NAROČNIK

Občina Ankaran

Jadranska cesta 66 | 6280 Ankaran

STROKOVNE PODLAGE

Krajinska zasnova Ankaran
Obalni pas Ankaran in Ankaran zaledje

IZVAJALEC

LOCUS prostorske informacijske rešitve d.o.o.

Ljubljanska cesta 76 | 1230 Domžale

Domžale, september 2017

NAZIV PROJEKTA	**Krajinska zasnova Ankaran- Obalni pas Ankaran in Ankaran zaledje**
FAZA	Oddano gradivo
NAROČNIK	Občina Ankaran, Jadranska cesta 66, 6280 Ankaran
ŠTEVILKA PROJEKTA	1522
IZDELOVALEC	Locus d.o.o., Ljubljanska cesta 76, 1230 Domžale
VODJA PROJEKTA	Nuša Britovšek, univ.dipl.inž.kraj.arh. ZAPS 1731
STROKOVNA SKUPINA	Maja Šinigoj, univ.dipl.inž.arh. Manca Jug, univ.dipl.inž.arh. Leon Kobetič, univ.dipl.inž.grad. Mateja Mikložič, dipl. org. Nina Lipušček, univ.dipl.inž.kraj.arh. Metka Jug, univ.dipl.inž.kraj.arh.
ZUNANJI SODELAVCI	Jaka Ivančič (avtor fotografij na naslovnicah)
DATUM	Domžale, september 2017

Kazalo

1 UVOD 7
Območje obdelave 8
2 IZHODIŠČA 9
Zakonodajni okvir 10
Relevantne strokovne podlage 11
Razvojne težnje v prostoru 12
3 ZNAČILNOSTI V KRAJINI 13
Značilnosti in stanje krajine 14
Dejanska in veljavna namenska raba 15
Prometna infrastruktura 16
Druga gospodarska javna infrastruktura 17
Vodno okolje 18
Naravna dediščina 19
Kulturna dediščina 20
Gozd 21
Značilnosti tal in prsti 22
Relief 23
Lastništvo 24
Parcelacija 25
4 MORFOLOŠKE, EKOLOŠKE IN VIZUALNE ZNAČILNOSTI KRAJINE 26
Zaznavna analiza in doživljajska vrednost krajine 27
Krajinske prvine 29
Strukturna krajinska pestrost in ekološka mreža 31
Biotska raznovrstnost in habitatni tipi 33
5 PREGLED IN ANALIZA DEJAVNOSTI V KRAJINI Z USMERITVAMI 35
6 PROBLEMSKA ANALIZA 38
Ključnih problemi in konflikti 39
Degradirana območja 40
7 VIZIJA 42
8 KONCEPT IN PRINCIPI UREJANJA 43
9 USMERITVE ZA UREJANJE IN PODROBNEJŠE NAČRTOVANJE 44
Javno dostopne površine 47
Območja preurejanja, obnavljanja in ohranjanja 48
10 KRAJINSKE ENOTE Z USMERITVAMI ZA UREJANJE IN RAZVOJ 49
Urejevalne enote z usmeritvami za urejanje in razvoj 51
11 VIRI IN LITERATURA 55

1 UVOD

Predmet naloge

Predmet naloge je priprava krajinske zasnove za območje Občine Ankaran. Projekt je pripravljen na nivoju strokovne podlage, ki vsebuje izhodišča, analizo stanja, vrednotenje, koncept in splošne usmeritve za urejanje ter določitev ureditvenih enot, za katere je treba zagotoviti podrobnejše načrtovanje. Krajinska zasnova temelji na izhodiščih za ohranjanje kakovostne krajine, njene prepoznavnosti in biotske pestrosti, naravnih kakovosti in varstva kulturne dediščine ob hkratnem upoštevanju razvojnih teženj v prostoru.

Krajinska zasnovaje podlaga za izdelavo Občinskega prostorskega načrta Občine Ankaran ter predstavlja osnovo za pripravo prostorskih in upravljavskih načrtov.

Namen in cilji naloge

Osnovni namen krajinske zasnove Ankaran je enovita in celostna obravnava prostora s poudarjenim turističnim potencialom in pestro kulturno krajino, ki temelji na prepoznavnosti in dobri ohranjenosti območja.

Potreba po pripravi krajinske zasnove se kaže predvsem v tem, da se v občutljivem obalnem pasu pojavljajo nasprotujoči interesi v zvezi z rabo prostora (zeleni pas oziroma pritiski za poselitev), pojavljajo se pritiski za poselitev znotraj območij pestre kulturne krajine z značilnimi kulturnimi terasami, načrtujejo se posegi, ki bi lahko pomembno vplivali na krajino, zeleni sistem, kulturno dediščino, ohranjanje narave ter na prepoznavne značilnosti prostora.

Naloga se osredotoča na krajino, njene vidne kakovosti, prepoznavnost, biotsko in krajinsko pestrost, naravne in kulturne kakovosti območja, upošteva dejavnosti na kopnem in na morju ter opredeljuje njihove vplive, konfliktna ter degradirana območja.

Zaradi trajnostnega celovitega upravljanja obalnih območij, povezanosti med kopnim in morskim okoljem se analiza in vrednotenje posameznih sestavin ne končajo na obalni liniji, kjer se sicer končajo pristojnosti Občine pri urejanju prostora, ampak se projekt ukvarja tudi z 200 metrskim pasom morja.

Gradivo vsebuje

Izhodišča: zakonodajni okvir, relevantne strokovne podlage, razvojne težnje v prostoru

Značilnosti v krajini: značilnosti in stanje krajine, dejanska in veljavna namenska raba, prometna infrastruktura, druga gospodarska javna infrastruktura, vodno okolje, naravna dediščina, kulturna dediščina, gozd, značilnosti tal in prsti, relief, lastništvo, parcelacija

Morfološke, ekološke in vizualne značilnosti krajine: zaznavna analiza in doživljajska vrednost krajine, krajinska prizorišča, krajinske prvine, strukturna krajinska pestrost in ekološka mreža, biotska pestrost in habitatni tipi

Pregled in analiza dejavnosti v krajini z usmeritvami

Problemska analiza: ključni problemi in konflikti, degradirana območja

Vizija, Koncept in principi urejanja

Splošne in podrobne usmeritve za urejanje in podrobnejše načrtovanje

Območje obdelave

Območje krajinske zasnove obsega domala celotno območje Občine Ankaran, z izjemo večjega dela pristanišča Koper, ki se ureja z državnim prostorskim načrtom (DPN). Večji del območja tovornega pristanišča Koper zaradi razvrednotenja iz vidika krajine, biotske pestrosti in naravnih kakovosti, pozidanosti, nedostopnosti in odsotnosti naravnih prvin ter zaradi strateškega pomena razvoja pristanišča na državni ravni v območje obravnave ni vključeno. V obravnavo pa je vključen severni del območja DPN. Območje med Jadransko cesto in razbremenilnim jarkom Rižane je zaradi pomembnih prostorskih in krajinskih značilnosti vključeno v območje obravnave. Na tem območju sicer velja DPN, vendar le ta na tem delu ne predvideva širjenja površin za potrebe pristaniške dejavnosti.

Območje obdelave je zaradi specifičnosti obalnega pasu na eni strani in pestre kulturne krajine na pobočjih zaledja na drugi strani razdeljeno na dve enoti, Obalni pas Ankaran (E1) in Ankaran zaledje (E2).

Enota E1 »Obalni pas Ankaran «obsega obalno območje celotne občine, vključno z rtom Debeli rtič, krajinsko ohranjenim območje nad mejnim prehodom Lazaret in območjem med Jadransko cesto in razbremenilnim kanalom Rižane.

Enota E2 »Ankaran zaledje« zaobjema preostala območja severno od Jadranske ceste in zaradi povezanosti z okoliško kulturno krajino vključuje tudi naselje Ankaran. Naselje je sicer podrobneje obravnavano v okviru Urbanistične zasnove Ankaran.

Na podlagi Zakona o vodah, Zakona o prostorskem načrtovanju in Zakona o ratifikaciji Protokola o celovitem upravljanju obalnih območij v Sredozemlju in pripadajočih podzakonskih predpisov je treba vzpostaviti povezave med prostorskim načrtovanjem in upravljanjem z vodami v obalnem pasu zaradi trajnostnega celovitega upravljanja obalnih območij. Tako je ena ključnih usmeritev pri izdelavi krajinske zasnove je obravnava morskega dela, kljub temu, da načrtovanje in urejanje na morju ni v pristojnosti Občine. Ker pa je povezanost obale in morja iz vidika načrtovanja rab ključna, saj pomembno vpliva na kakovost obale, obalnega pasu in morskega pasu, je v obravnavo vključen tudi 200 m pas morja. V skladu z 8.členom Protokola o celovitem upravljanju obalnih območij v Sredozemlju (ICZM), ki določa, da je potrebno na obalnih območjih od najvišje zimske vodne črte opredeliti najmanj 100 metrov širok pas, na katerem gradnja ni dovoljena, je 100 metrski izhodiščni pas tudi upoštevan in s posebno pozornostjo obravnavan glede povezanosti in vpliva na morje.

Podatkovni niz »obalna linija«, ki je določen skladno s Pravilnikom o podrobnejšem načinu določanja meje obale (Uradni list RS, št. 106/2004, 77/2010) je na južnem delu enote E1 delno spremenjen.

2 IZHODIŠČA

Zakonodajni okvir

Relevantne strokovne podlage

Razvojne težnje v prostoru

Protokol o celovitem upravljanju obalnih območij v Sredozemlju (ICZM)

Protokol o celovitem upravljanju obalnih območij v Sredozemlju (Protocol on Integrated Costal Zone Manegement in the Mediterranean (v nadaljevanju Protokol ICZM) je bil sestavljen 21. januarja v Madridu v okviru Barcelonske konvencije, za vse sredozemske države pa je začel veljati marca 2011. Republika Slovenija je kot prva ratificirala Protokol o celovitem upravljanju obalnih območij v Sredozemlju (ICZM) z Zakonom o ratifikaciji Protokola o celovitem upravljanju obalnih območij v Sredozemlju (Ur.l. RS-MP, št. 16/2009).

Protokol ICZM določa načine celovitega upravljanja obalnih območij za varstvo in trajnostno rabo obalnih območij in gospodarske dejavnosti (kmetijstvo, industrija, ribištvo, ribogojstvo, turizem, šport in rekreacija, raba naravnih virov, infrastruktura, energetski objekti, pristanišča ter pomorski objekti in konstrukcije, pomorske dejavnosti). Obravnavani so posebni obalni ekosistemi, obalna krajina, otoki in kulturna dediščina. Poseben poudarek je na ozaveščanju javnosti, izobraževanju in raziskovanju. Opredeljeni so mehanizmi za celovito upravljanje obalnih območij – spremljanje izvajanja Protokola ICZM, Sredozemska strategija za celovito upravljanje obalnih območij, državne strategije, načrti in programi za obalna območja, okoljska presoja, prostorska politika in gospodarski, finančni in davčni instrumenti. V četrtem delu protokola so obravnavana tveganja, ki vplivajo na obalna območja, kot so naravne nesreče, obalna erozija ipd. V petem delu je opredeljeno mednarodno sodelovanje – raziskovanje, znanstvena in tehnična pomoč, čezmejno sodelovanje in čezmejna okoljska presoja.

Ključnega pomena je **8. člen Protokola**, ki pogodbenice zavezuje, da na obalnih območjih določijo območje, na katerem gradnja ni dovoljena. To območje ne sme biti široko manj kot 100 m ob upoštevanju določenih izjem. Upoštevajoč Protokol ICZM mora država ***vzpostaviti obalni pas*** (obalni pas: 100 m obala + 200 m morje) kot poseben upravljavski pas**.**

Načrt upravljanja z morskim okoljem 2017–2021 (NUMO)

Vlada RS je 27. julija 2017 z Uredbo o načrtu upravljanja z morskim okoljem sprejela **Načrt upravljanja z morskim okoljem 2017–2021 (NUMO).** Namen in cilj NUMO je pospeševanje trajnostne rabe morij in ohranjanje morskih ekosistemov in doseganje dobrega stanja morskega okolja do leta 2020.V NUMO so opredeljeni: začetno stanje morskega okolja, program spremljanja stanja morskega okolja ter program ukrepov za ohranitev oziroma izboljšanje stanja morskega okolja z opredeljeno časovnico izvajanja in pristojnostmi organov za izvajanje programa ukrepov. Prav tako so navedene vsebine usklajevanja z javnostjo in s sosednjimi državami v podregiji Jadranskega morja in regiji Sredozemskega morja.

Začetna presoja stanja morskega okolja je pokazala, da se v našem morju in na obali izvajajo številne dejavnosti (pomorski promet, ribištvo, marikultura, turizem, industrija in poselitev obalnega prostora), ki predstavljajo pritisk in potencialno negativen vpliv na stanje morskega okolja. Negativni vplivi se odražajo na stanju morskega okolja. Opaža se upad biotske raznovrstnosti, bodisi zaradi poškodb morskega dna, povečane jakosti podvodnega hrupa, pojava tujerodnih vrst organizmov, upada gospodarsko pomembnih vrst rib in drugih morskih organizmov, ter obremenjenost morskega okolja in obale z odpadki. Kljub temu je pomembno poudariti, da je biotska raznovrstnost dokaj visoka, zato je treba narediti čim več, da se ohrani prepoznana kvaliteta visoke biotske raznovrstnosti morja. Ohranitev dobrega stanja morskega okolja je ključna tudi z vidika razvoja družbe in gospodarstva, ki je vezano na morsko okolje in obalo.

S ciljem preprečitve poslabšanja stanja morskega okolja so v NUMO **opredeljeni ukrepi** za zmanjševanje negativnih vplivov na stanje morskega okolja, pri čemer so upoštevani okoljski, socialni in gospodarski vidik upravljanja z morskim okoljem.

Okvirna direktiva o morski strategiji

Ekosistemski pristop k upravljanju morskega okolja je bistveni element Okvirne direktive o morski strategiji (ODMS). Čeprav pristop ni enotno mednarodno opredeljen, je njegov splošni cilj zagotoviti, da skupne obremenitve zaradi človekovih dejavnosti ne presegajo ravni, ki bi ogrožale zmožnost odziva ekosistemov.

Resolucija o strategiji za Jadran

Resolucija o strategiji za Jadran (Ur.l.RS, št. 106/2009) določa pripravo Strategije za Jadran, ki naj s povezovanjem vsebin na področju rabe naravnih virov, prometa, ribištva in pridelave hrane, turizma, energetske varnosti in prostorskega načrtovanja predstavlja nov pristop za učinkovito upravljanje s skupnim priobalnim in obalnim ter morskim bogastvom. Strategija za Jadran naj bo okoljski steber prihodnje izrazito razvojno usmerjene Pomorske strategije za Jadran, ki bo sprejeta v okviru Evropske unije.

Zakon o vodah

Zakon o vodah (Uradni list RS, št. 67/02, 2/04 – ZZdrI-A, 41/04 – ZVO-1, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14 in 56/15) opredeljuje **priobalno zemljišče.** To je zemljišče, ki neposredno meji na vodno zemljišče morja in sega **25 metrov** od meje vodnega zemljišča. Na vodnem in priobalnem zemljišču ni dovoljeno posegati v prostor, razen za izjeme, določene z zakonom.

Konvencija o biotski raznovrstnosti

Konvencija opredeljuje biotsko raznovrstnost zelo široko: od molekularne, genske ravni vse do ekosistemov. Podatki kažejo na močno siromašenje biotske raznovrstnosti na svetovni ravni, kar je posledica predvsem človekovih dejavnosti, posebno vedno intenzivnejšega ekonomskega razvoja zlasti manjšega dela svetovne populacije.

Izhajajoč iz obveznosti 6. člena Konvencije o biološki raznovrstnosti (Rio de Janeiro, 1992), ratificirane leta 1996, je Ministrstvo za okolje in prostor Slovenije vodilo in usklajevalo pripravo državne **strategije ohranjanja biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti Slovenije.**

Evropska konvencija o krajini

Namen Evropske konvencije o krajini (Firence, 2000) je zagotovitev zavarovanja, upravljanja krajin in načrtovanja v krajinskem prostoru, kar vključuje najvrednejše in vse preostale krajine, torej celovito obravnavo krajinskega prostora.

Konvencija o varstvu evropskega rastlinstva in živalstva ter njihovih habitatov

Cilji te konvencije (Bernska konvencija, Uradni list RS – MP, št. 17/99) so ohranitev prostoživečega rastlinstva in živalstva ter njunih naravnih habitatov, še posebej tistih, katerih varstvo zahteva sodelovanje med državami.

Evropska Direktiva o habitatih

Namen Direktive o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (Habitatna direktiva, 1992) je prispevati k zagotavljanju biotske raznovrstnosti z ohranjanjem naravnih habitatov prostoživečega živalstva in rastlinstva v Evropi.

Uredba o habitatnih tipih

Uredba določa habitatne tipe, ki se prednostno, glede na druge habitatne tipe, prisotne na celotnem območju Republike Slovenije, ohranjajo v ugodnem stanju, ter ureja usmeritve za njihovo ohranjanje. Uredba opredeljuje tudi najpomembnejše varstvene cilje za doseganje ustreznih ekoloških razmer za posamezne skupine habitatnih tipov.

Zakonodajni okvir

Poleg splošnih načel prostorskega razvoja, obširne prostorske zakonodaje in sektorske zakonodaje so na tem mestu omenjena predvsem mednarodna izhodišča in zakonodaja, ki v okviru ustaljenega prostorskega načrtovanja in priprave občinskih prostorskih aktov ni pogosto omenjena. Zakonodajni okvir se nanaša predvsem na pomorsko prostorsko načrtovanje, biotsko raznovrstnost in krajino:

- Barcelonska konvencija
- Protokol o celovitem upravljanju obalnih območij v Sredozemlju (ICZM)
- Načrt upravljanja z morskim okoljem 2017–2021 (NUMO)
- Okvirna direktiva o morski strategiji
- Resolucija o strategiji za Jadran
- Zakon o vodah
- Konvencija o biotski raznovrstnosti (CBD)
- Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti Slovenije
- Protokol o posebej zavarovanih območjih in biotski raznovrstnosti v Sredozemlju
- Evropska konvencija o krajini
- Konvencija o varstvu evropskega rastlinstva in živalstva ter njihovih habitatov
- Evropska Direktiva o habitatih
- Uredba o habitatnih tipih
- Strategija prostorskega razvoja Slovenije
- ipd.

Projekt SHAPE

Na osnovi 100 metrskega izhodiščnega pasu, njegove analize z vidika rabe prostora in pravnih režimov je pripravljen predlog dejanske določitve priobalnega pasu v Sloveniji, v obliki in vsebini, ki je prilagojena slovenskim potrebam, razmeram in načrtom, v skladu z dopustnimi prilagoditvami, kot jih določa 8. člen Protokola ICZM.

Strokovne podlage za sprejem ukrepov varstva naravnih vrednot na območju Debelega rtiča

Učinkovito varstvo naravnih vrednot in ohranjanje ugodnega ohranitvenega stanja vseh elementov biotske raznovrstnosti območja Debelega rtiča zahteva drugačno vrsto zavarovanega območja od trenutno veljavne in utemeljene z odlokom občine Koper o naravnem spomeniku Debeli rtič iz leta 1991. Nenazadnje so naravni spomeniki opredeljeni bolj kot izjemne oblike, velikosti, vsebine ali lege naravnih vrednot, v primeru Debelega rtiča pa je bistvenega pomena tudi ohranjanje biotske raznovrstnosti.

Razglasitev krajinskega parka, ki bi obsegal celotno območje Debelega rtiča z morjem in morskim obrežjem od zaliva Valdoltra do meje z Italijo v zalivu Sv. Jerneja, bi zagotovila primerno varstvo naravnih vrednot, predvsem pa bi omogočila učinkovito ohranjanje biotske raznovrstnosti ter dolgoročno doseganje ugodnega ohranitvenega stanja ogroženih vrst in habitatnih tipov.

Namen predlagane spremembe obstoječega ukrepa varstva oz. spremembe vrste in obsega zavarovanega območja:

- vzpostavitev enotnega zavarovanega območja, ki bo vključevalo vse naravne vrednote ter območja, pomembna z vidika ohranjanja biotske raznovrstnosti, tj. ekološko pomembna območja ter območja Natura 2000 na Debelem rtiču in v neposredni bližini;
- ohranitev morja in morskega obrežja v naravnem stanju z vzdrževanjem naravnih procesov in preprečevanjem negativnih vplivov različnih posegov in predvsem dejavnosti na biotsko raznovrstnost in na naravne vrednote;
- ohranitev obstoječe namembnosti širšega vplivnega območja, ki bo preprečevala ali omilila morebitne negativne vplive iz neposredne okolice zavarovanega območja.

Cilji zavarovanega območja:

- ohranitev biotske pestrosti območja z zagotavljanjem ugodnega stanja vrst in habitatnih tipov,
- varstvo posameznih naravnih vrednot ter ohranitev njihovih vidnih in funkcionalnih lastnosti,
- vzpostavitev pogojev za izvajanje naravi prijazne kmetijske ter rekreacijske in vzgojno izobraževalne dejavnosti, slednje tudi v povezavi z drugimi območji in objekti na območju Ankarana, pomembnimi z vidika ohranjanja narave,
- vzpostavitev učinkovitega upravljanja zavarovanega območja, vključno z nadzorom nad izvajanjem opredeljenih varstvenih režimov na morskem in na kopnem delu zavarovanega območja;
- usklajevanje in povezovanje med varstvom narave, kmetijstvom, ribolovom in ribogojstvom ter dejavnostmi povezanimi s turizmom in rekreacijo.

Utemeljitev varstvene kategorije

Na osnovi naravnih značilnosti in izjemnega pomena obravnavanega območja z vidika ohranjanja ogroženih habitatnih tipov, rastlinskih in živalskih vrst ter njihovih habitatov kakor tudi zaradi zagotavljanja celovite obravnave območja, **je najprimernejša kategorija zavarovanega območja krajinski park.** Slednji je v ZON opredeljen kot »območje s poudarjenim kakovostnim in dolgotrajnim prepletom človeka z naravo, ki ima veliko ekološko, biotsko ali krajinsko vrednost«. Zaradi naravnih danosti, raznolikosti območja in prisotnosti ogroženih vrst in habitatnih tipov v zalivu Sv. Jerneja, na območjih obeh klifov ter v morju in na morskem obrežju, se v parku opredelijo tri varstvena območja.

Razvojne usmeritve v usmeritve

Na zavarovanem območju se spodbuja sonaravna kmetijska pridelava ter trajnostne oblike rekreacije in turizma. Take oblike so npr. kolesarjenje, pohodništvo, tek v naravi, vožnja s kanuji in drugimi plovili na vesla ali pedala ter plovili na električni pogon, plavanje, šnorklanje, avtonomno potapljanje. Dodatne infrastrukture na morskem obrežju se praviloma ne gradi, pač pa se izkorišča že urbanizirane dele obrežja. V ta namen so možne povezave med javnim kopališčem (prej MNZ) in Mladinskim zdraviliščem RK Slovenije. Spodbuja se naravoslovni turizem z vodenimi podvodnimi ogledi in ogledi naravnih vrednot, ne le na območju Debelega rtiča pač pa na širšem območju Ankarana. V ta namen se pripravi načrt predstavitve naravnih vrednot in drugih območij, pomembnih z vidika varstva narave. Spodbuja se vzgojno izobraževalno dejavnost v povezavi z bližnjim otroškim letoviščem. V predstavitev območja se vključijo objekti kulturne dediščine (podmorska arheologija, stari vojaški objekti…).

Na kopnem delu zavarovanega območja se ohranja in spodbuja obnovo naravne vegetacije, tj. sestojev hrasta. Spodbuja se preureditev klasičnih vinogradov v ekološke, s čimer bi se zmanjšala možnost onesnaževanja z biocidi in povečala možnost ohranjanja ogroženih vrst plevelov.

Na morskem obrežju se omogoča nemoteno odvijanje naravnih procesov (krušenje klifa), zato se prednje površine klifa praviloma ne utrjuje, razen na sonaraven način, v omejenem obsegu in z namenom sanacije ali preprečevanja erozijskih procesov, ki jih z nadelavo dostopov do morja povzročajo obiskovalci.

Morje in obala - Gradivo za sestanek Tematske fokusne skupine v okviru prenove Strategije prostorskega razvoja Slovenije

Namen tematske fokusne skupine je podrobnejša obravnava vloge morja in z njim funkcionalno povezanega obalnega območja v okviru prostorskega razvoja države kot podlaga za opredelitev strateških vsebin v dolgoročni viziji in ciljih ter usmeritvah za prostorski razvoj SPRS 2050, ki bodo predstavljale smernice za načrtovanje na drugih ravneh.

V prilogi 3 so zapisani razvojni cilji, opredeljeni v razvojnih dokumentih (sektorskih politikah) za vsebinska področja, ki so navedena v Direktivi 2014/89/EU Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 23. julija 2014 o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje:

Skladno z zahtevami 8. člena Direktive (Priprava pomorskih prostorskih načrtov) mora biti v pomorskem prostorskem načrtu opredeljena prostorska in časovna porazdelitev ustreznih obstoječih in prihodnjih dejavnosti in rab. Upošteva se medsebojni vpliv dejavnosti in rab kot so: območja akvakulture, ribolovna območja, obrate in infrastrukturo za raziskovanje, izkoriščanje in črpanje nafte, plina in drugih virov energije, rudnin in agregatov in proizvodnjo energije iz obnovljivih virov, pomorske prometne poti in prometne tokove, vojaška vadbišča, območja za varovanje narave in ohranjanje vrst ter zaščitena območja, območja izkoriščanja surovin, znanstvene raziskave, podmorske kable in cevovode, turizem, podvodno kulturno dediščino.

Relevantne strokovne podlage

Pregledane in upoštevane so bile predvsem naslednje ključne strokovne podlage:

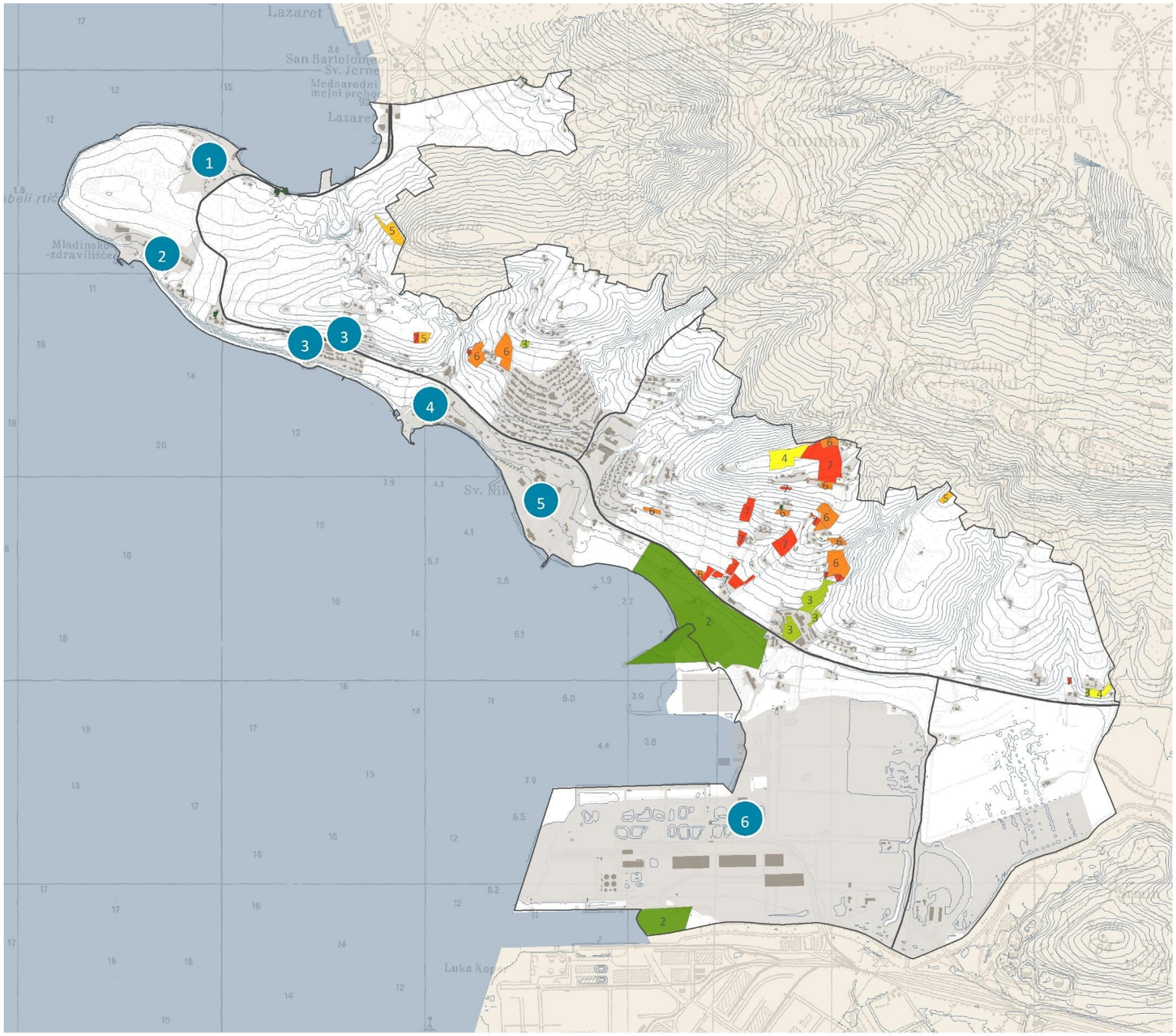
I. Projektna listina izdelava idejnega osnutka občinskega prostorskega načrta občine Ankaran (2012)

II. Projekt SHAPE – Uskladitev režimov v 10-metrskem priobalnem pasu Jadranskega morja z zahtevami 8. člena protokola ICZM (2014)

III. Strokovne podlage za sprejem ukrepov varstva naravnih vrednot na območju Debelega rtiča (ZRSVN, Območna enota Piran, 2017), delovno gradivo

IV. Morje in obala - Gradivo za sestanek Tematske fokusne skupine v okviru prenove Strategije prostorskega razvoja Slovenije (2017)

V. Strokovne podlage za poselitev občine Ankaran (2017)

Lazaret
San Bartolomeo
Sv. Jerne
Mednarodni mejni prehod
Lazaret
Cerei
Mladinsko -zdravilišče
Sv. Nikolaj
Luka Koper
1
2
3
3
4
5
6
2
3
3
3
3
4
5
6
6
6
6
6
6
6
6
6
7
7
7

3 ZNAČILNOSTI V KRAJINI

Značilnosti in stanje krajine

Dejanska in veljavna namenska raba

Prometna infrastruktura

Druga gospodarska javna infrastruktura

Vodno okolje

Naravna dediščina

Kulturna dediščina

Gozd

Značilnosti tal in prsti

Relief

Lastništvo

Parcelacija

Morfološke značilnosti krajinske zgradbe so povzete po Regionalni razdelitvi krajinskih tipov v Sloveniji (RS, MOP – UPP in BF Univerze v Ljubljani, 1998) in so prilagojene značilnostim občine Ankaran. Občina Ankaran v celoti spada v krajinsko podenoto **Koprsko – Obalno območje** in je del krajinske enote Slovenska obala, del Primorske regije in sicer Prave primorske regije.

Primorske krajine označujejo flišno gričevje, robovi kraških planot, drobna členjenost prostora, velik delež gozdov, kraška polja in planote ter morje z obalo. Kulturno krajino obalnega območja zaznamujejo vinogradi in sadovnjaki, terasno preoblikovana pobočja, obmorske ravnice, ponekod ostanki solin. Zaledje je gričevnato, s potoki po dnu dolin. Na severu regije primorskih krajin je suh kraški planotast svet z značilno arhitekturo.

Ključne značilnosti krajinske enote **Slovenska obala** so:

- ozke doline, slemena, široke obmorske ravnice, morje, klifi
- solinska polja, gručasta poselitev, pristanišče
- odprtost, spreminjavost
- obala

Za enoto so opredelilne bližina morja, geološka zgradba in obsežne naplavne ravnice rek, ki v bližini morja ustvarjajo izjemne oblike prehoda kopnega v morje.

Na majhnem območju občine Ankaran se pojavljajo **različni krajinski vzorci:**

Flišni klifi

Razgaljeno ostenje mehkih flišnih kamenin, ki se pojavljajo na prehodu kopnega v morje na polotokih in majhnih rtičih predvsem na njihovih severnih in zahodnih straneh.

Kmetijski svet na obmorskih ravnicah

Obdelovalne površine z mešanimi kulturami (sadovnjaki, vinogradi, poljedelske kulture) se v pravilni obliki polj in sadovnjakov pojavljajo v dolinah na prehodu ravnic v morje.

Kmetijski svet na terasiranem pobočju

Pobočja, preoblikovana v obdelovalne terase, se izredno prilagajajo obstoječemu reliefu. Na terasah se pojavljajo mešane kulture. Obdelovanje teras preprečuje njihovo zaraščanje.

Urbanizirana terasirana pobočja

Terasirana pobočja niso več v intenzivni kmetijski izrabi, temveč so delno pozidana in namenjena vrtovom, sadovnjakom ter vinogradom. Vzorec se pojavlja večinoma na pobočjih v bližini morja.

Terasiran svet v zaraščanju

Opuščanje obdelovanja na terasiranih pobočjih povzroča zaraščanje sprva z grmiščnim rastjem in kasneje z drevesnim slojem. Zaraščanje z rastjem preprečuje erozijo in odplakovanje rodovitne prsti in povzroči sčasoma preoblikovanje pobočij v prvotno obliko.

Značilnosti in stanje krajine

Krajina ima pomembno vlogo za kakovost bivanja posameznika in celotne družbe. Predvsem kakovostna krajina je nosilka prepoznavnosti in identitete prostora.

Za območje občine Ankaran so opredelilne naslednje homogene enote s specifičnimi in prepoznavnimi značilnostmi:

Južni del Občine opredeljuje **akumulacijska ravnina reke Rižane,** ki je namenjena pristaniški dejavnosti in je v večjem delu že pozidana. Na skrajnem vzhodnem delu, južno od razbremenilnika reke Rižane (Ankaranska bonifika), se nahajajo melioririrane kmetijske površine.

Za preostali t.i. **pobočni del občine** je značilen bolj razgiban relief, flišna kamnina razrezana v hrbte, kulturne terase na pobočjih ter večje nadmorske višine. Specifične značilnosti znotraj te enote ima območje **Debelega rtiča**, za katerega je značilna strma, klifna obala, polotok in mehek oz. izravnan relief na katerih se nahajajo pretežno monokulturni nasadi vinogradov. Zaradi obale in povezanosti z morjem lahko kot posebno enoto opredelimo **celoten obalni pas,** južno od Jadranske ceste in **pas med razbremenilnikom Rižane in Jadransko cesto,** za katerega je značilen blag relief, kmetijske površine na obrečni prsti in prehod iz ravnine v strmejši pobočni del občine.

Morje kot tretja ključna opredelilna enota je nosilka kontrastnih razmerij napram kopnim (pobočje-ravnina, svetlo-temno), odprtih pogledov in praznine. Morsko dno se pomembno razlikuje na abrazivnem tipu obale za katerega je značilno stopničasto in trdno dno medtem ko je za položno dno ob aluvialni ravnici značilen pesek in mulj.

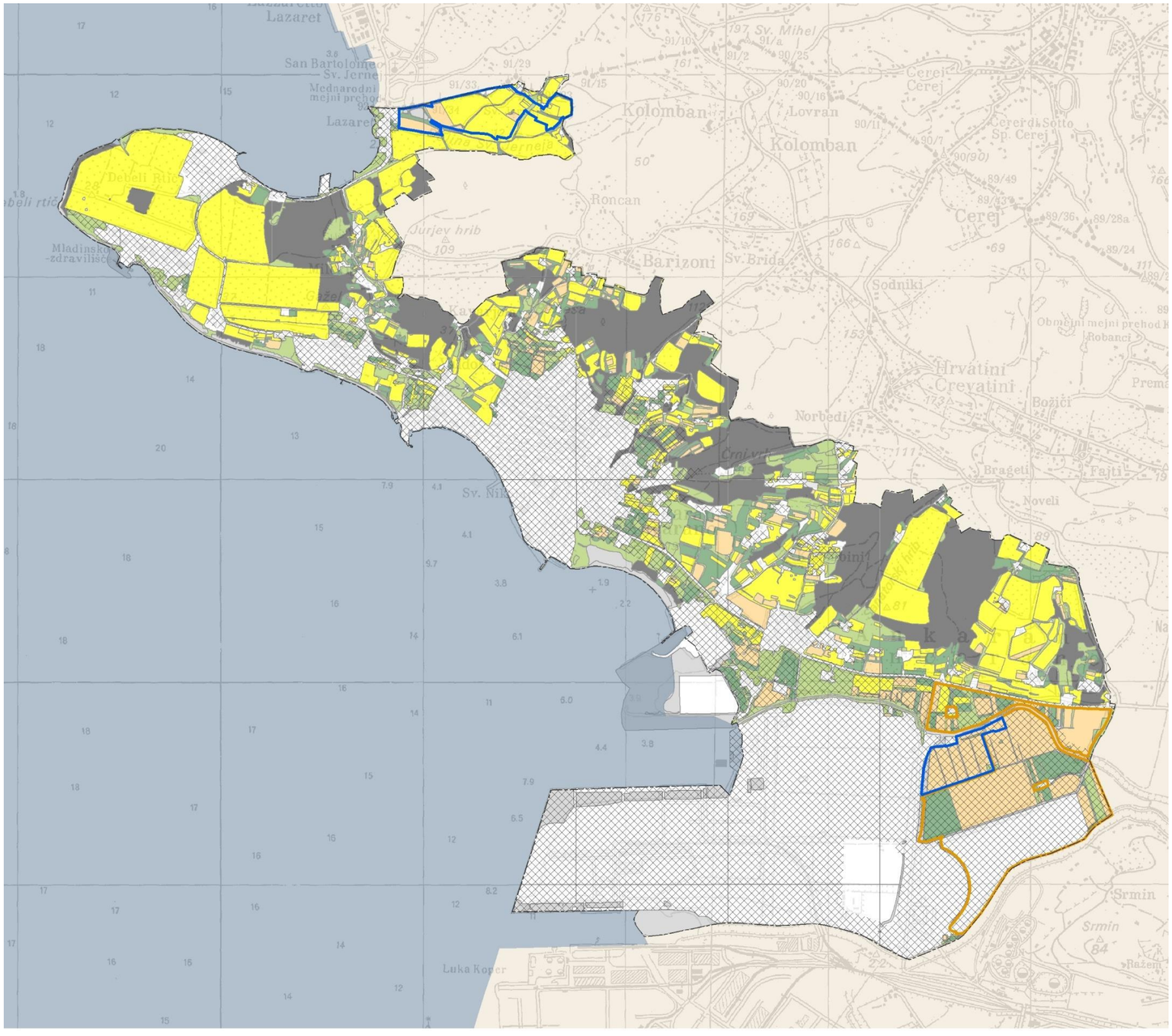
Za krajino v občini je značilna velika pestrost, v primerjavi z ostalimi obalnimi občinami tudi visoka stopnja naravne ohranjenosti in ohranjenost kulturnih sestavin. Kljub temu lahko govorimo, da je krajina, predvsem njen obalni del obremenjen zaradi poselitve in drugih dejavnosti, predvsem pristaniške in turizma. Velikih infrastrukturnih posegov, ki močno vplivajo na strukturne značilnosti krajine in njene doživljajske kakovosti, v občini ni. So pa prisotna druga razvrednotenja kot so neustrezni gradbeni posegi, neustrezna ureditev obale, nedostopnost in zaprtost območij, razpršena poselitev, ipd.

Na območju se nahaja naravni spomenik Debeli rtič in dve naravni vrednoti državnega pomena.

Gozdov je malo. Bistvena značilnost naravnih gozdov je, da glavne drevesne vrste niso zimzelene, sicer tipični mediteranski florni element, ampak naravni gozd sestavljajo različne drevesne vrste listopadnih listavcev, zlasti hrasta in gabra.

Na območju živi predvsem mala divjad (fazan, zajec). Njen habitat se močno krči in zato število upada. Ptice so številčne in raznovrstne. V prihodnje bo treba več pozornosti nameniti tujerodnim invazivnim vrstam (tako na kopnem kot morju), ker gre za pereč problem ohranjanja biotske raznovrstnosti.

Celoten Tržaški zaliv je pod vplivom severno jadranskih vodotokov, ki se izlivajo v ta del Jadranskega morja. Reka Rižana močno vpliva na stanje v akvatoriju, saj ob visokih vodostajih v morje poleg nutrientov vnaša tudi precej mulja in mehanskih delcev.

Dejanska in veljavna namenska raba

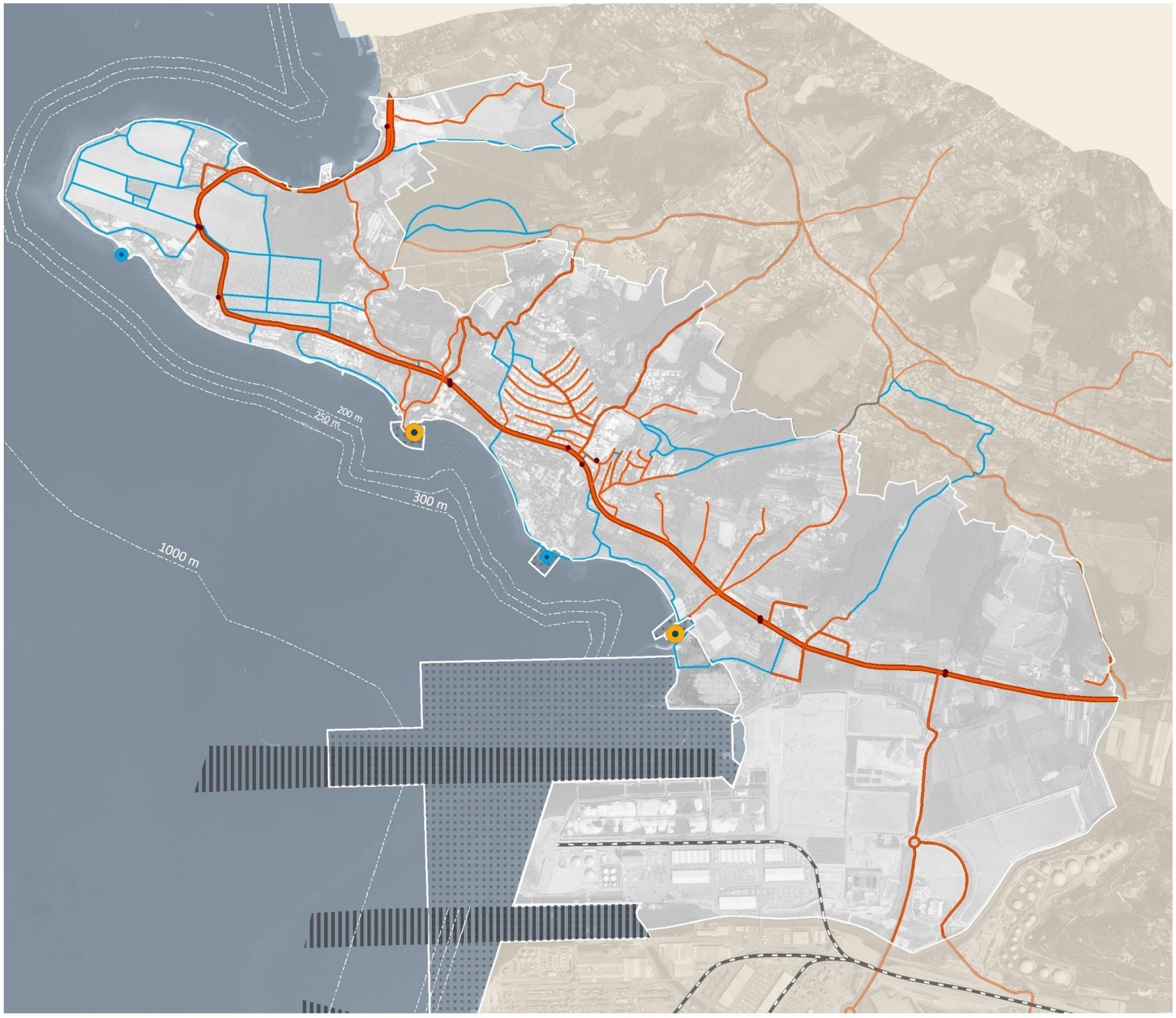
Razdrobljena struktura kmetijskih in gozdnih zemljišč, ki je značilna predvsem za površine na pobočju, nad regionalno cesto, ima pomembno vlogo pri ohranjanju habitatov, biotske in krajinske pestrosti.

Veljavna namenska raba načrtuje obsežne površine nezazidanih stavbnih zemljišč. V primeru uveljavitve veljavne planske rabe bo to povzročilo obsežne izgube gozdnih in kmetijskih zemljišč ter s tem povezane izgube habitatov ter zmanjšanje biotske in krajinske pestrosti območja.

Stavbna zemljišča veljavne namenske rabe prostora prekrivajo 106 ha (23%) vseh gozdnih in kmetijskih površin (MKGP). Od tega je največ gozda in sicer 31 ha (6,7%). Polovico manj zavzemajo trajni travniki 18 ha (3,8%), drevesa in grmičevje 17 ha (3,7%) in kmetijska zemljišča v zaraščanju 14 ha (3,0%). Ostanejo nam še njive 8 ha (1,8%), oljčniki 5,7 ha (1,2%), ekstenzivni travniški sadovnjaki 4,8 ha (1,0%), vinogradi 4 ha (0,9%) in neobdelane kmetijske površine 3,8 ha (0,8%).

Uporabljen je generaliziran prikaz dejanske rabe prostora (MKGP), kjer so posamezne kategorije združene

- Pozidano in sorodno zemljišče
- Njive in vrtovi (njive, rastlinjaki)
- Trajni nasedi (ekstenzivni oziroma travniški sadovnjaki, oljčniki, vinogradi)
- Druge kmetijske površine (drevesa in grmičevje, kmetijska zemljišča v zaraščanju, neobdelana kmetijska zemljišča)
- Travniške površine (trajni travnik)
- Gozd
- Ostala nekmetijska zemljišča (odprta zemljišča brez ali z nepomembnim rastlinskim pokrovom, ostala zamočvirjena zemljišča, suha, odprta zemljišča s posebnim rastlinskim pokrovom, trstičje, voda)

Promet - morje

- Mandrač
- Pristan
- Plovna pot
- Območje pristanišča Luke Koper

Promet - kopno

- Regionalna cesta II. reda
- Lokalna cesta
- Javna pot
- Železniška proga
- Peš pot

Prometna infrastruktura

Prometna infrastruktura pomembno sooblikuje krajino, saj je pogosto nosilka ključnih smeri v odprti krajini. Ceste in poti so pomembne linijske prvine, ki lahko v prostor vnašajo red, prepoznavnost, orientacijo, prevečkrat pa le te krajino razvrednotijo, poslabšujejo njene vizualne in ekološke kakovosti.

Nosilka prometnega povezovanja v občini in ena ključnih prvin v odprti krajini je **regijska cesta II. reda Lazaret – Škofije (Jadranska cesta).** Vodenje ceste skozi prostor je ocenjeno kot dobro, saj je trasa prilagojena reliefni in strukturni urejenosti prostora. Je pomemben členitveni element, ki kulturno krajino na pobočju ločuje od obalnega pasu. Kljub temu je treba poudariti, da cesta predvsem iz vidika varnosti pešca in kolesarja ni primerno urejena. Prav tako oblikovanje obcestne krajine ne v zadostni meri sledi raznolikim sekvencam ceste (npr. območje Debeli rtič, območje naselja Ankaran, Ankaranska bonifika, ipd.). Pri morebitni razširitvi cestnega profila (kolesarska steza, pločnik) je treba razmisliti o smiselnosti ločenega poteka peš in kolesarske poti. Predvsem je to pomembno na območju Debelega rtiča, kjer bi se s pretirano razširitvijo ceste nepopravljivo poseglo v krajinsko sliko območja.

Z izjemo Železniške ceste se **ostale lokalne ceste,** ki so pravokotno pripete na Jadransko cesto dvigujejo po vizualno izpostavljenem in krajinsko pestrem pobočju. Pri umeščanju novih cest na pobočju ali pri razširitvah obstoječih je treba biti predvsem zaradi vizualne izpostavljenosti in pestre kulturne krajine še posebej pazljiv.

S križišči, vstopi, parkirišči in avtobusnimi postajališči se ustvarjajo dominante oziroma vozlišča, ki prav tako pomembno vplivajo na krajinsko sliko. Treba jih je previdno umeščati ter jih v odprti krajini oblikovati čim bolj subtilno in prostoru primerno.

Na območju občine Ankaran so prisotne mnoge **peš povezave,** ki pa niso posebej oblikovane ali označene. Večinoma gre za poljske poti in kolovoze. Med ključne peš povezave sodi planinska pot, ki je del slovenske planinske transverzale in Beblerjeva pot.

Pri oblikovanju, poudarjanju ali zakrivanju cest, križišč in vozlišč pomembno vlogo odigrajo **vegetacijski elementi** (drevoredi, posamezna drevesa, gruče, ipd.). Najbolj opazna vegetacijska prvina kot del cestnega sveta, je drevored cipres pri naselju Oltra in nekatera posamezna drevesa na Debelem rtiču.

Izredno pomembno vlogo pri prometnem povezovanju ima tudi **morje**. Pomembno je predvsem iz vidika navezovanja slovenskega tovornega prometa na mednarodne plovne poti. Vendar ključno vlogo v okviru priprave krajinske zasnove, oblikovanja in usklajevanja rab odigrajo **mandrači, marine, pristani in sidrišča,** ki se nahajajo znotraj enote E1 Obalni pas.

Elektroenergetsko omrežje
- Transformatorska postaja
- DV 20 kV
- KV 20 kV

Komunikacijsko omrežje
- Antenski stolp

Kanalizacijsko omrežje
- Kanalizacijski vod
- Centralna čistilna naprava
- Zasebno črpališče
- Javno črpališče

Vodovodno omrežje
- Vodohran
- Črpališče
- Razbremenilnik

Druga gospodarska javna infrastruktura

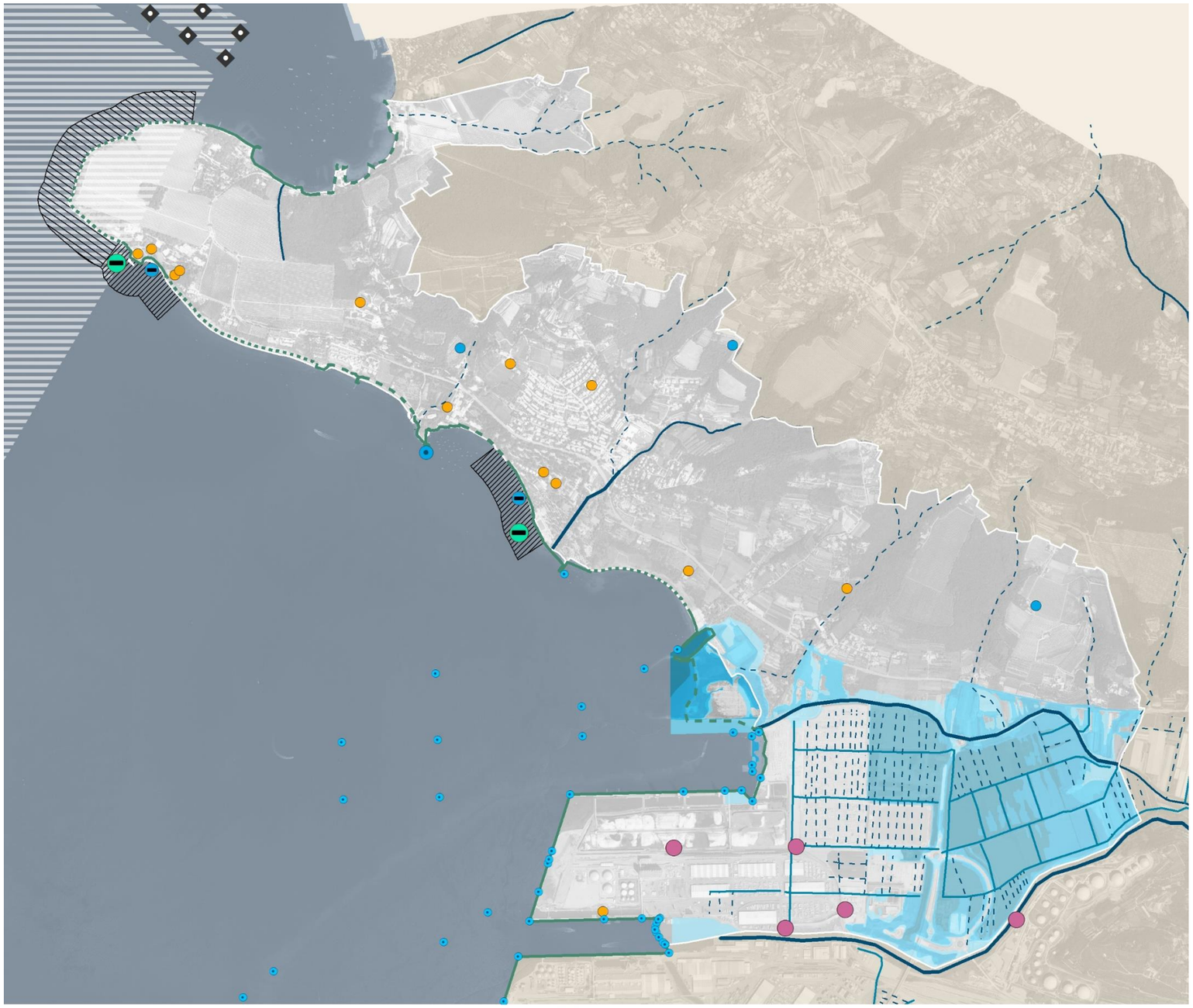
Z daljnovodi in tudi nekaterimi **transformatorskimi postajami** je ključni nosilec degradacij krajinske slike elektroenergetsko omrežje. Občina se z električno energijo oskrbuje preko omrežja, ki ga tvori 23 transformatorskih postaj ter nizkonapetostni (20 kV) daljnovodi in kablovodi. Daljnovodi se nahajajo predvsem v zalednem delu in na območju Ankaranske bonifike, vendar izven najbolj kakovostnih in prepoznavnih območij. Kljub temu je daljnovode smiselno nadomestiti s kablovodi, nove vode pa v celoti izvesti podzemno. Predvideva se izgradnja dveh novih kablovodov in sicer v Ivančičevi in v podaljšku Srebrničeve ceste, ki nadomešča obstoječi daljnovod.

Pitna voda prihaja iz **Rižanskega vodovoda.** Rižanski vodovod zadošča porabi pitne vode za štiri obalne občine (Ankaran, Izola, Koper, Piran), razen v poletnih mesecih, ko se skupni odvzem vode, zaradi povečanja nočitev, več kot podvoji. V tem obdobju se območje dodatno napaja iz Kraškega in Istrskega vodovoda. Delež tega znaša 21% kar je tudi primanjkljaj pitne vode na tem območju. Vodovodno omrežje pokriva celotno občino, nanj so priključeni vsi uporabniki. Omrežje poleg vodov sestavljajo v krajini bolj ali manj opazni **razbremenilnik na Razgledni cesti, sedem vodohramov in črpališče na križišču Jadranske in Železniške ceste.** Na območju ni vodnih zajetij in vodovarstvenih območij.

Kanalizacijsko omrežje na krajinsko sliko nima omembe vrednega vpliva, je pa pomembno iz ekološkega vidika. Vzpostavljeno je javno kanalizacijsko omrežje, ki zagotavlja odvajanje odpadnih in padavinskih voda in se zaključi s **Centralno čistilno napravo Koper,** na območju pristanišča Koper. Večji del kanalizacijskega omrežja je mešanega tipa. V naslednjih letih je treba zmanjšati delež padavinskih voda v fekalnem omrežju. Na omrežje je danes priključenih 78% vseh prebivalcev, ostali prebivalci imajo **greznice ali male komunalne čistilne naprave.** Območja Debeli rtič – kopališče, Debeli rtič –zdravilišče, Valdoltra in Sv. Katarina imajo lastna **črpališča.** Neurejeno odvajanje in čiščenje komunalnih voda ima manjše število uporabnikov, lociranih na območju Svete Katarine in ob Ivančičevi cesti.

Na območju je **60 zbiralnic ločenih frakcij** in ni centra za ravnanje z odpadki. Ekološki otoki se nahajajo znotraj poselitvenih območij in se ne umeščajo v odprto krajino.

Od **telekomunikacijskih objektov** je v prostoru izrazito viden in dominanten antenski stolp na Debelem rtiču, ki se nahaja na območju vodohrana Rižanskega vodovoda. V prihodnje se je takšnim postavitvam baznih postaj, antenskih stolpov v kakovostna krajinska območja treba izogibati.

Vodno okolje

Območje definira morsko vodno okolje, morje in obala. Kar nekaj obale v občini je definirane kot izrazito naravne ali naravne. Umetna, grajena in pogosto neustrezno oblikovana obala je definirana na območjih programskih točk in na območju tovornega pristanišča Koper. Naravni priobalni pas je ozek. Ekološko stanje obalnega morja je dobro, na območju od Lazareta do Ankarana pa celo zelo dobro. Zaradi antropogenih posegov, povezanih z rabo voda je obalno območje tovornega pristanišča Koper močno spremenjeno. V Načrtu upravljanja voda na vodnem območju Jadranskega morja za obdobje 2016–2021 je celotni Koprski zaliv opredeljen kot močno preoblikovano vodno telo (MPVT).

Od vodotokov, ki sodijo v porečje Jadranskih rek, je najpomembnejša Rižana, oziroma njen desni razbremenilnik (umetno vodno telo).Na območju aluvialne ravnice so poplavna območja. Na območju ni vodovarstvenih območij. Morje ter površinske vode na prispevnem območju obale so določena kot občutljiva območja zaradi evtrofikacije. Določena so tudi občutljiva območja zaradi kopalnih voda in območja za gojenje morskih organizmov.

Na območju ni izdanih vodnih koncesij. So pa na območju občine Ankaran in v njenem akvatoriju izdana mnoga vodna dovoljenja.

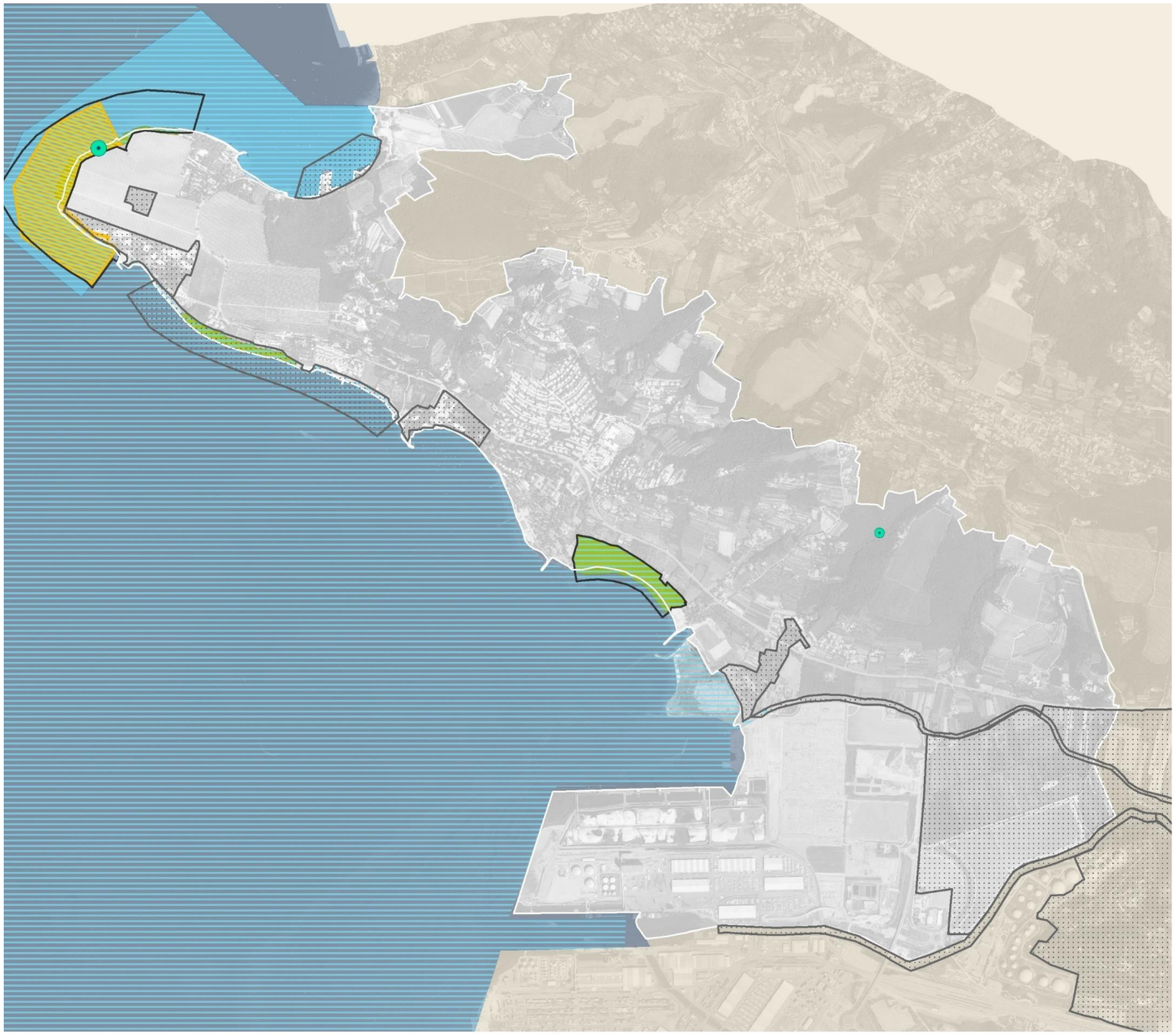
Hidrološke obremenitve na območju so zlasti odvzemi vode za potrebe bazenskih kopališč, za potrebe tehnoloških procesov, pripravo pitne vode in vzrejo vodnih organizmov. Med hidrološke obremenitve sodijo tudi melioracijski sistemi in regulacije vodotokov. Na območju Ankaranske bonifike se prepletajo kanali, drenažni jarki in razbremenilnik Rižane. Na območju Lazareta se nahaja umetna vodna površina, nastala v okviru melioracijskih posegov.

Kopalne vode

V Zakonu o vodah so kopalne vode opredeljene kot »vode, kjer se kopa ali se pričakuje, da se bo kopalo veliko število ljudi, ali se kopanje izvaja kot neposredna raba vode za dejavnost kopališč, pa kopanje ni trajno prepovedano ali trajno odsvetovano.« Na kopalnem območju ali naravnem kopališču ni dovoljeno postavljati stalnih ali začasnih objektov ali drugih ovir, ki bi preprečevale prost prehod ob vodnem ali morskem dobru.

V občini se nahajajo tri območja kopalnih voda: **kopalno območje Debeli Rtič, naravno kopališče RKS MZL Debeli Rtič in kopališče Adria Ankaran,** ki ustrezajo zakonsko določenim kriterijem za določitev naravnih kopalnih voda. Na teh odsekih se redno (v času kopalne sezone med 1.6. in 15.9. na vsakih 14 dni) spremlja tudi kakovost vode . Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano ob vzorčenju opravi terenske meritve ter organoleptično oceni prisotnost vidnih nečistoč, površinsko aktivnih snovi, mineralnih olj, fenolov in pojava cvetenja. V laboratoriju se ugotavlja prisotnost dveh bakterij, ki sta pokazatelja morebitnega fekalnega onesnaženja (Escherichia coli, intestinalni enterokoki). Kakovost kopanih voda na vseh treh lokacijah je ocenjena kot odlična.

Mladinsko zdravilišče in letovišče Debeli Rtič je tudi večkratni prejemnik okoljskega znaka **Modra zastava.** Program Modra zastava stremi k trajnostnemu razvoju naravnih kopališč in marin skozi zahtevne kriterije na področju kvalitete vode, okoljske vzgoje in informiranja, okoljskega upravljanja in varnosti ter storitev.

Varstvo narave

- Zavarovano območje državnega pomena
- Naravna vrednota državnega pomena
- Naravna vrednota lokalnega pomena
- Natura 2000 - posebna ohranitvena območja
- Natura 2000 - posebna območja varstva
- Ekološko pomembna območja

Naravna dediščina

S sistemom varstva naravnih vrednot se zagotavljajo pogoji za ohranitev lastnosti naravnih vrednot oziroma naravnih procesov, ki te lastnosti vzpostavljajo oziroma ohranjajo, ter pogoji za njihovo ponovno vzpostavitev.

Na območju se nahaja eno zavarovano območje – Naravni spomenik Debeli rtič, 3 naravne vrednote državnega pomena in 9 naravnih vrednot lokalnega pomena. Celotno morje in obrežje je razglašeno za ekološko pomembno območje, posebej pa so na območju še 3 druga ekološko pomembna območja. V okviru omrežja Natura 2000 sta opredeljeni 2 posebni ohranitveni območji in 1 posebno območje varstva.

Zavarovana območja:

- Naravni spomenik Debeli rtič (Zavarovano območje državnega pomena); predlaga se razširitev veljavnega zavarovanja

Naravne vrednote državnega pomena

- Debeli rtič - abrazijski spodmol
- Debeli rtič - klif z morjem
- Obrežno močvirje pri sv. Nikolaju

Naravne vrednote lokalnega pomena

- Kolombini– slapovi
- Valdoltra – park
- Rižana
- Zaliv sv. Jerneja
- Debeli rtič - Valdoltra – klif
- Bonifika
- Debeli rtič - ostanek hrastovega gozda
- Debeli rtič – park
- park ob objektu MORS

Območja Natura 2000 - Posebna ohranitvena območja

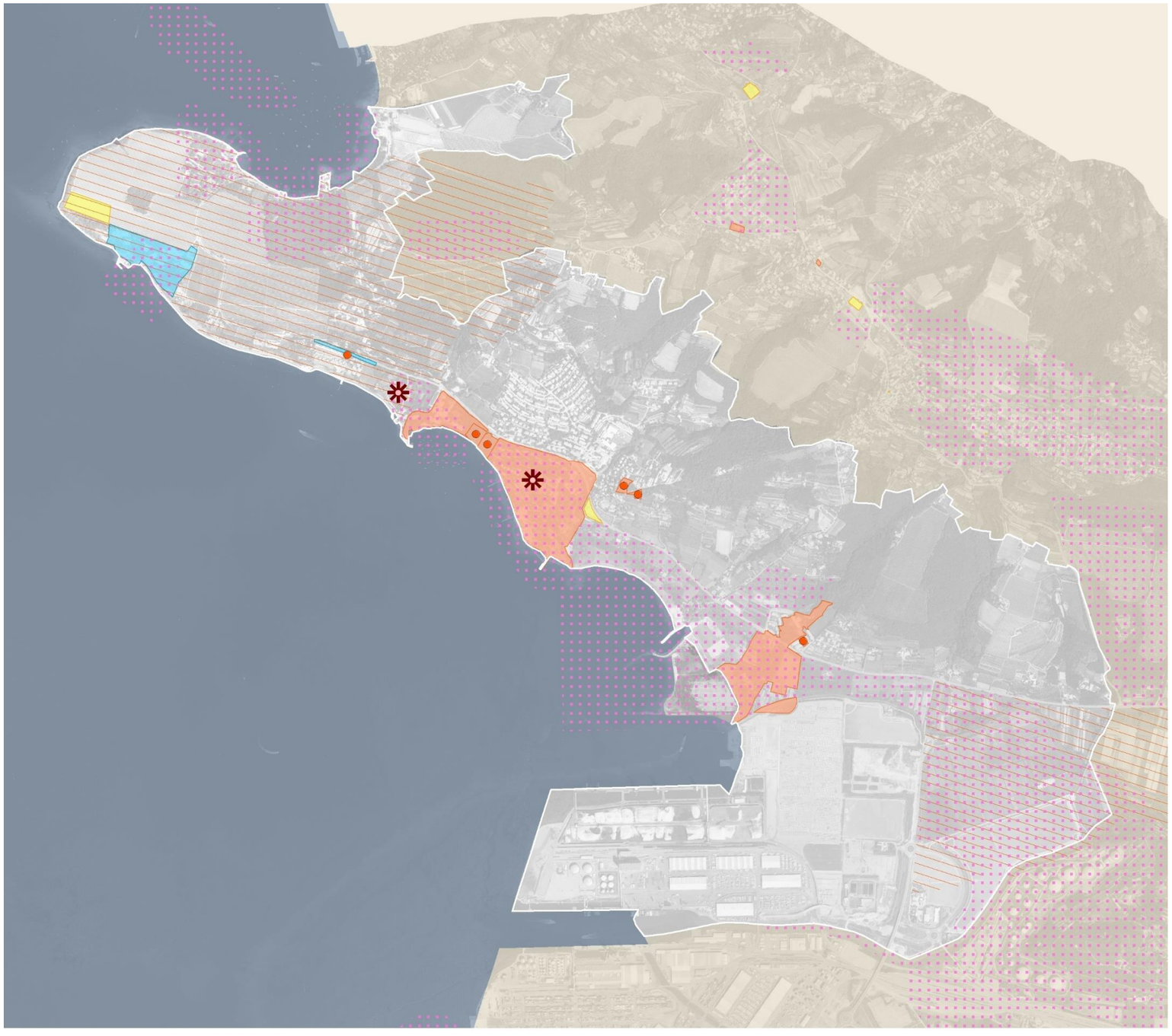
- Sv. Nikolaj
- Debeli Rtič

Območja Natura 2000 - Posebna območja varstva

- Debeli Rtič

Ekološko pomembna območja (EPO):

- Morje in morsko obrežje
- Sv. Nikolaj
- Rižana – estuarij
- Debeli Rtič

Varstvo kulturne dediščine

- Kulturni spomenik
- Kulturna krajina
- Arheološko najdišče
- Vrtnoarhitekturna dediščina
- Stavbna dediščina
- Memorialna dediščina

Kulturna dediščina

Javni interes varstva kulturne dediščine zagotavljajo država in občine tako, da v sodelovanju z lastniki izvajajo ukrepe varstva na podlagi Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/2008, 123/2008, 8/2011, 90/2012).

Varstvo kulturne dediščine se v postopkih priprave in sprejemanja prostorskih aktov zagotavlja:

- z upoštevanjem aktov o razglasitvi spomenikov, registriranih arheoloških najdišč in dediščine iz Strokovnih zasnov varstva kulturne dediščine,
- s presojo vplivov na dediščino in arheološke ostaline ter
- z upoštevanjem smernic in mnenj.

V občini se nahajajo naslednja območja kulturne dediščine

Kulturna spomenika Samostan sv. Nikolaja in kmetija na Jadranski cesti 33

Kulturna krajina: Ankaranska bonfika in Debeli rtič

Arheološka dediščina: Zaliv sv. Jerneja, območje Debeli Rtič, najdišča Valdoltra, Hotel Adria, Internistična bolnišnica, Bonifika in Sv. Katarina. Izven, vendar na samem robu občine, na območju Resslovega gaja se nahaja arheološko najdišče Jurjev hrib.

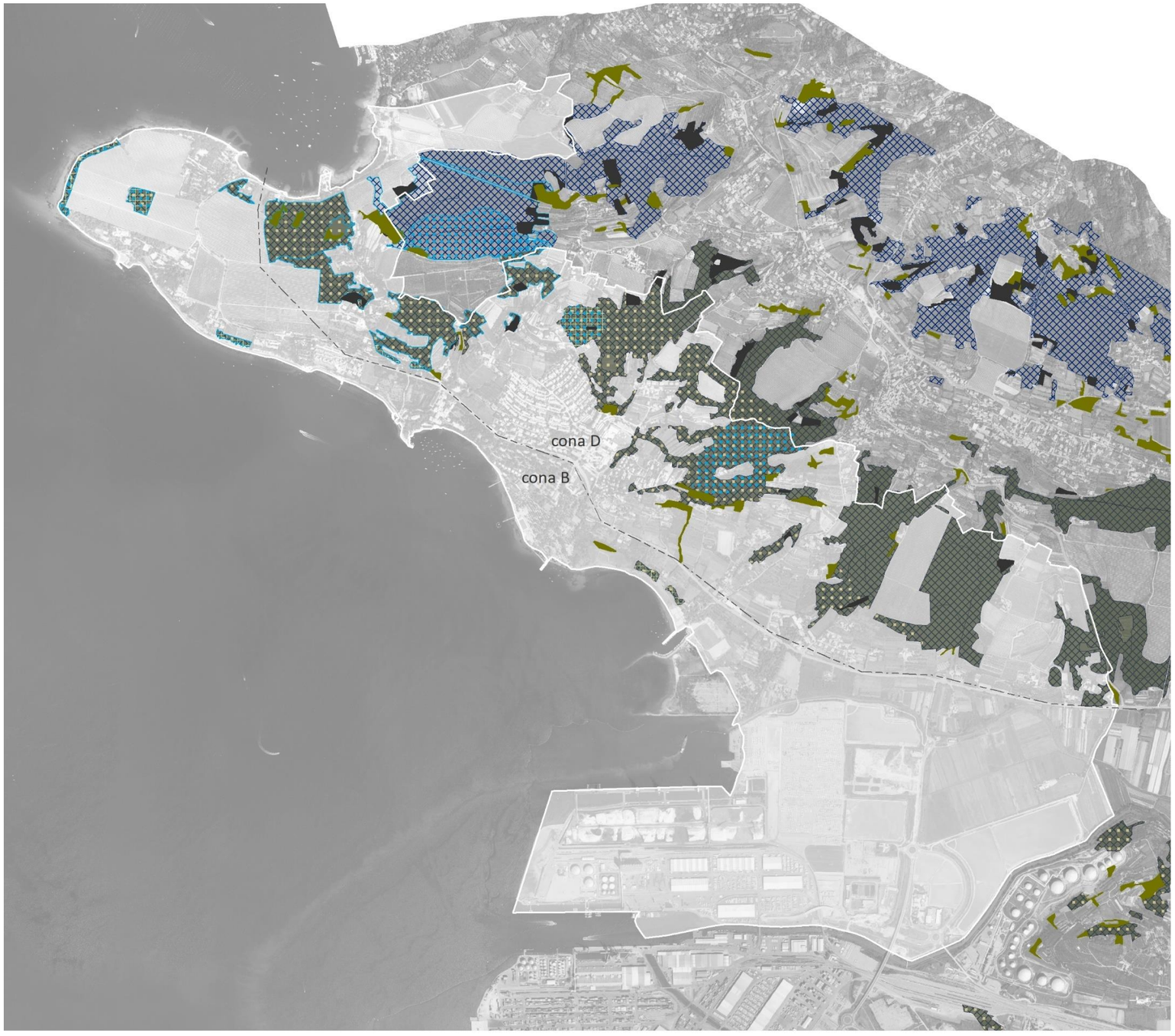
Vrtnoarhitekturna dediščina: Arboretum Debeli rtič in Drevored cipres

Memorialna dediščina: Utrjeni topovski gnezdi na Debelem rtiču in Spomenik Alešu Beblerju

Profana stavbna dediščina: Kompleks bolnišnice Valdoltra, Vila Jadranska 31a, Vila Jadranska cesta 29, Hotel Adria Convent, Vila Oljčna pot 12, Vila Oljčna pot 10, Zdravilišče za pljučne bolezni, Letni dvorec Jadranska 11, Melioracijsko območje.

V okviru naloge je posebna pozornost namenjena **kulturni krajini,** ki je opredeljena v Pravilniku o seznamih zvrsti dediščine in varstvenih usmeritvah (Uradni list RS, št.102/10), ki definira tudi, da se kulturna krajina varuje tako da se ohranjajo njene varovane vrednote, kot so krajinska zgradba in prepoznavna prostorska podoba (naravne in grajene ali oblikovane sestavine),značilna obstoječa parcelna struktura, velikost in oblika parcel ter členitve (živice, vodotoki z obrežno vegetacijo, osamela drevesa),tradicionalna raba zemljišč (sonaravno gospodarjenje v kulturni krajini),tipologija krajinskih sestavin in tradicionalnega stavbarstva (kozolci, znamenja, zidanice),odnos med krajinsko zgradbo oziroma prostorsko podobo in stavbo oziroma naseljem, avtentičnost lokacije pomembnih zgodovinskih dogodkov, preoblikovanost reliefa in spremljajoči objekti, grajene strukture, gradiva in konstrukcije ter likovni elementi in zemeljske plasti z morebitnimi arheološkimi ostalinami.

Pomemben del kulturne dediščine na območju je tudi **podvodna kulturna dediščina,** ki sicer presega meje občine, vendar pomembno vpliva na načrtovanje rab na morju ter s tem povezanih rab v obalnem pasu. Varstvo podvodne kulturne dediščine je bilo postavljeno preko Konvencije o varstvu podvodne kulturne dediščine (sprejeta je bila leta 2001). Pomemben del konvencije je priloga, v kateri so opredeljeni konservatorski standardi za ohranjanje tovrstne dediščine.

Funkcije gozdov 1.stopnje

- Turistična funkcija
- Rekreacijska funkcija
- Estetska funkcija
- Higiensko zdravstvena funkcija
- Funkcija ohranjanja biotske raznovrstnosti klimatska funkcija

Gozdne površine

- Gozdne površine v zaraščanju
- Krčitve gozda
- Gozdni sestoji

Gozd

Zaradi krčitev gozdov za potrebe urbanizacije in kmetijstva se je gozd ohranil le izjemoma. V celotni občini je dobrih 14 % (114 ha) gozdnih površin. Večina gozdnih površin se nahaja v enoti E2 Zaledje, kjer je gozdov slabih 29%. V Obalnem pasu gozdovi obsegajo 6,6% površin. Na območju prevladujejo površine mlajših razvojnih stopenj. Na območju Občine Ankaran ni varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom. Lesna zaloga in prirastek gozda sta majhna. 35 ha gozdov je v prvi, najvišji stopnji požarne ogroženosti.

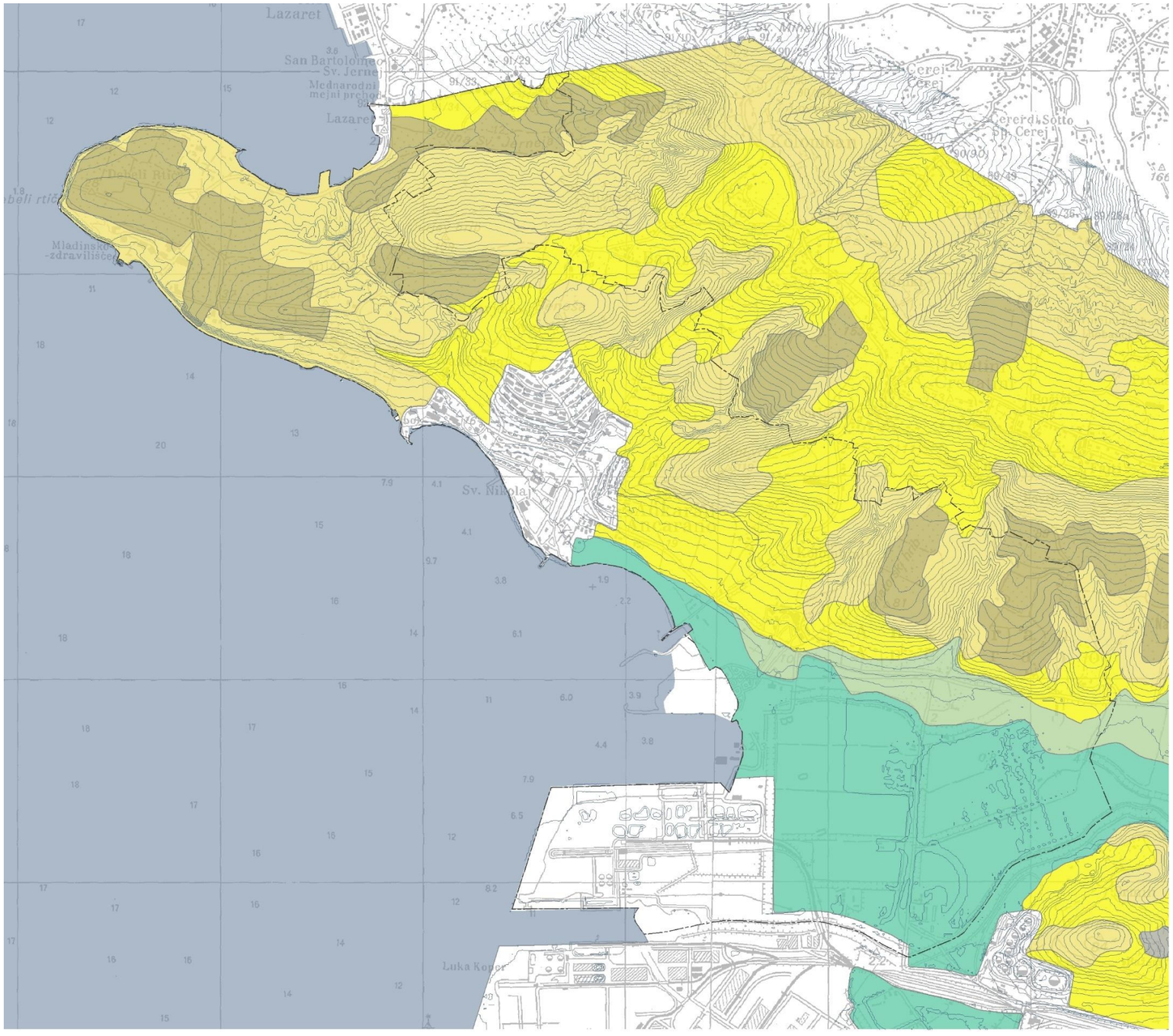
Gozd je ključna prvina v kulturni krajini in ima kljub manj obsežnim površinam zelo velik in večplasten pomen. Gozdovi območja so nosilci mnogih funkcij. Funkcije gozdov so ovrednotene s tremi stopnjami poudarjenosti. Obravnavane so le funkcije 1. stopnje poudarjenosti:

- Vse gozdne površine so nosilke pomembnih ekoloških funkcij 1. stopnje in sicer **funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti in klimatske funkcije**
- Socialne funkcije 1. stopnje na območju so: **estetska funkcija -** gozdovi v zahodnem delu občine, na Debelem rtiču; **turistično funkcijo** opravljajo gozdovi v coni B in gozdno območje severno od Ankarana; **rekreacijsko funkcijo** ostanek hrastovega gozda in pas dreves na ob klifu na Debelem rtiču ter gozdno območje severno in vzhodno od naselja Ankaran ter **higiensko zdravstveno funkcijo** večji del gozdov z izjemo gozdnih klinov v vzhodnem delu občine.

Gozdni prostor je iz vidika rekreacije in turizma členjen na

- Cono B – gozdovi v obalnem pasu (enota E1), kjer je dovoljena samo peš hoja, izjemoma jahanje in vožnja s kolesi po označenih vlakah
- cono D – gozdovi v zalednem delu (enota E2), kjer je dovoljena poljubna raba gozda, skladno z zakonodajo.

Na tem mestu je treba omeniti Resslov gaj, urejen v spomin na gozdarja in naravovarstvenika Josipa Ressla, avtorja prvega načrta za pogozdovanje Istre (1842). V gaju (10 ha), na vrhu Jurjevega hriba, ki se sicer nahaja izven občine vendar je z njo pomembno povezan, je urejena gozdna učna pot. Resslov gaj bi bilo smiselno zaščititi kot **gozd s posebnim pomenom.**

Pedologija

- Rigolana tla (antrosoli)
- Evtrižna rjava tla (kambiosoli)
- Karbonatna rjava tla (kambiosoli)
- Hipoglej (glejosoli)
- Obrežna tla (fliviosoli)
- Urbana površina

Značilnosti tal in prsti

Stanje tal je odraz naravnih procesov, predvsem preperevanja kamninske osnove in antropogenih vplivov. Človek je predvsem v preteklosti v pedosfero posegal s krčenjem naravne vegetacije, urejanjem obdelovalnih površin, z agrotehničnimi ukrepi, kot so rigolanje, terasiranje, namakanje in izsuševanje obalnih, slanih in polslanih mokrišč, s pozidavo in danes v veliki meri z onesnaževanjem (industrija, promet, kmetijstvo, odlaganje odpadkov).

Na območju prevladujejo mehkejše in proti mehanskemu preperevanju slabše odporne kamnine. Zato so prsti debelejše, izjemno plitvih prsti je zelo malo. Zaradi razmeroma hitrega mehanskega preperevanja prsti niso tako skeletne. Zaradi manjše količine padavin in višjih povprečnih temperatur so značilne slabše humozne prsti. Prisotnih je tudi več železovih oksidov. Prsti so dobro založene z bazičnimi kationi in prostimi karbonati.

Večji del občine zavzema eocenski fliš. Nasprotje trši kamnini predstavlja povsem nesprijeto aluvialno gradivo in morski sedimenti. V skladu z različno kamninsko podlago, se na teh območjih tvorijo tudi različne prsti. Na območju so prisotne 4 glavne skupine po WRB klasifikaciji .Na eocenskem flišu so prisotni **antrosoli in kambiosoli,** medtem ko so na aluvialnem gradivu **glejosoli in fluviosoli.**

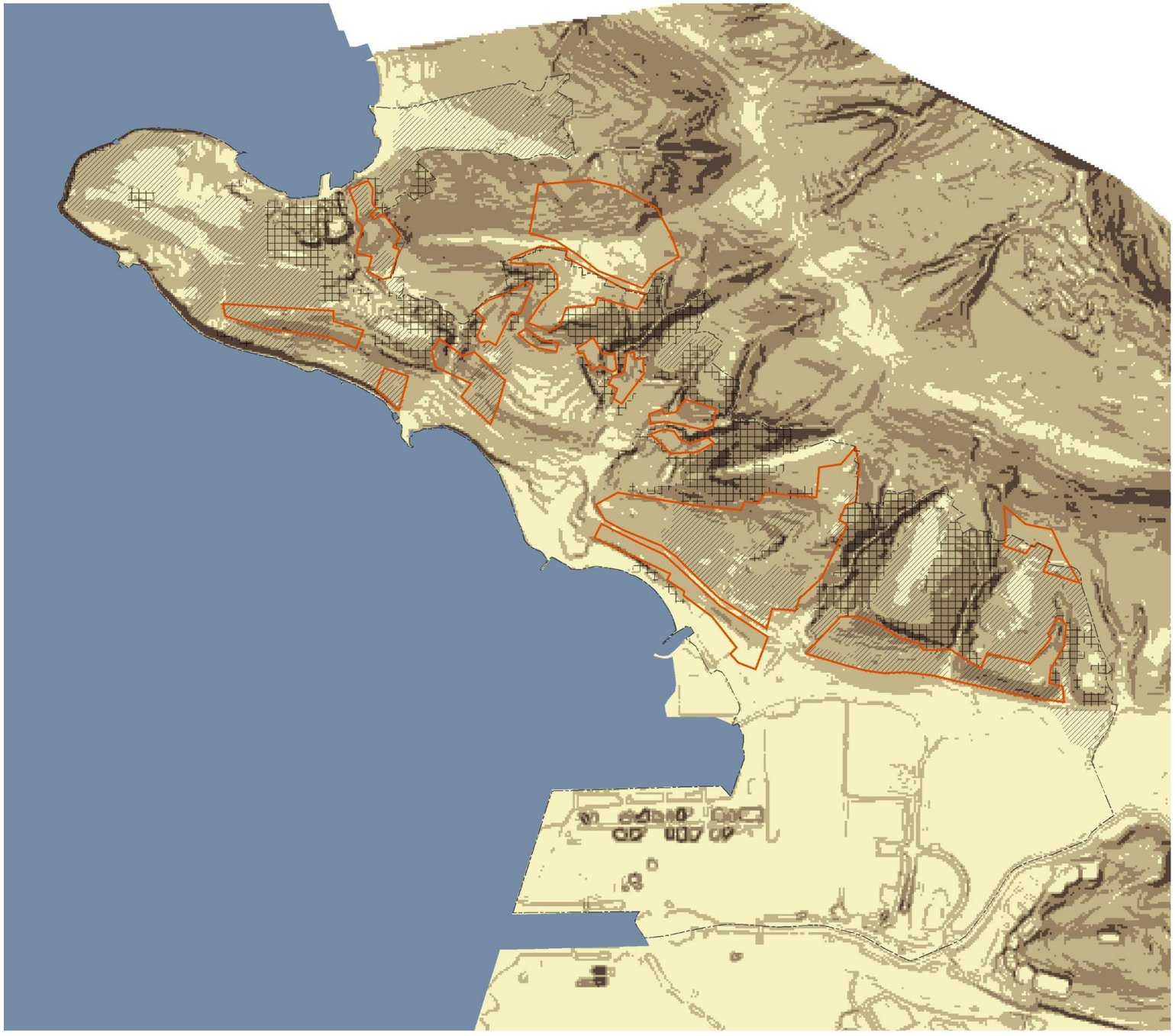
Na območju občine Ankaran se pojavljajo naslednji tipi prsti:

Na območju intenzivnega kmetijstva, monokulturnih vinogradniških nasadov se pojavljajo **antrosoli, rigolana prst.** To so prsti, na katere ima človek tako velik vpliv, da le-ta prevlada naravne procese.Območje je spremenjeno v takšni meri predvsem zaradi organskega gnojenja in rigolanja. Rigolanje je zelo globoko oranje, ob katerem je nastala posebna oblika prsti, za katero je značilna pedoturbacija, premešanost profila in odsotnost horizontov.

Na območju aluvialne ravnice so prisotni **glejosoli/hipoglej.** Nastali so na izrazito ravnem površju, v konkavnih oblikah, kamor pogosto seže talna voda. Videz naravne pokrajine je močviren. Naravno rastlinstvo so močvirski gozdovi. Mokrotnost dodatno povzročajo poplave. Oglejene prsti nastanejo, ker se v spodnjem delu profila stalno zadržuje talna voda. Za kmetijstvo so hipogleji malo primerni. V preteklosti so območje osušili. Večji del območja je danes namenjen Koprskemu pristanišču.

Fluviosoli so (obrečne prsti) nastajajo na območjih rečnih dolin in nižavij. Občasno ali stalno poplavljanje in s tem sedimentacija rečnega materiala na površju je vzrok, da so prsti mlade, slabo razvite. V občini so prisotni na robu aluvialne ravnice, južno od regionalne ceste. So mlade prsti, ki so se razvile na rečnih naplavinah in kažejo aluvialno stratifikacijo. Naravna vegetacija je vlagoljubna, predvsem vrbe (bela vrba), jelše (črna in siva), topoli (črni in beli), veliki jesen in tudi brest.

Na preostalih območjih so prisotni **kambiosoli,** ki so mineralne prsti na zgodnji razvojni stopnji. Struktura je stabilna, poroznost je velika. Naravna vegetacija je najpogosteje gozdna. V splošnem so to dobre kmetijske prsti, sploh če so zadovoljivo založene s hranili. V okolici naselja Ankaran in vzdolž regionalne ceste so **evtrična rjava tla,** ki spadajo med naše najbolj rodovitne kmetijske prsti. Nekdaj so površine evtričnih rjavih prsti pokrivali hrastovi gozdovi, ki so danes skoraj povsem izkrčeni, saj gre za prsti, ki so zelo primerne za vsakovrstno kmetijsko pridelavo. Na območju Debelega rtiča in v višjih delih občine so **plitva karbonatna rjava tla,** ki so podtip evtričnih rjavih tal.

Naklon terena

- od 0 do 6 %
- od 6 do 20 %
- od 20 do 40 %
- nad 40 %

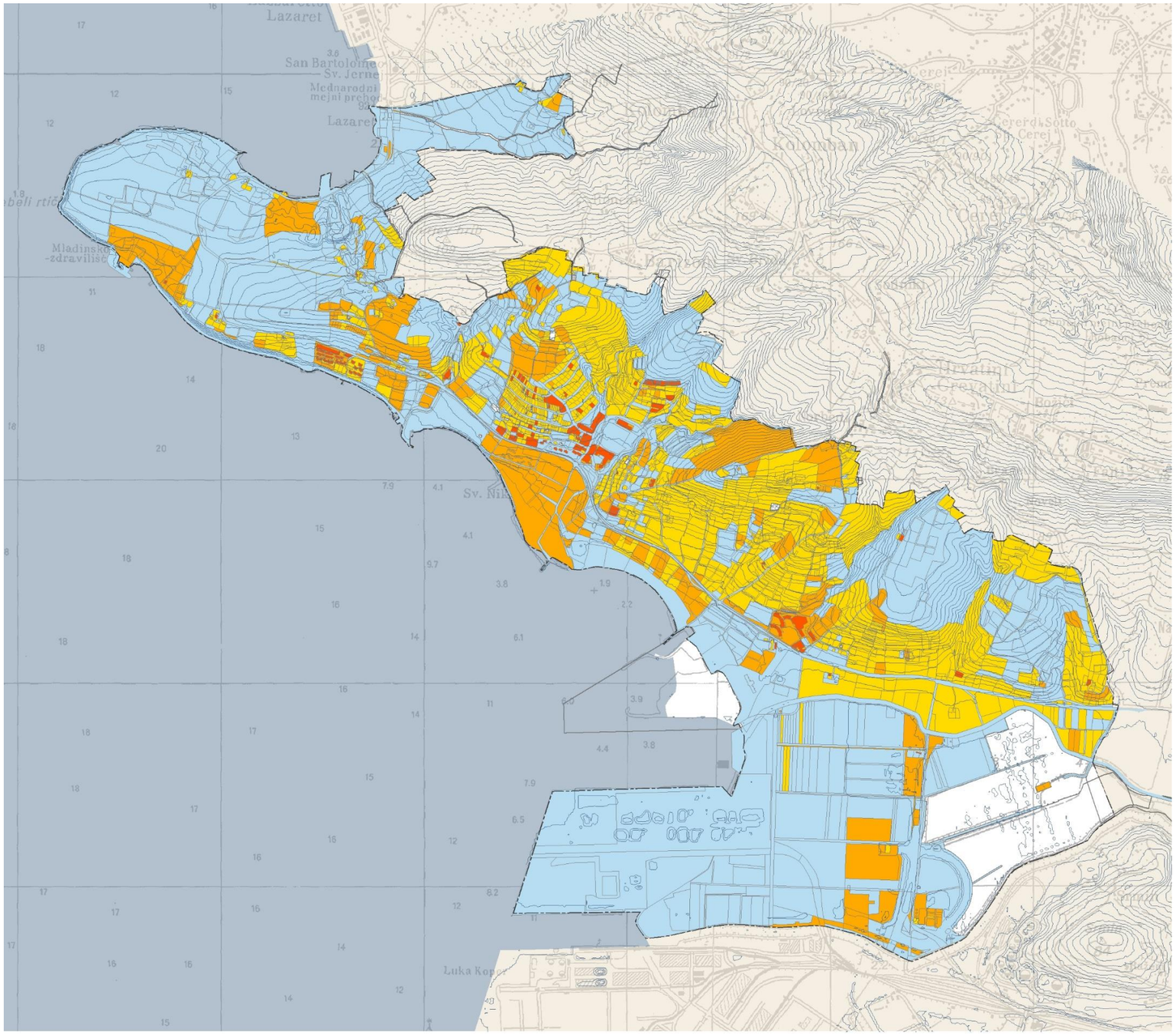
- Območja kulturnih teras
- Gozdne površine (MKGP)
- Najboljša kmetijska zemljišča (veljavna NRP)

Relief

Z izjemo aluvialne ravnice in dela Debelega rtiča je za območje značilen razgiban relief hrbtov in ozkih grap in pobočij, ki se spuščajo proti jugu, proti morju. Za večji del pobočij občine, ki se nahajajo nad Jadransko cesto, so značilne obdelovalne terase, ki potekajo vzporedno s plastnicami in so v odvisnosti od naklona pobočja različno široke.

Največ teras se nahaja na naklonih od 6 do 20 %. Terase na teh naklonih so dokaj široke, njivske. Krajše in ožje terase se nahajajo na naklonih od 20 do 40 %. Teh je v občini manj. Kjer so nakloni večji od 40 % se nahajajo gozdne površine, ki imajo tudi pomembno varovalno funkcijo pred erozijo in seveda specifična območja klifi, ki pa so eroziji zelo podvrženi.

Zaradi obdelovalnih teras na bolj blagih naklonih za območje niso značilne visoke podporne škarpe in zidki. Le ti so nizki, še pogosteje pa je čelo terase izvedeno z brežino, ki pa je praviloma zaraščena z drevesno ali grmovno vegetacijo (omejki). Obdelovalne terase imajo pomembno vlogo pri varovanju zemljišče pred erozijskimi procesi.

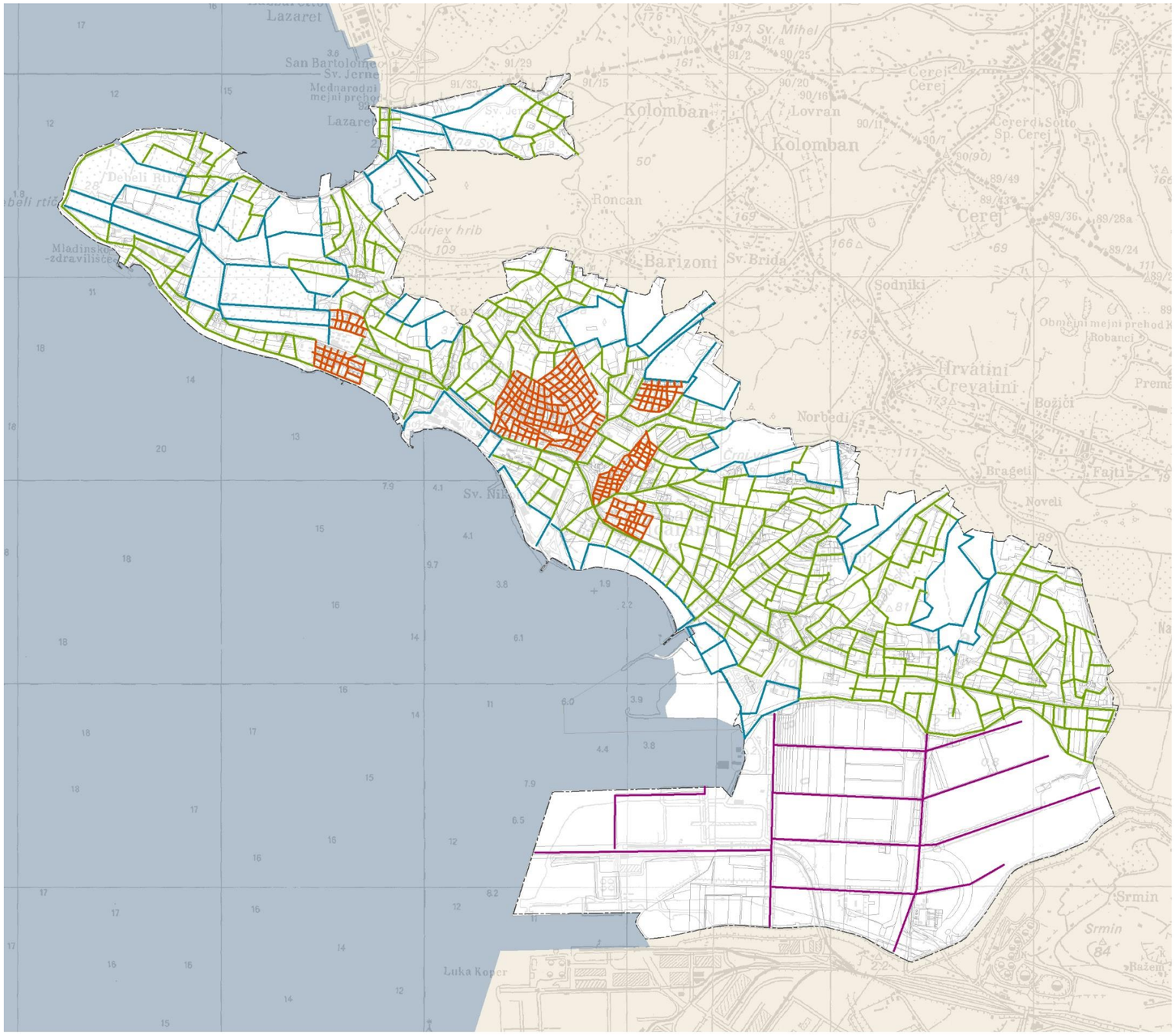
Lastništvo zemljišč

- Javna zemljišča (RS in Občina)
- Pravne osebe
- Fizične osebe
- Vsakokratni etažni lastniki
- Ni podatka o lastništvu

Lastništvo

Na območju občine Ankaran je v primerjavi z drugimi občinami veliko zemljišč v lasti države in občine. Zemljišč v zasebni lasti je izrazito manj kot drugod. V občini je največji lastnik zemljišč Republika Slovenija, kar 48,5% vseh zemljišč. Občina Ankaran ima v lasti 14,3% zemljišč, v upravljanju pa še 2%. Fizične in pravne osebe imajo v lasti 33,6% zemljišč.

Zemljišča v zasebni lasti so predvsem na območjih poselitve in ekstenzivnih kmetijskih zemljiščih. Na blagih pobočjih in izravnavah kjer se nahajajo monokulturni nasadi je lastnica po večini Republika Slovenija, kakor tudi na območju aluvialne ravnice, tovornega pristanišča Koper.

Parcelacija

- Drobna organizirana parcelacija
- Manjše parcele nepravilnih oblik
- Večje parcele nepravilnih oblik
- Večje parcele pravilnih oblik

Parcelacija

Parcelna struktura je očitna prostorska prvina in je posledica predvsem reliefa in lastniških razmer ter pravnih določil v preteklosti.

Drobna organizirana parcelacija je značilna za organizirana stanovanjska območja, ki se nahajajo na območju naselja Ankaran. Drobna organizirana parcelacija je prisotna tudi na stanovanjskem območju Oltra in v naselju individualnih stanovanjskih hiš severno od njega.

Manjša parcelna struktura nepravilnih oblik je značilna za območje obdelovalnih teras na pobočju in je rezultat številnih parcelnih delitev v preteklosti. Je posledica večinoma zasebnega lastništva in upoštevanja terasiranosti pobočja. Na teh površinah zasledimo hitro spreminjanje različnih kultur od trajnih nasadov, ekstenzivnih sadovnjakov do njiv, travnikov in različnih povrtnin. Velika zemljiška in posestna razdrobljenost sta oblikovali bogato strukturiran življenjski prostor, ki nudi množico ekoloških niš, botruje veliki krajinski in biotski pestrosti. Razdrobljenost parcel in enot rabe ohranja mozaično strukturo krajine v kateri se naravno bolj ohranjena območja prepletajo z ostalimi obdelanimi površinami.

Večja parcelna struktura nepravilnih oblik je značilna za večje komplekse kmetijskih zemljišč. Po večini gre za monokulturne nasade oljk in vinogradov na območju Lazareta, Debelega rtiča in v vzhodnem delu občine. Takšna parcelna struktura je značilna tudi za območja gozdnih površin ter del priobalnega pasu.

Večji kompleksi zemljišč, **večje parcele pravilnih oblik** se nahajajo na območju tovornega pristanišča Koper. Parcelacija je posledica melioracijskih in komasacijskih procesov.

Parcelacija pomembno vpliva na podobo krajine, kar je izrazito razvidno iz grafičnega prikaza različnih območij parcelne strukture. Posebej pomembno je ohranjanje razdrobljene parcelne strukture na pobočjih, območjih kulturnih teras, ki ustvarjajo pestro mozaično kulturno krajino

4 MORFOLOŠKE, EKOLOŠKE IN VIZUALNE ZNAČILNOSTI KRAJINE

Zaznavna analiza in doživljajska vrednost krajine

Krajinska prizorišča

Krajinske prvine

Strukturna krajinska pestrost in ekološka mreža

Biotska pestrost in habitatni tipi

Zaznavna analiza in doživljajska vrednost krajine

Temelj doživljajske prijetnosti oziroma doživljajske vrednosti krajine je »videzna privlačnost krajine - estetsko doživetje, ki ga sproža pogled na mnoga krajinska prizorišča« (Marušič, 1998a: 11). »Med značilnostmi naravnih sestavin in opazovanih krajin je mogoče izpostaviti nekatere ugotovitve, ki veljajo za večjo všečnost teh okolij« (Simonič 2002: 34). Med bolj željenimi so naravna krajinska prizorišča, ki vsebujejo manj grajenih sestavin, več daljnih pogledov, z razgibanim terenom in prisotno vodo. Temelj vidne privlačnosti krajine je njena vidna pestrost, členjenost, skladnost in harmoničnost prisotnih naravnih prvin. Strukturna členjenost in pestrost okolja pa sta osnovi vidne raznolikosti in bogastva doživljanja. Pomembna je tudi globina pogleda in s tem preglednost prostora ter teksture površinskega pokrova. V splošnem na estetiko pozitivno vplivajo pestrost, naravna ohranjenost, skladnost in kompleksnost krajine, negativno pa degradirana krajina kot posledica neustreznih človekovih posegov v prostor.

Zaznavna analiza je ena izmed izhodišč za načrtovanje v krajini, za opredelitev bolj izpostavljenih območij, katerim je treba nameniti še posebej veliko pozornosti pri umeščanju posegov, ki utegnejo zaznavanje v prostoru in doživljajsko vrednost krajine poslabšati.

Zaznavna analiza in doživljajska vrednost območja temelji na analizi strukture krajine z metodo miselnega zemljevida po Kevinu Lynchu, ki je opredelil pet prostorskih elementov (pot, rob, območje, vozlišče in znamenje), s katerimi je možno opisati pojavne oblike prostora. V območju so izpostavljeni strukturni elementi, ki izboljšujejo čitljivost, orientacijo in prepoznavnost. Posebej so opredeljena krajinska prizorišča, ki so povezana predvsem z doživljajsko vrednostjo krajine.

Za območje občine Ankaran so značilna raznolika prostorska razmerja, ki so v prostoru dobro zaznavna in povečujejo prepoznavnost in doživljajsko vrednost prostora. **Prisotnost morja** ima posebno doživljajsko vrednost in z odprtostjo, razglednostjo, neomejenostjo in ravninskostjo ustvarja pomembne kontraste v prostoru. Vzdolž obalnega robu, ki je na območju pristanišča Koper izrazito ortogonalen, drugje mehak, so nanizane ključne **programske točke,** ki predstavljajo stične točke morskega in obalnega pasu. Dolina reke Rižane se v bližini morske površine razširi in oblikuje **aluvialno ravnico,** ki je melioririana, prepletena z ortogonalno mrežo odvodnih jarkov in v večjem delu namenjena tovornemu pristanišču Koper. **Terasasto oblikovana pobočja** z mešanimi kulturami označujejo primer kombinacije značilnega rastja in preoblikovanega reliefa. Poseben vtis v prostoru puščajo **flišni klifi,** ki ustvarjajo specifično podobo obale. Zaradi gostote pozidave v kontrastu s preostalimi območji je v širšem prostoru močno zaznavno **naselje Ankaran.** Za severni rob občine so značilni **gozdni klini,** ki predstavljajo kvaliteto tako iz ekološkega, vizualnega, sociološkega in varstvenega vidika.

1 Debeli rtič

2 Dolina sv. Jerneja

2 Dolina sv. Jerneja

3 – Slani travnik

4 Pokopališče školjk

5 Kulturne terase

6 Ankaranska bonifika

7 Zaliv sv. Jerneja

Krajinska prizorišča

1 Debeli rtič

rt obdan z morjem, lepi odprti pogledi, intenzivni nasadi vinogradov, ki jih členijo posamezne vegetacijske prvine

2 Dolina sv. Jerneja

mehek relief, obdelane kmetijske površine predvsem oljčniki, lokalna cesta

3 Slani travnik

obrežno močvirje, posebno rastlinstvo, biotska pestrost, dvignjena lesena pot, izolirano in specifično območje

4 Pokopališče školjk

školjčišče, pokopališče školjk, specifično rastje, biotska pestrost, v ozadju žerjavi tovornega pristanišča

5 Kulturne terase

pobočje, kulturne terase, mozaični preplet trajnih nasadov in trajnih travnikov

6 Ankaranska bonifika

aluvialna ravnica s sestoji trstičevja, razbremenilnik Rižane, kmetijske površine, trakasta parcelna struktura na blagem terenu, pogledi na tovorno pristanišče Koper in rezervoarje naftnih derivatov Sermin

7 Zaliv sv. Jerneja

obrežna močvirja, zaliv, izoliranost

Morje

Morje je najprepoznavnejša naravna prvina območja, ki izrazito opredeljuje občino, je ključni gradnik njene krajinske podobe in prepoznavnosti, odprtosti in prostornosti. Ogroženo je predvsem zaradi različnih oblik onesnaženja ter neustreznih posegov v obalnem pasu, ki vplivajo na ekološko ter posledično tudi vizualno stanje morja (onesnaženost, cvetenje, ipd.)

Obala

Stik morja in kopnega tvori obalna linija, ki je podvržena mnogim pritiskom glede umeščanja dejavnosti in raznolikih prostorskih posegov. Obala na območju enote E1 Obalni pas Ankaran je necelovito urejena in tako funkcionalno kot programsko slabo navezana na zaledje. Debeli rtič je eno redkih območij naravno ohranjene obale Slovenske Istre.

Kulturne terase

Najprepoznavnejšo antropogeno krajinsko prvino predstavljajo kulturne terase (tradicionalna oblika obdelave zemlje), ki preprečujejo erozijo in izboljšujejo talno vlažnost. Terase potekajo po plastnicah. Na njih se nahajajo predvsem vinogradi, oljčniki, njive, trajni travniki in sadovnjaki. Terase se nahajajo na pobočju severno od regionalne ceste. Za območje je značilna drobna lastniška struktura. Terase so ogrožene predvsem zaradi opuščanja kmetijstva, zaraščanja zemljišč, nevzdrževanja teras in sprememb reliefa zaradi drugih posegov, predvsem poselitve.

Flišni klif

Klif Debeli rtič je pomembna značilnost in opredelilna prvina tega dela obale Jadranskega morja. Klif je ena najbolj impresivnih reliefnih oblik, pomembna identifikacijska prvina in ločnica med dvema krajinskima sistemoma (morje-kopno). Prepadne stene klifa so visoke od 12 do 21 metrov in imajo različno geomorfološko podobo. Za kopni del so značilni intenzivni erozijski procesi in pojavi. Klif poraščajo toploljubne rastline (žuka, mali jesen).Klifi so ogroženi predvsem zaradi erozije, poseganja v rob klifa in sprememb reliefa (npr. večje širitve pozidave)

Krajinske prvine

Krajinska prvina je posamezna sestavina krajine, ki v kombinaciji z ostalimi sestavinami ustvarja krajinske značilnosti oz. na višji ravni krajinske vzorce.

Predstavljene so ključne krajinske prvine, ki oblikujejo značilne krajinske vzorce, povečujejo krajinsko pestrost in z njo povezano biotsko raznovrstnost, doživljajsko vrednost krajine, prepoznavnost, ipd. Pripravljen je nabor opredelilnih prvin katerim je treba posvetiti posebno pozornost pri varstvu in ohranjanju ključnih elementov krajinske podobe območja.

Nabor ključnih krajinskih prvin se kljub temu, da so v prostoru pomembne, ne posebej ukvarja z grajenimi prvinami, razen v primeru da so pomembno povezane z odprto krajino in tvorijo značilne robove.

Nabor opredelilnih krajinskih prvin

- Morje
- Obala
- Kulturne terase
- Flišni klif
- Plantažni trajni nasadi
- Mozaični preplet kmetijskih rab
- Utrjeni topovski gnezdi na Debelem rtiču
- Drevored
- Posamična drevesa in gruče dreves
- Drevesne in grmovne živice
- Gozd
- Razbremenilni kanal Rižane
- Parkovne ureditve

Na tem mestu je treba omeniti še naravne vrednote in območja ohranjanja narave (zavarovana območja, naravne vrednote, območja Natura 2000, ekološko pomembna območja), ki so praviloma pomembne prvine ali pa nosilke ključnih krajinskih prvin. Nekatere so obravnavane znotraj nabora ključnih prvin (npr. parkovne površine), druge so uvrščene med pomembna krajinska prizorišča (npr. Zaliv sv. Jerneja), vse pa so obravnavane v okviru poglavja biotske raznovrstnosti in prikazane ter navedene v sklopu poglavja »Značilnosti v krajini«.

Plantažni trajni nasadi

Monokulturni, večji trajni nasadi so prav tako pomembna prvina obravnavanega območja, ki sicer zmanjšujejo krajinsko in biotsko pestrost, so problematični iz ekološkega vidika območja, vendar v prostor vnašajo prepoznavnost, kontrastnost, red in čitljivost ter so iz vizualnega vidika pomemben element podobe krajine. Plantažni trajni nasadi, predvsem vinogradi, nekaj je tudi večjih oljčnikov so prisotni na Debelem rtiču, na območju doline Sv. Jerneja in na grebenskih izravnavah v vzhodnem delu občine (Sanatorski hrib).

Mozaični preplet kmetijskih rab

Za občino, z izjemo nekaterih območij, je značilna drobna členjenost in izrazitost parcelne strukture ter pestra izmenjava kultur, kar ustvarja zanimiv mozaični vzorec prepleta oljčnikov, vinogradov, njiv, sadovnjakov in gradi značilno in pestro kulturno krajino. Mozaični preplet na terasiranem pobočju je pomembna kakovost območja, ki je tesno povezana z razdrobljenostjo in drobno parcelacijo območja. Pestra kulturna krajina območja je ogrožena zaradi poselitve, gradnje infrastrukture, opuščanja kmetijstva in zamenjave kultur, uvajanja monokultur in sprememb parcelacije.

Utrjeni topovski gnezdi na Debelem rtiču

Med intenzivnimi vinogradi na Debelem rtiču se nahajata utrjeni betonski postojanki za namestitev težkega kopenskega topništva za potrebe vojaškega udejstvovanja proti pomorskim silam.

Drevored

Drevoredne poteze imajo veliko pričevalno vrednost in so kot vidno izraziti poudarki v prostoru pomembne za prepoznavnost posameznega območja. Najpogosteje se nahajajo ob infrastrukturnih objektih, vzdolž cest in poti. Najizrazitejši drevored v občini Ankaran je drevored cipres, ki raste na spodnji, južni strani Jadranske ceste pri naselju Oltra. Cipresa predstavlja dominanto v Slovenski Istri. Enovrstni drevored vedno zelenih cipres raste ob cesti v dolžini 250 metrov, s čimer je njen pomen v oblikovanju krajine še bolj poudarjen.

Posamična drevesa in gruče dreves

Večja osamela drevesa ali gruče dreves so pomembne členitvene prvine, predvsem na večjih, odprtih vinogradniških površinah Debelega rtiča, Sv. Jerneja in Ankaranske bonifike. Izboljšujejo orientacijo, krajinsko pestrost in doživljajsko kakovost krajine sicer bolj homogenih in monotonih območij. Vegetacijske prvine so ogrožene predvsem zaradi nevzdrževanja oz. neobnavljanja le teh, zaradi melioracij in intenziviranja kmetijske proizvodnje.

Drevesne in grmovne živice

Kot členitvene prvine, ki povečujejo krajinsko pestrost, ipd. so pomembne tudi linearne vegetacijske poteze kot so drevesne in grmovne živice. Pojavljajo se predvsem na čelih kulturnih teras ter ob Rižani in njenem desnem razbremenilniku na območju Ankaranske bonifike, kjer so zaradi ravnice, odprtosti še posebej izstopajoče.

Gozd – gozdni klini

Na obravnavanem območju je gozda malo, vendar imajo gozdne krpe, klini in zaplate zaradi tega še posebej pomembno vlogo, saj opravljajo pomembne funkcije, izboljšujejo krajinsko pestrost območja in so ena najpomembnejših prvin krajinske zgradbe območja. Zaradi naštetih vidikov so pomembni vsi gozdni klini, ki se zajedajo v kmetijsko krajino in poselitveno tkivo ter ostanki gozda predvsem na Debelem rtiču. Gozdovi so ogroženi predvsem zaradi širjenja poselitve in umestitve infrastrukturnih koridorjev.

Razbremenilni kanal Rižane

Pomembna antropogena prvina prepoznavnosti območja je desni razbremenilnik Rižane, ki predstavlja mejo enote E1 Obalni pas Ankaran. Močno obraščen kanal močvirskega rastlinstva je pomembna doživljajska, členitvena in ekološka prvina na naplavni ravnici Ankaranske bonifike.

Parkovne ureditve

Parkovne ureditve so pomembne antropogene krajinske prvine. Na območju se nahajajo pomembni parki, naravne vrednote lokalnega pomena: park ortopedske bolnice Valdoltra, park letovišča na Debelem rtiču, parkovni nasad ob objektu MORS v Ankaranu. Pomembne so tudi druge parkovne površine znotraj naselja Ankaran, Beblerjev park, ipd.

Zaplate so praviloma izolirani ostanki določene rabe v prostoru kot so npr. ostanki gozdov, njiv, pogosto tudi novi posegi (nova soseska sredi kmetijske krajine). Lahko so to degradacije ali popolna razvrednotenja (območje požara), okoljski ali naravni viri (močvirje v mestu). Pomembnost zaplat znotraj določenega prostora je odvisna od velikosti, števila in lokacije. Posamezno drevo na monokulturni kmetijski ravnici je tako iz ekološkega kot estetskega vidika pomembnejše kot posamezno drevo v večji gozdni zaplati.

- Zaplata omogoča naselitev tako imenovanim robnim habitatom in vrstam in notranjim habitatom in vrstam.
- Možnost, da vrsta lokalno izgine je večja, če je zaplata manjša. Večja zaplata ima praviloma večjo značilno populacijo
- Večja zaplata ima praviloma več habitatov in gostuje večje število vrst
- Delitev zaplate na dva dela ustvarja bariero, ki lahko prepreči degradacijo
- Večja zaplata naravne vegetacije je edina struktura v krajini, ki ohranja zdrave populacije in zagotavlja nosilne habitate
- Manjše zaplate zagotavljajo stopalne kamne za migracije vrst, pogosto so prostor nekaterim redkim vrstam, zagotavljajo drugačne in dodatne ekološke koristi kot večje zaplate.
- Odstranitev zaplate povzroči izgubo habitata, kar zmanjša populacijo in raznovrstnost habitatov ter ošibi stabilnost populacije
- Večje število zaplat omogoča večjo stabilnost značilni populaciji
- Skupine manjših zaplat lahko predstavljajo specifičen habitat
- Možnost lokalnega izginjanja vrste je večja v izoliranih zaplatah
- Zaplata v bližini večje zaplate ima večjo možnost naselitve kot izolirana in oddaljena zaplata
- Izbor zaplat pomembnih za ohranitev se izbere na osnovi povezanosti z ostalimi zaplatami, elementi, ki oblikujejo sistem in če le ta predstavlja redek, ogrožen habitat, ali vsebuje endemične vrste, ipd.

Robovi (meje)imajo specifične značilnosti, ki se pomembno razlikujejo od sistemov katerih stik predstavljajo. Lahko so naravni ali umetni. Umetno ustvarjene in administrativne meje bi morale sovpadati z naravnimi robovi v prostoru in slediti naravnim ter ustvarjenim habitatom. Oblika zaplate je definirana z njenim robom in pomembno sooblikuje njeno ekološko funkcijo.

- Vegetacijski robovi z večjo vertikalno in horizontalno strukturno raznovrstnostjo so bogatejši
- Robovi so širši na bolj vetrovni in osončeni strani zaplate
- Rob ima funkcijo filtra, ki zmanjšuje vplive iz zunanjega okolja
- Za naravne robove je značilna zaokroženost, kompleksnost in mehkoba, medtem ko so umetno ustvarjeni robovi enostavnejši, ravni in ostri
- Zaokroženi in kompleksni robovi so nosilci pestrih ekoloških in vizualnih funkcij
- Zaplate nepravilnih oblik imajo intenzivnejše povezave z okoliško krajino (pozitivne in negativne)
- Ekološko optimalna oblika zaplate ima zaokroženo in dovolj veliko jedro, nepravilne, organske robove in nekaj izrastkov

Koridorji so ključni iz vidika povezovanja sistema krajine in habitatov, vplivajo na stabilnost populacij in izboljšujejo krajinsko pestrost. V izogib nadaljnjim izgubam in izolaciji habitatov se pojavlja potreba po zagotavljanju povezljivosti krajine, posebej v luči zagotavljanja koridorjev in stopalnih kamnov za rastlinstvo in živalstvo. Koridorji predstavljajo tudi bariere v sistemu krajine (ceste, železnice, ipd.) Eden ključnih koridorjev tako iz ekološkega kot vizualnega vidika so vodotoki.

- Koridor zagotavlja mnoge funkcije, če je povezan in dovolj širok
- Prekinitev koridorja vpliva na povezljivost odvisno od vrste in kontrasta med dolžino sklenjenega koridorja in prekinitve
- Vrstna in strukturna sestava koridorja naj bo podobna sestavi zaplat, katere le ta povezuje
- Stopalni kamni so vmesna stopnja med koridorjem in popolno nepovezanostjo zaplat
- Razdalja med stopalnimi kamni je sorazmerna z možnostjo vizualnega stika med njimi za posamezno vrsto
- Izguba posameznega stopalnega kamna vpliva na izolacijo in povzroča nepovezanost
- gruče stopalnih kamnov omogočajo alternativne poti med večjimi sistemi
- prostorske bariere (ceste, železnice, ipd.) povzročajo delitev in izolacije populacij ter vizualne bariere
- široki koridorji z gosto naravno zarastjo najučinkoviteje ščitijo vodotoke pred onesnaženjem
- zvezna zarast vzdolž vodotokov je ključna za ohranitev ugodnih vodnih pogojev kot je temperatura in raven kisika

Mozaik opisuje strukturiranost oziroma krajinski vzorec posameznega območja. Ekološko bogata krajina vsebuje raznolike mozaične vzorce, ki so med seboj povezani in tvorijo kompleksno mrežo habitatov.

- Povezanost habitatov v učinkovito mrežo s koridorji in možnostjo izbire alternativnih poti izboljšuje ekološko in vizualno kakovost krajine, zmanjšujejo negativne vplive vrzeli, motenj, ipd.
- Zmanjševanje velikosti mreže zmanjša možnost preživetja za vrste, ki se izogibajo koridorjem
- Stičišča naravnih vegetacijskih koridorjev vsebujejo večje bogastvo vrst
- Manjša zaplata povezana v mrežo ima večjo vrstno pestrost in manjše možnosti za lokalno izumrtje kot manjša izolirana zaplata
- Razpršene in med sabo povezane zaplate soustvarjajo učinkovito ekološko mrežo
- Fragmentacija zaplat in mreže povzroča izgubo habitatov
- Z bariero ali »buffer« cono lahko zaščitimo biodiverziteto pred eksotičnimi in invazivnimi vrstami
- Optimalna krajina vsebuje tako večje kot manjše strukture
- Fragmentacija mreže različno vpliva na različne vrste in populacije

Strukturna krajinska pestrost in ekološka mreža

Krajinska pestrost je v Zakonu o ohranjanju narave opredeljena kot prostorska strukturiranost naravnih in antropogenih krajinskih elementov. Zakon predpisuje, da se ohranja, razvija in ponovno vzpostavlja krajinska pestrost in tiste značilnosti krajine, ki so pomembne za ohranjanje biotske raznovrstnosti. Posegi v prostor se načrtujejo in izvajajo tako, da se prednostno ohranjajo značilnosti krajine in krajinska pestrost.

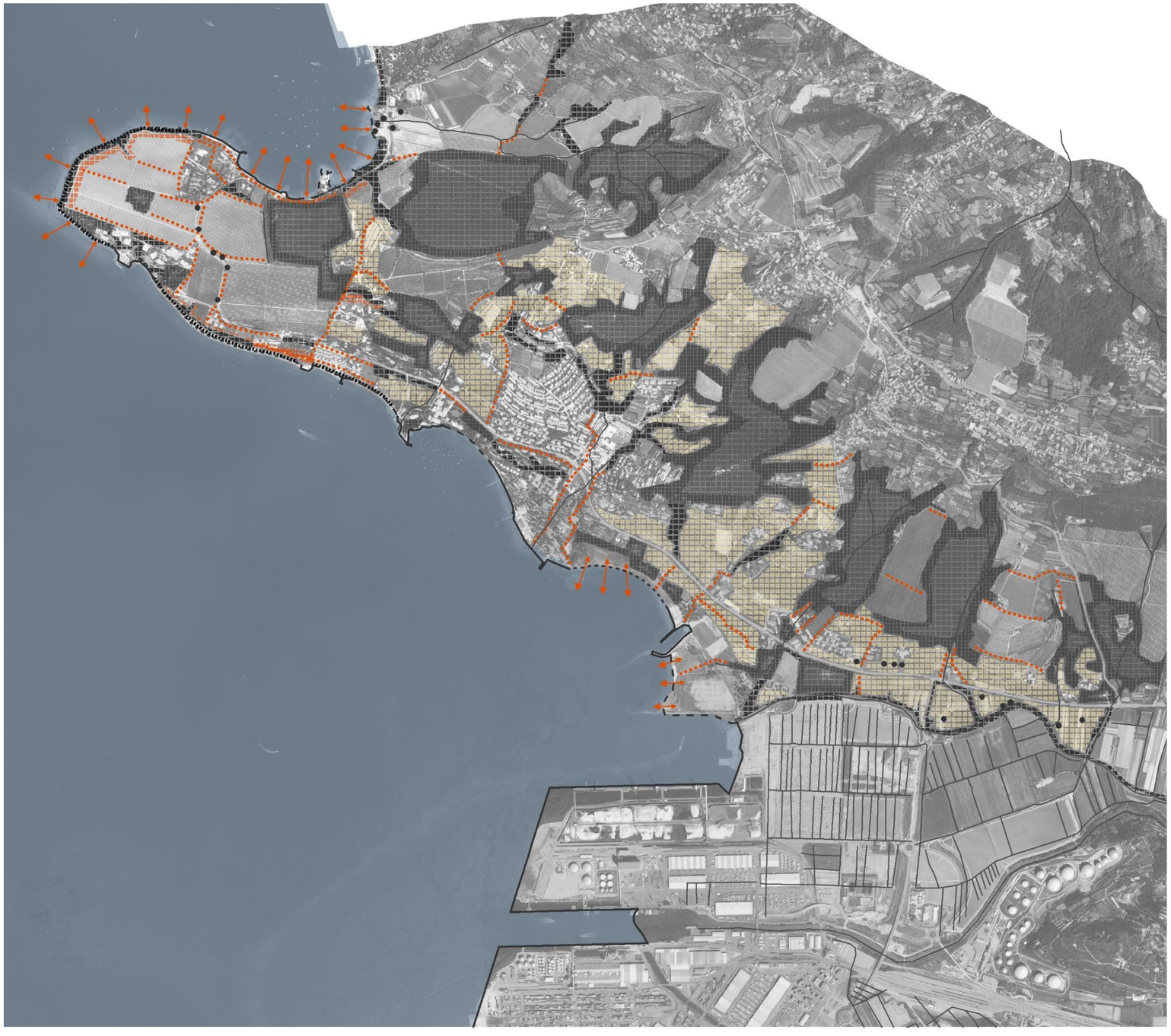
Krajinska pestrost je tesno povezana z biotsko raznovrstnostjo, zlasti kadar je krajina izraz ekstenzivne kmetijske rabe z mnogimi strukturami oziroma prvinami. Je pogled na habitatne tipe s krajinskega vidika. Kulturna krajina je pomemben in značilen element prostora, hkrati pa so z njenim obstojem in spreminjanjem povezane številne rastlinske in živalske vrste. Zato Panevropska strategija biotske in krajinske pestrosti (Sofija, 1995), ki je bila pripravljena kot evropski okvir za izvajanje Konvencije o biološki raznovrstnosti, posebej poudarja pomen ohranjanja kulturne krajine.

V tem delu se naloga s prostorom ukvarja iz vidika **krajinske ekologije.** Ekologija kot veda in krajina kot prostorski sistem sta neločljivo povezani. Ekologija je veda, ki se ukvarja z interakcijo med organizmi in njihovim okoljem, krajina pa predstavlja širok, obsežen mozaik lokalnih ekosistemov, okolij.

Obravnavana je **strukturna krajinska pestrost,** s poudarkom na fizičnih značilnostih vegetacije in kmetijskih površin, ki zagotavljajo različne habitate za širok nabor vrst. Z analizo in vrednotenjem je pripravljena mreža raznolikih krajinskih elementov, prostorskih mozaikov, tako imenovana **ekološka mreža,** ki zagotavlja življenjski prostor različnim živalskim in rastlinskim vrstam.

Po gradivu Landscape ecology principles (Wenche E. et al., 1996) so povzeti osnovni principi za trajnostno prostorsko krajinsko načrtovanje, ki se ubada z izzivi načrtovanja namenske rabe prostora skozi **ekološko in krajinsko pestrost.** Pogled na prostor iz tega vidika pomaga maksimizirati ekološko integriteto in zmanjšati degradacije in fragmentacije krajine.

Osnovni principi, ki so uporabljeni pri zasnovi oziroma izdelavi ekološke mreže in predlaganih izboljšav se nanašajo na krajinski organizem, ki ga sestavljajo štiri značilne strukture: zaplate, robovi (meje), koridorji (povezave) in mozaiki. Za vsako izmed štirih struktur so podana ključna izhodišča za vrednotenje, ki so bila upoštevana pri izdelavi ekološke mreže in predlaganih izboljšav.

Ekološka mreža se osredotoča na naravne prvine (gozd, vegetacijske prvine, vodotoki, morje, kmetijska zemljišča, obala, klifi) in ne upošteva administrativnih meja. Območja poselitve in intenzivne kmetijske pridelave iz vidika biotske pestrosti in ekologije nimajo pomembne teže oziroma imajo negativni vpliv. Območja niso zarisana, so pa upoštevana kot bariere, čez katere je treba vzpostaviti koridorje in povezave.

Urbanizacija povzroča predvsem izgube naravnih habitatov, uničenje gnezdišč za ptice, motenje ali prekinitev selitvenih poti ter fragmentacijo krajine.

Monokulturni nasadi in intenzivno kmetijstvo prav tako negativno vplivajo na biotsko in krajinsko pestrost. S posodabljanjem kmetijstva se homogenizira raba tal, iz krajine se odstranjujejo naravne prvine: posamezna drevesa, drevesne in grmovne živice, izravnavajo se mikroreliefne oblike in regulirajo vodotoki. Tako se spreminja podoba krajine, značilna drobna členitev prostora, ki oblikuje zanimivo krajinsko sliko in bogato biotsko pestrost.

K biotski in krajinski pestrosti pomembno prispevajo:

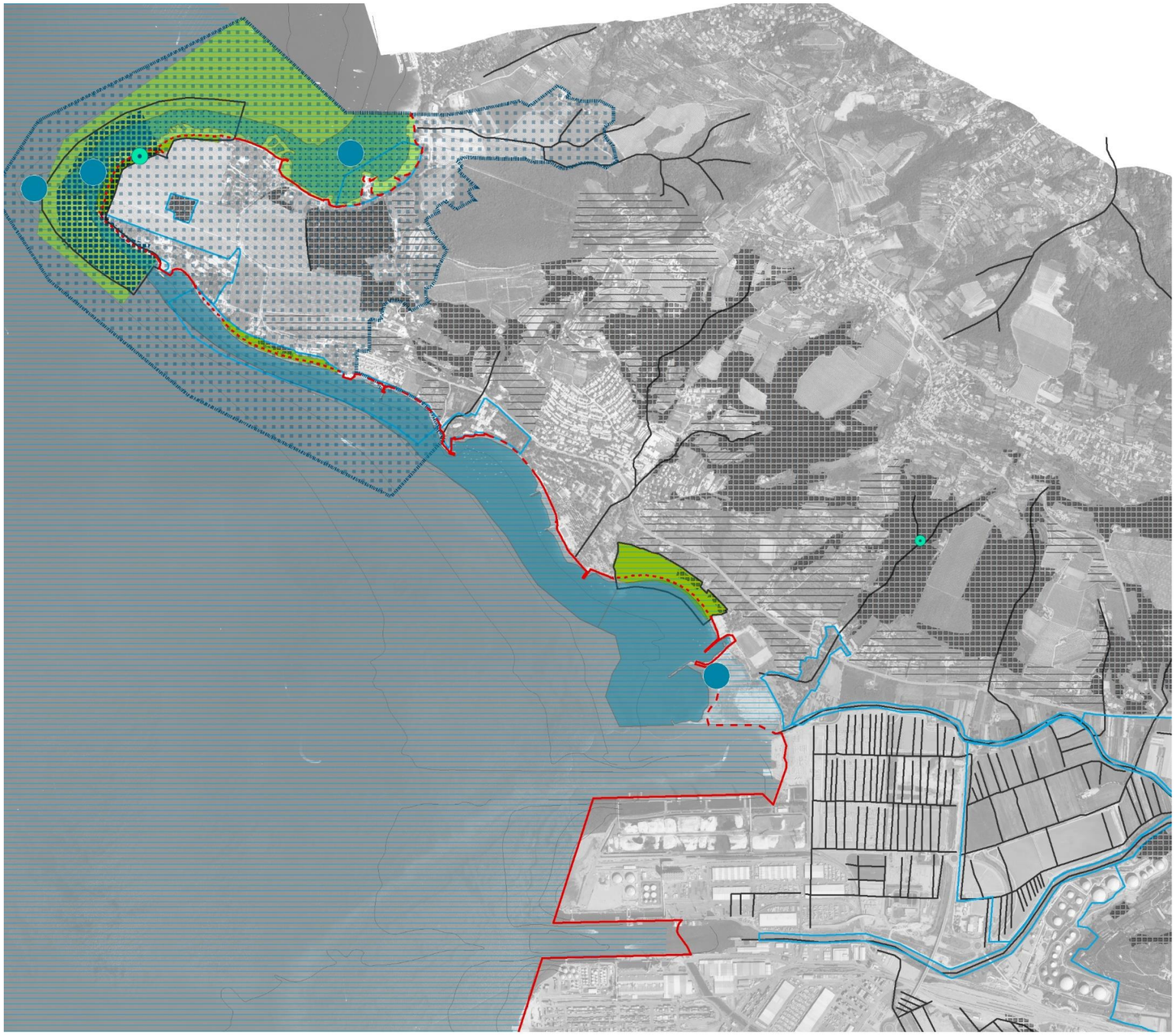
- gozdne površine, gozdne zaplate
- živice in posamezna drevesa
- ekstenzivne kmetijske površine
- obalni in reliefni rob (klif)
- morje in vodotoki

Gozdne površine, gozdni robovi, drevesne živice in posamezna drevesa pomembno vplivajo na krajinsko in biotsko pestrost, členijo krajino in predstavljajo vezni člen med posameznimi območji. Vso drevesno vegetacijo je treba ohranjati in spodbujati vzpostavitev novih vegetacijskih koridorjev in boljšo povezljivost med posameznimi območji.

Posebno visoka vegetacija (gozdna zaplata, gozdni rob nad klifom in posamezna drevesa) na polotoku Debeli rtič pomembno prispeva h krajinski pestrosti kulturne krajine in biodiverziteti ter preprečuje prekomerno erozijo. Ključna je tudi obraščenost razbremenilnika Rižane, ki ga je zaradi erozije, biotske in krajinske pestrosti, senčenja in ekološkega stanja vodotoka ter vizualnega učinka smiselno ozeleniti z drevesno vegetacijo.

Pomembna je ohranitev povezav med kopnim in morskim delom, predvsem na območjih večje naravne ohranjenosti obale (zaliv sv. Jernej, Debeli rtič, Slani travnik, pokopališče školjk).

Ključna je ohranitev in varstvo ekstenzivnih kmetijskih površin na pobočjih, na obdelovalnih terasah, saj zaradi pestrosti kultur, koridorjev grmovnih in drevesnih živic na čelih teras pomembno prispevajo k povezljivosti in pestrosti krajine. Območja poselitve in intenzivne kmetijske pridelave predstavljajo bariero, prekinitev mreže in povezav, zaradi česar so koridorji na teh območjih ključnega pomena.

Biotska raznovrstnost in habitatni tipi

Za Slovenijo je značilna velika biotska in krajinska pestrost. Razlog za to je velika raznolikost v geološki zgradbi, razgibanem reliefu, podnebnih razmerah, ipd. Raznovrstnost pomeni stabilnost, zmožnost prilagajanja spremembam, osnovo za dolgoročno preživetje. Večino ozemlja je preoblikoval človek, ki je v preteklosti bolj ali manj upošteval različnosti naravnih danosti, zato je zgovorno pestra tudi kulturna krajina. Upadanje biotske raznovrstnosti je povezano tudi z zmanjševanjem kulturne pestrosti.

Tudi za območje občine Ankaran je značilna velika krajinska pestrost in raznolika življenjska okolja kot so npr. habitati vezani na morsko okolje, obalni pas, klife, gozdne površine, ostanke gozdov, ekstenzivno kmetijsko krajino na južnih pobočjih, kmetijsko krajino na poplavni ravnici, vodotoke, ipd.

Za Občino Ankaran ni opravljenega kartiranja habitatnih tipov. Tako je pregled habitatnih tipov omejen na **območja z naravovarstvenim statusom,** ki vključujejo velik del sestavin biotske raznovrstnosti in so najbolj splošno poznano in priznano orodje za varovanje vrst in ekosistemov. **Biotska raznovrstnost morskega okolja** je opisana v gradivu Pregled morske biodiverzitete v občini Ankaran (november, 2016), ki ga je pripravila Morska biološka postaja Piran. Kot ključni element za ohranjanje biotske raznovrstnosti območja so izpostavljene tudi **gozdne površine in ekstenzivna kmetijska krajina.**

Območja z naravovarstvenim statusom:

1. Zavarovana območja narave so deli narave, ki jih odlikuje izjemna biotska raznovrstnost ali druge izjemne lastnosti delov žive ali nežive narave in so bila kot taka prepoznana ter uradno razglašena s sprejemom akta o zavarovanju s strani vlade ali pristojnega organa lokalne skupnosti.

Naravni spomenik Debeli Rtič (Odlok razglasitvi naravnega spomenika Debeli rtič, Primorske novice, uradne objave 33/91)obsega približno osemsto metrov obale na skrajnem zahodnem delu polotoka Debeli rtič. Vključuje rob in stene klifa, teraso ob vznožju klifa ter dvesto metrski pas obalnega morja. Prepadne stene klifa so visoke od 12 do 21 in izpostavljene erozijskim procesom. Klif je najbolj aktiven na skrajnem delu rta, kjer je izpostavljen vsakodnevnemu delovanju morskih valov in so abrazijski procesi najintenzivnejši. **Brežine klifa** so mestoma poraščene s toploljubnimi rastlinami (brnistra in južna šmarna detelja). **Zgornji rob klifa** je porasel z gosto gozdno grmovno vegetacijo. Prevladujejo bor, pogosti so hrast, črni gaber, mali jesen. Posebej velja omeniti **rob klifa na skrajnem severovzhodnem delu zavarovanega območja,** kjer prevladuje hrast. **V plitvem morju so skladi podvodnega grebena**. **Na plitvem, intenzivno osvetljenem kamnitem morskem dnu,** uspevajo različne algalne združbe, med katerimi so najbolj opazne združbe z različnimi vrstami cistozire. V peščenih žepih prevladuje kolenčasta cimodoceja. Primerno raznovrsten je tudi živalski svet. **Peščeno in muljasto dno** je življenjski prostor leščurja, brizgača in čokatega voleka, na kamnitem dnu pa pogosto vidimo malega morskega pajka.

Na območju je prepovedano pluti na motorni pogon, izkopavati, poškodovati ali nabirati rastline ter nabirati semena in plodove, odlagati odpadke, plezati po stenah klifa.

2. Natura 2000 je evropsko omrežje ekološko pomembnih območij narave, ki so opredeljena na podlagi Direktive o pticah (SPA) in Direktive o habitatih (SAC). Z uporabo se uresničujejo načelo trajnostnega razvoja in mednarodne konvencije s področja ohranjanja biotske raznovrstnosti.

Natura 2000 -SAC posebna ohranitvena območja

Debeli Rtič (SI3000243 – 2 območji) predstavljata 52.649 m2 veliko posebno ohranitveno območje. **Odseka klifa na SZ in JZ obrežju polotoka Debeli rtič in morsko dno pred skrajnim zahodnim delom rta.** Klif gradijo različno debele plasti peščenjaka, muljevca, meljevca in laporovca. Plasti so pretežno vodoravne in rahlo nagnjene proti zahodu oz. severozahodu, debelina plasti pa večinoma ne presega 20 cm. Strme stene klifa so visoke do 20 m, odvisno od ekspozicije pa imajo različno geomorfološko in vegetacijsko podobo. Položnejše brežine klifa so poraščene z avtohtonimi toploljubnimi grmovnimi in drevesnimi vrstami. Gornji rob klifa porašča obmorski bor, ponekod se mednje vrivajo hrasti, črni gabri in mali jeseni. Hrasti tvorijo na severnem robu območja strnjen sestoj. Spodnji rob klifa poraščajo fragmenti halofitnih združb na obalnem drobirju, **pred skrajnim delom rta je v morju oblikovano peščeno obrežje, ki je stalno prekrito s tanko plastjo morske vode in je na svojem južnem delu omejeno z izrazitim podvodnim grebenom.**

Habitatni tipi: 1110 Peščena obrežja, stalno prekrita s tanko plastjo morske vode 1210 Združbe enoletnic na obalnem drobirju.1240 Porasli obmorski klifi sredozemskih obal z endemičnimi vrstami rodu Limonium

Ankaran - Sv. Nikolaj (SI3000241) predstavlja 72.710 m2 veliko posebno ohranitveno območje. **Slani travnik pri sv. Nikolaju.** Območje med Sv. Katarino in Sv. Nikolajem je eden redek primerov muljastega, vlažnega in plitvega morskega obrežja ob slovenskem morju. Vodni režim se tudi bistveno razlikuje od razmer na flišnem ali apnenčastem obrežju, razlikuje pa se tudi od vodnega režima na solinah, ki so od morja ločene z nasipi. Na območju je prisoten eden prednostnih habitatnih tipov, navedenih v Habitatni direktivi EU – **Sredozemsko slano travišče,** ki je svoje strokovno ime - Juncetalia maritimi - dobil po obmorskem ločku. Posebnost sestoja pri sv. Nikolaju sta dve ogroženi halofitni vrsti, obmorski lan in klasnata tavžentroža, za kateri je to edino potrjeno rastišče v Sloveniji in sta uvrščeni na Rdeči seznam ogroženih praprotnic in semenk. Na robnih delih območja se je razvil sestoj ozkolistnega jesena, ki je v slovenskem merilu redek tip poplavnega gozda. Na stiku z morjem so oblikovani **muljasti in peščeni poloji, ki so kopni ob oseki.** Na območju je urejena približno pol metra dvignjena lesena pešpot, ki preči travnik v dolžini okrog 170 metrov, predvidena pa je tudi izdelava predstavitvenega kovinskega 'bazena' za školjčne lupine z bližnjega 'pokopališča školjk'.

Habitatni tipi: 1140 Muljasti in peščeni poloji, kopni ob oseki 1410 Sredozemska slana travišča (Juncetalia maritimi)

Habitat ogrožajo neprimerni posegi (odlagališče odpadnega zemeljskega in gradbenega materiala, košnja in hoja zunaj poti) ter gradnja stanovanjskih in počitniških objektov v bližnji okolici območja.

Območje naj se prepusti naravnim razmeram. Odsvetovane so turistične aktivnosti na obali (športne, rekreativne in druge značilne aktivnosti človeka v naravi). Nedopustna je urbanizacija obale, sprememba vodnega režima, zasipavanje, utrjevanje obale ipd.

Natura 2000 - SPA posebna območja varstva

Debeli rtič (SI5000028) predstavlja 927.217 m2 veliko posebno območje varstva. Območje obsega notranji del zaliva sv. Jerneja ter morje pred Debelim rtičem. Zaradi zelo položnega obrežja je za območje značilen širok bibavični pas in zelo plitev zgornji infralitoral z dobro razvito algalno zarastjo ter travniki kolenčaste cimodoceje. Pred skrajnim delom rta je v morju oblikovano peščeno obrežje, ki je stalno prekrito s tanko plastjo morske vode in je na svojem južnem delu omejeno z izrazitim podvodnim grebenom. Zaliv sv. Jerneja, v katerem so nameščena gojišča užitnih klapavic, je **pomembno prenočišče sredozemskega vranjeka (Phalacrocorax aristotelis desmarestii).**

3. Ekološko pomembno območje je območje habitatnega tipa, dela habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti.

Morje in morsko obrežje (70000) Najsevernejši del Sredozemskega morja z veliko pestrostjo habitatnih tipov od odprtega morja do habitatnih tipov muljevitega in trdnega morskega dna ter prepletom borealnih in sredozemskih rastlinskih in živalskih vrst.

Sv. Nikolaj (78900) Plitvo in muljasto morsko obrežje pri Ankaranu, poraslo z združbo morskega ločka; edino potrjeno rastišče klasnate tavžentrože in obmorskega lanu v Sloveniji. V sestoju je poleg omenjenih še nekaj drugih halofitnih vrst. Na severnem, robnem delu območja se je razvil sestoj ozkolistnega jesena, ki je v slovenskem merilu redek tip poplavnega gozda.

Debeli rtič (78300) Najsevernejši del slovenske obale s flišnim klifom in abrazijsko teraso ter obsežno plitvino z veliko raznolikostjo habitatnih tipov trdnega in muljevitega morskega dna; življenjski prostor redkih in ogroženih rastlinskih in živalskih vrst (npr. navadna morska trava, leščur).Območje obsega klif skrajnega zahodnega dela rta ter pripadajoči 150 do 400 metrski pas morja in morskega dna.

Rižana estuarij (79700) Habitatni tip izlivi rek, estuariji

4. Naravne vrednote obsegajo vso naravno dediščino. Naravna vrednota je poleg redkega, dragocenega ali znamenitega naravnega pojava tudi drug vredni pojav, sestavina oziroma del žive ali nežive narave. Naravno območje je del naravnega območja, ekosistem, krajina ali oblikovana narava

Morska biodiverziteta

Kljub plitvosti, kratki obali in intenzivni urbanizaciji, je slovensko morje izjemnega pomena z vidika biotske raznovrstnosti. Naravne razmere v pršnem in bibavičnem pasu so v celoti ohranjene le na območju Debelega rtiča. Razširjenost habitatnih tipov in habitatov rastlinskih in živalskih vrst, njihova kvaliteta ter povezanost je ob intenzivni urbanizaciji in rabi morja in morskega obrežja ogrožena predvsem zaradi skromnega deleža ter razdrobljenosti naravno ohranjenega obrežnega pasu.

Iz poročila Pregled morske biodiverzitete v občini Ankaran je razvidno, da je akvatorij ankaranske občine iz vidika morske biodiverzitete izjemen, saj je bila tu ugotovljena dobra tretjina doslej opisanih vrst v slovenskem morju. Dodano vrednost predstavlja tudi veliko število ogroženih vrst. Najdeno je bilo tudi več indikatorskih vrst, ki kažejo, da se mestoma pojavljajo problemi organskega obogatenja in nestabilnosti okolja. Za dano okolje je značilno tudi veliko število komestibilnih (komercialnih) vrst živali. Od tujerodnih vrst se razen japonske ostrige druge pojavljajo v manjšem številu.

Od pomembnih vrst naj omenimo le leščurja, endemično sredozemsko školjko, uvrščeno na seznam ogroženih živalskih vrst v Sredozemskem morju. Najvišja zabeležena gostota leščurjev je bila ugotovljena v predelu Lazareta in Valdoltre.

Med pomembnimi habitati so morski travniki, ki pokrivajo v akvatoriju ankaranske občine zelo veliko površino. Iz bionomskega stališča je za akvatorij ankaranske občine najbolj pomembna biocenoza fotofilnih alg, ki je značilna in dobro razvita na območju naravnega spomenika Debeli rtič.

Večje območje obrežja ima še vedno ohranjeno naravno obalo in s tem tudi obrežne pasove. Glede na dejstvo, da ima Slovenije približno slabo petino ohranjene naravne obale, je to iz vidika ohranjanja narave in navsezadnje promocije območja občine izjemno pomembno

Glede pestrosti vrst izstopata predvsem predela **Debeli rtič in Lazaret.** Območje naravnega spomenika Debeli rtič je v primerjavi z drugimi lokalitetami v slovenskem morju izjemno tako po številu osebkov kot tudi po številu vrst. Zanimiva lokaliteta je tudi **tanatocenoza (pokopališče školjk) pri sv. Katarini,** saj gre kljub temu, da gre za antropogeno oblikovan habitatni tip, za izjemno okolje z vidika biodiverzitete. Izjemno okolje je še ena od večjih biogenih formacij (kamena korala - mediteranski endemit) v slovenskem morju, ki se nahaja **pred svetilnikom na Debelem rtiču** (iz morske smeri).

Habitatni tipi v akvatoriju ankaranske občine so: pas mivke, pas kamnov, peščina iz grobega peska, terase iz peščenjaka, morski travnik kolenčaste cimodoceje, velike skale in skalni balvani porasli z algo Padina pavonica, pas mulja in pas mrtvih koralitov na biogeni formaciji.

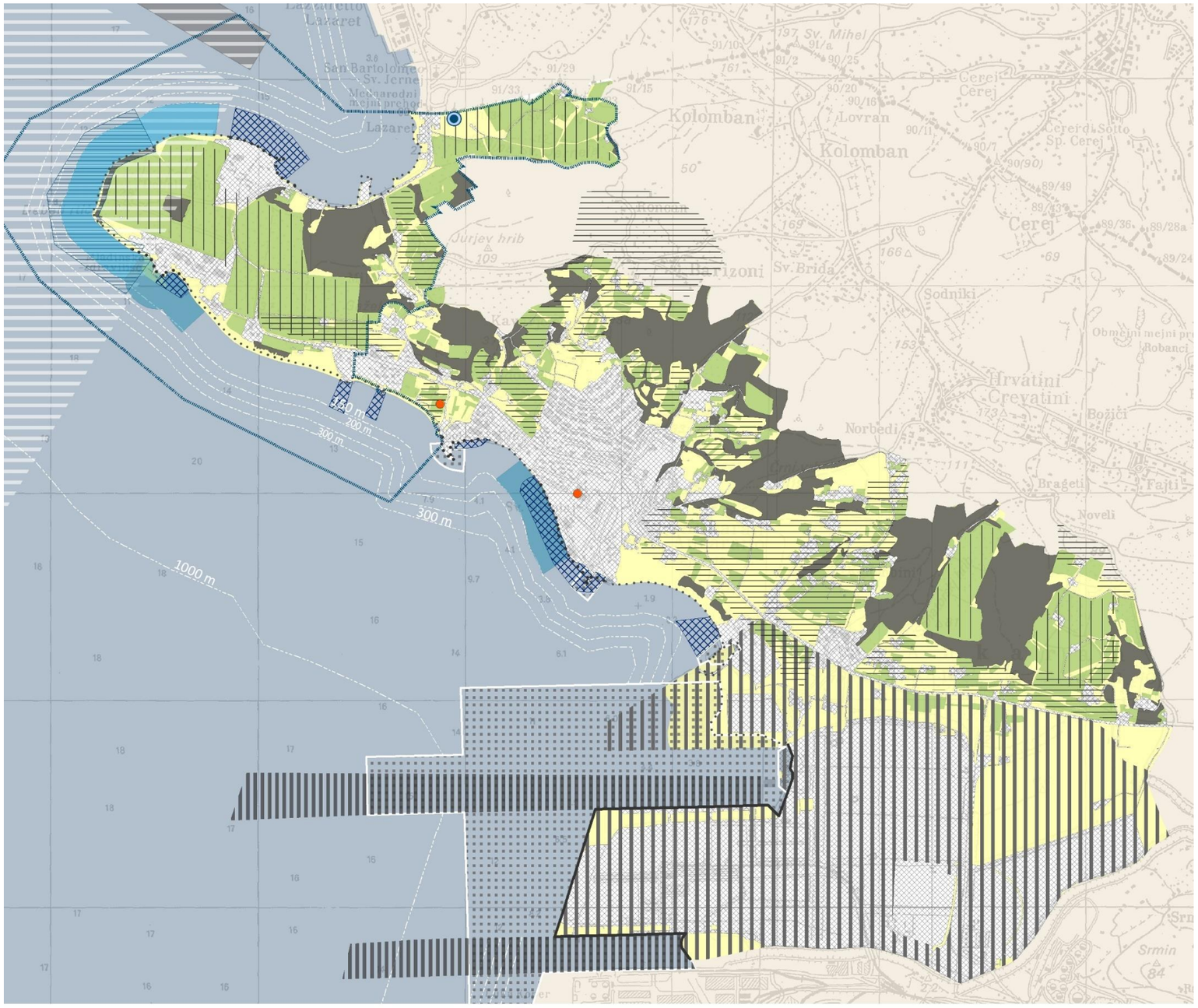
Pritiske na morsko biodiverziteto vršijo predvsem dejavnosti kot so ribištvo, urbanizacija, tovorni in turistični pomorski promet, odvzemi ali nasutja materiala in organizmov.

Gozdne površine in ostanki gozdov

Gozdne površine so ključne iz vidika biotske raznovrstnosti in ohranjanja gozdnih habitatnih tipov. Za območje je značilna gozdna združba puhavca in jesenske vilovine (Seslerio autumnalis - Quercetum pubescentis). Največkrat je to nizki gozd, kjer prevladuje hrast puhavec. Hrastov sestoj sredi polotoka se je ohranil na površini približno 0,5 ha. Gre za združbo Ostryo - Quercetum pubescentis s toploljubnimi elementi v podrasti.

Ekstenzivna kmetijska krajina

Mozaični preplet različnih kultur in ekstenzivna obdelava so prav tako ključni elementi ohranjanja biotske pestrosti območja.

5 PREGLED IN ANALIZA DEJAVNOSTI V KRAJINI Z USMERITVAMI

Prostorski prikaz rabe prikazuje, da je na območju veliko raznovrstnih dejavnosti in pravnih režimov, ki predstavljajo omejitve rabe morskega in kopnega okolja. Dejavnosti neposredno vplivajo druga na drugo, si konkurirajo in vsiljujejo različne režime, pri čemer lahko nastajajo konflikti do naravnih ekosistemov in kulturne krajine, do ciljev varovanja bivalnega okolja, kakor tudi glede zmanjševanja ekonomske uspešnosti dejavnosti.

Pri nadaljnjem prostorskem razvoju je treba upoštevati skladen razvoj ključnih dejavnosti v krajini, na morju in kopnem. Obravnavane so predvsem dejavnosti, ki pomembno vplivajo na odprto krajino in njene kakovosti. Takšne dejavnosti so **kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo, marikultura, turizem in rekreacija ter pomorski in kopenski promet.** Pomembne so tudi poselitev, preostala infrastruktura in druge dejavnosti, vendar le te v nalogi niso podrobneje obravnavane. Poleg opisa dejavnosti na območju analiza vsebuje tudi odraz dejavnosti v prostoru, obremenitve, ključne konflikte in splošne usmeritve za umeščanje dejavnosti, ki lahko konflikte omilijo ali se jim celo izognejo.

V bodoče je treba zagotavljati ohranjanje obalnega pasu, dobrega stanja morja, pestre kulturne krajine (ekstenzivno kmetijstvo) vključno z gozdnimi območji kot pomembnih nosilcev prepoznavnosti občine Ankaran, ki hkrati predstavljajo tudi prednost za razvoj turizma in rekreacije.

Kmetijstvo

Na območju so ugodni naravni pogoji za kmetijstvo, ki omogočajo pestrost kmetijske pridelave in s tem povezano pestro kulturno krajino (kulturne terase in mešanost kultur). Za območje je značilna mešanost kultur in razdrobljenost kmetijskih površin, predvsem v enoti E2 Zaledje. Večji kompleksi monokultur so prisotni na Debelem rtiču, na območju doline Sv. Jerneja in na grebenskih izravnavah v vzhodnem delu občine (Sanatorski hrib). Predvsem v enoti E2 zaledje je kmetijstvo ključno iz vidika ohranjanja kulturne krajine.

Najpomembnejše usmeritve kmetijstva so vinogradništvo in vinarstvo, vrtnarstvo ter pridelava oljk oziroma oljčnega olja. Struktura kmetijskih zemljišč se po opredeljenih enotah (E1 in E2) pomembno razlikuje. V E1 Obalni pas prevladujejo pozidana in sorodna zemljišča (29,4%) ter vinogradi (29,1% predvsem na račun Debelega rtiča), medtem ko v E2 Zaledje največji odstotek dejanske rabe prostora obsega gozd (28,7%). Kljub naselju Ankaran, ki se nahaja znotraj enote E2 se pozidana zemljišča uvrščajo na drugo mesto (20%), od stalih rab pa so močno zastopani oljčniki (12,4%), vinogradi (11,2%) in trajni travniki (10,5%). Kmetijskih zemljišč v zaraščanju je 3,4%. V enoti E1 Obalni pas rabe kot so gozd, drevesa in grmičevje, njive, oljčniki in trajni travniki obsegajo med 4,5% in 6,6% (vsaka raba posebej). V tej enoti je kar 5,3% kmetijskih zemljišč v zaraščanju.

V občini so bili izvedeni obsežni hidromelioracijski posegi. Na dobrih 65 hektarih površin je bil leta 1984 zgrajen sistem osuševanja (Ankaranska Bonifika). Namakalni sistemi obsegajo 7 hektarov površin Ankaranske Bonifike in slabih 13 hektarov površin na območju Lazareta. Večina zemljišč Ankaranske bonifike je danes namenjena dejavnostim pristanišča.

Odraz dejavnosti v prostoru

pestra kulturna krajina, biotska in krajinska pestrost, kulturne terase, mozaični preplet kmetijskih kultur, homogenizacija krajine na območju intenzivnih kmetijskih površin, zbiralniki za namakanje, rastlinjaki

Obremenitve

onesnaženje in obremenitve zaradi uporabe fitofarmacevtskih sredstev in gnojenja, homogenizacija krajine na območjih monokulturnih nasadov

Konflikti

Dejavnost je v konfliktu predvsem s poselitvijo.

Splošne usmeritve za umeščanje

- Spodbuja se obdelovanje kmetijskih površin (mešanost kultur) na terasiranem pobočju z vzdrževanjem kulturnih teras in ohranjanjem ter obnavljanjem živic na terasnih robovih.
- ohranja se večje komplekse monokultur, predvsem vinogradov in oljčnikov (Debeli rtič, Lazaret, Sanatorski hrib) z izboljšanjem krajinske in biotske pestrosti teh območij (živice in posamezna drevesa).
- Zmanjševati fragmentacijo kmetijske krajine predvsem zaradi umeščanja infrastrukture in poselitve (predvsem Kolombini in okolica naselja Ankaran)
- spodbujanje ekstenzivne obdelave kmetijskih površin v zaraščanju, predvsem v pasu med Jadransko cesto in razbremenilnikom Rižane.

Morsko ribištvo

Poraba rib na prebivalca v Sloveniji narašča. Letni iztovor ulovljenih rib je s skoraj 8.000 ton v osemdesetih letih prejšnjega stoletja padel na manj kot 1.000 ton. Najpomembnejši vrsti rib za slovensko ribištvo sta sardela in sardon. Staleži ribolovnih virov se z leti zmanjšujejo.

Dobrih 90% ribiških plovil v slovenskem morju je dolgih do 12 m. Aktivna so predvsem v malem priobalnem ribolovu na t.i. bele ribe. Najpogostejša ribiška oprema so stoječe mreže, ki se uporabljajo predvsem za lov belih rib.

Ulov in s tem dohodek se med drugim tudi zaradi izčrpanosti ribolovnih virov iz leta v leto zmanjšujeta, ribiči nimajo sredstev za nove investicije za posodobitev opreme, zato v prihodnosti ni pričakovati povečanja intenzivnosti te dejavnosti. Ribolov je tesno povezan z življenjem ljudi na obalnih območjih in gospodarstvom celotne regije (turizem, kulinarika)

Poleg morskega gospodarskega ribolova se na morju izvaja tudi t.i. negospodarski ribolov, tj. športni ribolov rekreacijski ribolov.

Odraz dejavnosti v prostoru

Sidrišča in pristanišča, ribiške ladje, boje

Obremenitve

fizične poškodbe morskega dna, podvodni hrup, obremenjevanje morja z odpadki (ribiška oprema), izlov komercialnih vrst in poslabševanje biotske raznovrstnosti

Konflikti

V konfliktu je predvsem s pomorskim prometom, naravovarstvenimi območji, kopalnimi območji in ostalimi dejavnostmi, ki se odvijajo v morju.

Splošne usmeritve za umeščanje

- pretehtati omejitev ribolova na območju Debelega rtiča, možna uvedba ribolovnega rezervata
- dejavnost dopolnjevati s turistično dejavnostjo in ponudbo

Gojenje morskih organizmov - marikultura

Marikultura zajema vzrejo morskih organizmov, rastlin in živali v morju ali na priobalnem območju. V zalivu Sv. Jerneja se nahaja večje območje primerno za gojenje marikultur, ki se razteza na površini približno 30 ha (na italijanski in na slovenski strani meje) in znotraj katerega je plovba prepovedana. To je področje za gojenje školjk z napravami na katerih so pritrjene školjke.

Odraz dejavnosti v prostoru

Školjčišča s plastičnimi bojami

Obremenitve

obremenjevanje s hranili in plastičnimi odpadki, možen vnos tujerodnih vrst

Konflikti

V konfliktu predvsem s pomorskim prometom, naravovarstvenimi območji, kopalnimi območji in ostalimi dejavnostmi, ki se odvijajo v morju.

Splošne usmeritve za umeščanje

- ohranja se obstoječe školjčišče v zalivu sv. Jerneja
- morebitna nova školjčišča se umeščajo na območja primerna za gojenje marikulture, vendar izven predlaganega območja naravnega spomenika Debeli rtič

Gozdarstvo

Zaradi krčitev gozdov za potrebe urbanizacije in kmetijstva se je gozd ohranil le izjemoma. V celotni občini je dobrih 14 % (114 ha) gozdnih površin. Večina gozdnih površin se nahaja v enoti E2 Zaledje, kjer je gozdov slabih 29%. V Obalnem pasu gozdovi obsegajo 6,6% površin. Na območju Občine Ankaran ni varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom. Lesna zaloga in prirastek gozda sta majhna. 35 ha gozdov je v prvi, najvišji stopnji požarne ogroženosti.

Gozd je ključna prvina v kulturni krajini in ima kljub manj obsežnim površinam zelo velik in večplasten pomen. Gozdovi območja nimajo poudarjene gospodarske funkcije, so pa ključnega pomena iz vidika biotske in krajinske pestrosti, vizualne privlačnosti krajine, socialnih in ekoloških funkcij.

Odraz dejavnosti v prostoru

gozdne površine, kontrastnost, krajinska in biotska pestrost, gozdne prometnice

Obremenitve

zaradi požarne ogroženosti predstavljajo obremenitev predvsem za poselitev

Konflikti

Dejavnost je v konfliktu predvsem s poselitvijo.

Splošne usmeritve za umeščanje

- obstoječe gozdne površine se ohranja, krčitve gozdov niso ustrezne
- spodbuja se povečanje obsega gozdov, predvsem širitev pasov gozdne vegetacije na robovih klifov (zmanjšanje erozije) ter vzpostavitev koridorjev (povezljivosti) med večjimi gozdnimi kompleksi v zaledju
- posebno pozornost je treba nameniti varstvu in izboljšanju stanja gozdnih zaplat in pasov na območju Debelega rtiča
- zavarovanje gozdnih površin na območju klifov Debelega rtiča ter hrastovega gozda na sredini polotoka
- pretehtati smiselnost zaščite Resslovega gaja kot gozda s posebnim pomenom

Turizem in rekreacija

Turizem je ključna gospodarska dejavnost občine. Vezana je predvsem na poletno sezono, saj je poleti število turistov tudi 7-krat višje kot pozimi. Glavna privlačna naravnogeografska dejavnika sta morska obala in zmerno sredozemsko podnebje. Privlačnost območja povečuje naravna ohranjenost posameznih območij in ekološka, prostorska in kulturna pestrost krajine. Ključnega pomena je tudi ugodna prometna lega.

Občina Ankaran ima, brez nedostopne obale območja pristanišča Koper, dobrih 14 kilometrov obale. Z vidika razvoja klasičnega obmorskega turizma je manj ugodna klifna obala na območju rta. Turistične in rekreacijske dejavnosti vezane na morje so predvsem športno in rekreacijsko jadranje, deskanje, veslanje, kopanje, potapljanje ter športni in rekreacijski ribolov. Turistične dejavnosti so močno odvisne od stanja okolja, saj onesnaženo morje in plaže niso privlačne za preživljanje prostega časa.

Hoja in tek se odvijata v naseljih in njeni bližini ter predvsem na Debelem rtiču in po obstoječih obalnih poteh. V Ankaranu se konča slovenska planinska pot, ki se v Ankaran spusti iz Tinjana. Za jahanje se uporabljajo predvsem poti na Debelem rtiču. V občini ni urejenih kolesarskih povezav.

Kamp kompleks Adria, ki ponuja tudi nastanitve v vilah in apartmajih je najpomembnejši ponudnik nastanitvenih kapacitet v občini. Turistična dejavnost se z dvema hotelskima kompleksoma izvaja tudi znotraj Mladinskega zdravilišča na Debelem rtiču. Turistično ponudbo dopolnjujejo še manjše prenočitvene kapacitete v hotelih, apartmajih, vilah in avtokampih.

Na območju Sv. Katarine se je razvil športno rekreacijski center z več igrišči za odbojko in nogomet, peščeno plažo in urejeno pešpotjo in krajevnim pristaniščem.

V občini sta dve krajevni pristanišči (Valdoltra in Sv. Katarina) s komunalnimi privezi. Možnosti pristajanja plovil so še ob pomolu Debeli rtič - zdravilišče in pomolu avtokampa Adria Ankaran.

Odraz dejavnosti v prostoru

kopališča in plaže, sidrišča, marine in krajevna pristanišča, hotelski kompleksi, kampi, bazenski kompleksi, igrišča, poti, ipd.

Obremenitve

Mnogi okoljski pritiski predvsem na obalni pas in v poletnem času; fizične poškodbe morskega dna (sidranje), obraba morskega dna (kopanje), podvodni hrup, fizične izgube naravnih površin in habitatov zaradi pozidave, onesnaženje, povečana poraba pitne vode, presežene zmogljivosti odvajanja in čiščenja odpadnih voda, parkirnih mest, komunalnih privezov, ipd.

Konflikti

Turizem je v konfliktu predvsem z varstvom narave in ohranjanjem dobrega stanja morskih in kopenskih habitatov.

Splošne usmeritve za umeščanje

- nosilci turistične dejavnosti so: območja naravnih in kulturnih kakovosti (morje in obala, območja ohranjanja narave, območja kulturne dediščine, kulturna krajina v povezavi s kmetijstvom)
- turistična dejavnost se še naprej razvija v obstoječih turističnih območjih s turistično infrastrukturo (počitniško območje Debeli rtič, mladinsko zdravilišče Debeli rtič, kamp Študent, Valdoltra, območje Nikolaj, sv. Katarina).
- vzpostavitev mreže kolesarskih in peš poti med turističnimi območji
- spodbuja se turistična dejavnost vezana na ekstenzivno kmetijstvo in gastronomsko ponudbo v obstoječih objektih prepoznavne arhitekturne kvalitete, v zalednih delih občine in v obalnem pasu
- Premišljeno načrtovanje turističnih dejavnosti s posluhom za varovanje kakovosti prostora, ki so lahko zaradi pretiranega obiska in neustreznega načrtovanja rabe tudi uničena (npr. območja klifov in obrežno močvirje sv. Nikolaj)

Turizem in rekreacija - kopališča

Območja kopališč označena na karti niso kopališča opredeljena v Zakonu o vodah.

Na jugozahodni obali **zaliva Sv. Jernej** je urejeno kopališče z malim pomolom, ki je del Počitniškega doma Debeli rtič. **Kopališče Rdečega križa Slovenije** z majhnim pristajalnim pomolom je v upravljanju Mladinskega letovišča in zdravilišča Debeli rtič. Tik ob pomolu so urejeni kopalni bazeni, majhen mandrač pa je namenjen izključno pristajanju plovil za potrebe prevoza otrok oziroma gostov letovišča. Med zunanjim pomolom mandrača in kratkim pomolom približno je v poletnem času razpeta varovalna mreža kopališča. **Plaža Študent** v Ankaranu je urejeno manjše kopališče z barom. Plaža je z urejeno potjo tik ob obali povezana s kopališčem Valdoltra.

Pri **Ortopedski bolnišnici Valdoltra se nahaja urejena plaža** s ploščadjo za sončenje, urejeno zelenico in odrom za kulturne prireditve. Dolga peščeno-kamnita **plaža Nikolaj** s tremi pomoli in ploščadjo, bazenskim kompleksom (zunanji in notranji) s savno in fitnesom, tobogani, trgovino, minigolf igriščem, igrišči za tenis in odbojko, restavracijami in bari je najkompleksnejše obalno območje v občini. Približno kilometer vzhodneje se nahaja **športno rekreacijski center Katarina** z več igrišči za odbojko in nogomet ter peščeno plažo.

Odraz dejavnosti v prostoru

urejena, pogosto betonska obala, dostopi do vode, pomoli, varovalna mreža kopališča, tuši in ostala infrastruktura

Obremenitve

onesnaženost z odpadki, obrabljenost morskega dna, izgube morskih in kopenskih habitatov

Konflikti

V konfliktu je predvsem z dejavnostmi, ki se odvijajo na morju in ohranjanjem narave ter dobrega ekološkega stanja morja in habitatnih tipov

Splošne usmeritve za umeščanje

- Ohranjajo in izboljšujejo se kopališča na obstoječih lokacijah (sv. Jernej, kopališče Debeli rtič, plaža Študent, Valdoltra, Nikolaj, Katarina)
- Območja se sanira in sonaravno uredi

Pomorski promet

Pomorski promet je eden gospodarsko najpomembnejših sektorjev, povezanih z morskim okoljem, saj ustvari skoraj polovico vse dodane vrednosti, ki jo ustvarijo dejavnosti, povezane z morskim okoljem v Sloveniji. Pomemben je tudi z družbenega vidika. Glavno stičišče morskih in kopenskih prometnih poti v Sloveniji je koprsko pristanišče.

V Občini Ankaran leži del koprskega tovornega pristanišča. V tovorno pristanišče Koper v zadnjih letih pripluje približno 2.000 ladij na leto. Slovensko morje prečkajo tudi tovorne ladje, ki plujejo v pristanišči v Trstu in Tržiču. Slovenija, Hrvaška in Italija so zaradi gostote pomorskega prometa na severnem Jadranu in zaradi velikega števila ladij, uvedle skupni plovbni sistem in shemo ločene plovbe v severnem delu severnega Jadrana. S plavajočimi bojami so označene plovne poti v posamezne bazene tovornega pristanišča.

V Kopru se nahaja potniški terminal, kjer pristajajo večje turistične ladje. Predvideva se, da se bo število potnikov v prihodnosti povečevalo.

Na območju naravnega spomenika Debeli rtič (200 m pas morja) je prepovedano sidranje in plovba na motorni pogon. Meje naravnega spomenika označuje 5 rumenih plavajočih boj.

Odraz dejavnosti v prostoru

pristanišča, skladišča, terminali, žerjavi, sidrišča, boje, tovorno pristanišče Koper, mandrač Sv. Katarin, mandrač Valdoltra, plovila (tankerji, potniške ladje, jahte, jadrnice, ipd.)

Obremenitve

Onesnaženje, fizične poškodbe morskega dna zaradi sidranja, podvodni hrup, odpadki v morju, izgube naravnih habitatov, prenosi tujerodnih vrst, ipd.

Splošne usmeritve za umeščanje

- obstoječa pristaniška infrastruktura se smiselno uporabi za ponovno uvedbo morskega javnega potniškega prometa
- pretehta se možnost pristajanja plovil ob kanalu Rižane (v povezavi s športno rekreacijskim centrom Katarina)
- pretehta se možnost pristajanja plovil na območju mladinskega zdravilišča Debeli rtič (za zdaj le interni pristan)
- zaradi plitvega dna (5 m globine šele 200 m od obale) in naravnih kakovosti območja pristajanje plovil v zalivu sv. Jerneja ni optimalna
- območja za sidranje plovil se naj ne urejajo ob obali, ampak naj bodo od obale odmaknjena, predvsem na območjih večje biotske raznovrstnosti in ohranjenosti morskega dna

Kopenski promet

Skozi občino poteka državna cestna povezava, regionalna cesta II. reda Škofije – Lazaret, ki je nosilka cestnega prometa v občini. Ankaran ima odlično prometno dostopnost. Časovna dostopnost Ankarana do avtoceste je manjša od 5 minut. Iz Jadranske ceste se pravokotno nanjo odcepijo pomembne lokalne cestne povezave. Obremenjenost cestnega omrežja je največja v poletnih mesecih.

Odraz dejavnosti v prostoru

ceste, poti, podporni zidovi, križišča in krožišča, parkirišča, avtobusna postajališča, semaforji, prometni znaki,

Obremenitve

onesnaženje, hrup, zastoji in nepretočnost, fizične izgube naravnih površin in habitatov

Konflikti

Dejavnost povzroča mnoge konflikte in degradacije v krajini. Predvsem je kopenski promet v konfliktu s poselitvijo oziroma s kvaliteto bivanja, z naravnimi območji in kulturno krajino.

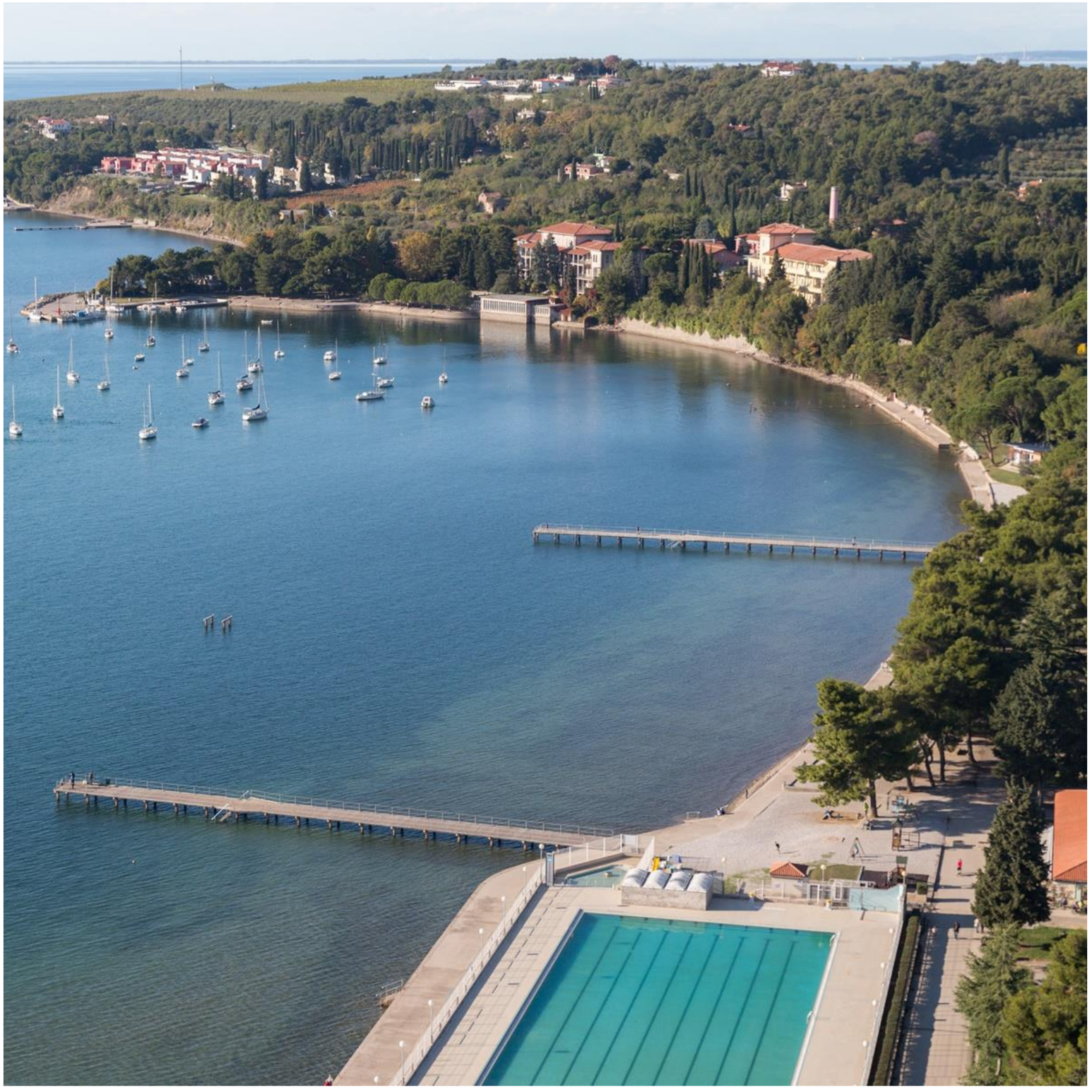
Splošne usmeritve za umeščanje

- ustrezno oblikovanje obcestne krajine, predvsem na območju Debelega rtiča in Ankaranske bonifike
- širjenje prečnega profila Jadranske ceste na območju Debelega rtiča ni sprejemljivo, razmisliti je treba o ločenosti kolesarske in peš poti
- ustrezno umeščanje in vodenje trase na pobočjih, kjer je treba novo traso v največji možni meri prilagoditi reliefu in se tako izogniti zidovom in škarpam, ki povzročajo vizualno degradacijo v krajini
- križišča, prometna vozlišča, parkirišča in avtobusna postajališča je treba umeščati na način da le ta ne ustvarjajo novih dominant v odprti krajini
- posebno pozornost pri umeščanju in oblikovanju cestno-prometne infrastrukture je treba nameniti opredeljenim krajinskim prizoriščem

Druge dejavnosti

Upoštevati je treba tudi ostale dejavnosti, ki so tukaj samo omenjene in so podrobneje obravnavane drugje (npr. strokovna podlaga za poselitev).

Pri razmeščanju in načrtovanju dejavnosti je treba upoštevati **območja naravnih kakovosti in kulturne dediščine. Poselitev** oziroma širjenje poselitve pomembno vpliva na krajinske značilnosti in negativno fragmentacijo krajine. Razpršena gradnja povzroča ključne degradacije v krajini, zaradi česar se jo v največji možni meri omeji. **Vodarstvo** kot dejavnost posega v vodni in obvodni prostor, za katerega je značilna velika biološka pestrost in ki praviloma ustvarja pestra krajinska prizorišča. Morje zagotavlja izvajanje različnih dejavnosti, vendar so mnoge izmed njih povzročiteljice velikih pritiskov na morsko okolje in obalni pas. Morje v Koprskem zalivu je zaradi pristaniške dejavnosti, poselitve, turizma, kmetijstva in drugih dejavnosti močno obremenjeno. Rabe se načrtuje tudi v skladu z načrtovanjem območij za **varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, območji zaščite in reševanja ter območji in objekti za potrebe obrambe.** Pomemben element v krajini in predvsem pri načrtovanju in opravljanju dejavnosti je poleg prometne tudi preostala **gospodarska javna infrastruktura.**

6 PROBLEMSKA ANALIZA

Ključni problemi in konflikti

Degradirana območja

Ključnih problemi in konflikti

V prostoru se prepletajo različni razvojni interesi, raznolike dejavnosti, ki so lahko med seboj v konfliktu. Prav tako so posamezne dejavnosti pogosto v konfliktu z območji naravnih kakovosti, kulturno krajino, krajinskimi prizorišči in pomembnimi krajinskimi prvinami, območji pomembnejših naravnih virov, ipd. Zmanjševanje negativnih vplivov na krajino je mogoče zagotavljati z izborom ustreznih dejavnosti, tehnologij in ureditev. To je zlasti pomembno za območja, ki so bolj ranljiva in se soočajo z novimi razvojnimi pobudami.

Na podlagi obstoječih dejavnosti, razvojnih interesov in individualnih pobud, ter kakovostnih območij je oblikovana sintezna karta ključnih konfliktov v prostoru. Zarisane so najbolj konfliktne cone, kjer se prepletajo različni interesi, rabe in omejitve. Pregled problemov in konfliktov se osredotoča na:

- območja poudarjenih konfliktov med posameznimi rabami, ki odražajo tudi evidentirane razvojne interese
- območja konfliktov rabe z opredeljenimi kakovostnimi in potencialnimi območji s poudarkom na območjih naravnih in kulturnih kakovostih prostora.

Območja poudarjenih konfliktov se nahajajo:

- **znotraj 100 metrskega obalnega pasu,** kjer je zaradi pritiska poselitve in tendence po pozidanosti obalnega pasu ogrožena predvsem dostopnost obale, ekološki, krajinski in kulturni potenciali morja;
- **znotraj 150 metrskega pasu morja,** kjer je preplet med sabo izključujočih dejavnosti in interesov gost ter raznolik (rekreacija, kopanje, sidranje, ribištvo, plovba, biotska pestrost, ipd.);
- **Kolombini,** kjer so izraženi individualni interesi za pozidavo v konfliktu z ohranjanjem značilne kulturne krajine (mozaični preplet kmetijskih kultur na obdelovalnih terasah) in krajinske slike območja;
- **severni del območja DPN Luka Koper,** kjer so poudarjeni konfliktni razvojni interesi (ohranitev ali pozidanost kmetijskega pasu severno od razbremenilnika Rižane, tretji pomol, športno rekreacijsko območje Sv.Katarina, pokopališče školjk). Iz vidika krajinske slike in doživljanja prostora, predvsem vstopa v občino je kmetijski pas med razbremenilnikom Rižane in Jadransko cesto izredno pomemben.

Najpogostejši konflikti v prostoru nastajajo zaradi širjenja poselitve oziroma pozidave prostora, ki je v konfliktu z ohranjanjem narave, biotske pestrosti, povezanosti habitatov (ekološka mreža), ohranjanjem kulturne krajine, pogosto tudi z doživljajsko in videzno privlačnostjo krajine. Na drugi strani širitev urbanizacije v obalnem pasu povečuje ogroženost pred škodljivim delovanjem voda. Pozidava obalnih območij in z njo povezani pritiski pomembno vplivajo tudi na biotsko pestrost in ekološko ravnovesje morskih habitatov. Njihovo stanje pa poslabšuje predvsem tudi ribištvo in pomorski promet.

Izraziti konflikti v prostoru se v večini nahajajo znotraj zgoraj omenjenih območij poudarjenih konfliktov, povečini v obalnem pasu. Močno konfliktno območje je rt Debeli rtič, kjer so v konfliktu predvsem intenzivno kmetijstvo, varstvo narave, erozija klifa, biotska pestrost in želja po obiskovanju območja iz morske in kopenske strani (plovba, sidranje, kopanje, peš dostopi, ipd.). Območje Luke Koper je v konfliktu predvsem z ekološkimi in biotskimi potenciali morskega prostora. Zaradi popolnega razvrednotenje na kopnem delu pristanišča težko govorimo o konfliktih, saj le teh (razen z robnimi območji) ni več.

Ogrožene sestavine in funkcije

- Doživljajska vrednost krajine
- Klif
- Kulturna krajina
- Dostopnost
- Biotska in krajinska pestrost
- Gozd

Ostale degradacije

- Pristaniščе Koper
- Razpršena gradnja
- Kmetijsko zemljišče v zaraščanju
- Krčitve gozda

Degradirana območja

Strategija prostorskega razvoja Slovenije (2004) degradirano območje opredeljuje kot območje, kjer je potencial za rabo in dejavnost zmanjšan ali omejen zaradi emisijskih, ekoloških, vizualnih ali drugih vplivov na obstoječo rabo.

Obravnavane vrste degradacij

V prostoru so zaznavne različne oblike degradacij, ki so posledica človekovih posegov in njegovega delovanja. Obstaja vrsta degradiranih območij, ki bolj ali manj zmanjšujejo vrednost krajine. Ob tem je treba opozoriti na dejstvo, da je lahko določeno območje kakovostno in hkrati degradirano. Območje intenzivnih vinogradov na Debelem rtiču je npr. iz vizualnega vidika kakovostno, iz vidika biotske pestrosti pa revno.

Obravnavane so degradacije krajine, ki se nanašajo na opuščene morfološke in funkcionalne značilnosti, vidno moteče spremembe, slabšanje krajinske pestrosti, prepoznavnosti in doživljajske privlačnosti krajine ter na razvrednotenje narave, spreminjanje varovanih območij in zmanjšane vrednosti naravnih virov. Obravnavane so degradacije v odprti krajini ali degradacije grajenih kompleksov, ki pomembno vplivajo na procese v krajini (npr. prehodnost in povezanost območij). Okoljske degradacije, ki se nanašajo izključno na različne oblike onesnaževanja, preobrazbo okolja s porušenim naravnim ravnovesjem zaradi prekomernega obremenjevanja ali zmanjšane samočistilne sposobnosti okolja in njegovih sestavin, v nalogi niso posebej obravnavane.

Kategorije na karti so prikazane zaradi boljše preglednosti in sledljivosti, vendar je treba poudariti da se le te med seboj prepletajo in pogosto ogrožajo več sestavin v krajini. Prikazane so degradacije oziroma slabšanje krajinskih prvin zaradi katerih so v največji meri ogrožene oz. spremenjene naslednje sestavine in funkcije krajine:

»doživljajska vrednost krajine« je ogrožena ob t.i. vizualnih degradacijah zaradi neustreznega umeščanja, (ne)načrtovanja in izvedbe posegov. V to kategorijo so uvrščena predvsem neustrezno urejena obalna območja (betonske ploščadi, bazenski kompleksi, zasipavanje in drugi posegi), ki se praviloma nahajajo znotraj 25 metrskega priobalnega zemljišča, kjer posegi (razen za posebne primere) po Zakonu o vodah niso dovoljeni.

»klif« - flišni klifi so značilna prvina prostora in se podvrženi močni eroziji (veter, morje). Erozijske procese lahko pomembno zmanjšajo dovolj široki pasovi vegetacije na zgornjem robu klifa. Poseganje in zmanjševanje vegetacijskega pasu zaradi poselitve in kmetijstva je neustrezno.

»kulturna krajina« – je najpogostejša vrsta degradacije (poselitev, zaraščanje), ki povzroča izgubo kmetijskih zemljišč (prehranska samooskrba), slabšanje krajinske in biotske pestrosti ter kulturne krajine (izgubljanje kulturnih teras in mozaičnega prepleta kmetijskih kultur). Zaradi razpršene gradnje se dogaja tudi očitna fragmentacija kulturne krajine, ki pomembno vpliva na nepovezanost habitatov (ekološka mreža - koridorji, zaplate, ipd.).

»dostopnost« - strnjen stanovanjski kompleks Oltra zahodno od Valdoltre je tipičen primer omejevanja dostopnosti, zapiranja prostora, ki je še toliko hujše, ker se nahaja v ozkem obalnem pasu, pri čemer ogroža tudi obalo in predvsem klif (erozija)

Obala Nikolaj

Kopališče Debeli rtič

Obala v zalivu sv. Jerneja

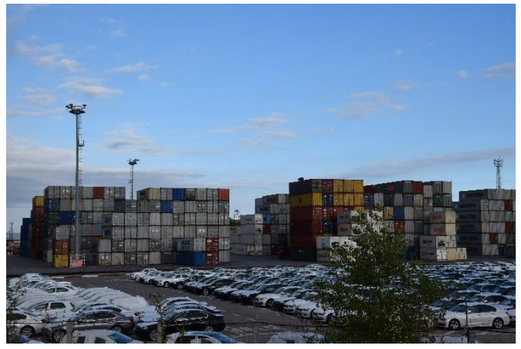

stanovanjska soseska Oltra nad klifom

ograjenost in neprivlačnost javnih poti

tovorno pristanišče Koper

monokulturni nasadi, vinogradi na Debelem rtiču

poseganje v relief in pozidava kulturnih teras in pestre kulturne krajine

poseganje v rob in vpliv na območje naravne kakovosti

»biotska in krajinska pestrost« je ogrožena predvsem na območjih monokulturnih nasadov (uporaba fitofarmacevtskih sredstev, odstranjevanje vegetacijskih prvin) in na robovih naravnih kakovosti zaradi poselitve, odlagališč, ipd. (slani travnik, razbremenilnik Rižane).Posebej to velja za manjša območja, ki nimajo tamponske cone, s katero bi omilila negativne vplive.

»gozd« - je pomembna krajinska prvina in pomembno izboljšuje biotsko pestrost, prepoznavnost, čitljivost prostora in mnoge druge vidike, funkcije. Gozdnih površin v območju je malo zato so degradacije gozdnih površin še toliko bolj problematične. Izgube se dogajajo predvsem zaradi širjenja poselitve.

Kot dodatne degradacije prikazane na karti, so predvsem razpršena gradnja (Strokovne podlage za poselitev), zaraščanje kmetijskih zemljišč (MKGP) in krčitve gozdov (ZGS).

Iz karte degradiranih površin je razvidno, da so le te raznolike, da ogrožajo različne sestavine v krajini in da se pojavljajo po celotnem prostoru. Degradacije se dogajajo zaradi neustreznega umeščanja in načrtovanja različnih posegov. Najpogostejši vzrok je razpršena gradnja. Pojavlja se predvsem na pobočju, nad Jadransko cesto in ogroža značilno kulturno krajino, mozaični preplet kmetijskih kultur na obdelovalnih terasah.

Najbolj degradirana in tudi najbolj izpostavljena (vizualno, biotsko, ekološko, ipd.) je **obala.** Degradacije se razen redkih naravno ohranjenih območij pojavljajo vzdolž celotne obalne linije. Kot izrazito degradirano obalno območje je prepoznano območje olimpijskega bazena Adria Ankaran, saj agresivno posega v obalni pas. Prav tako je zaradi izrazitega posega v obalni pas, klif in prekinitve peš povezave, kot izrazito degradirano območje opredeljeno naselje Oltra.

Kljub temu, da so obravnavane predvsem degradacije v odprti krajini in da v okviru krajinske zasnove območje pristanišča ni obravnavano, v poglavju degradacij tega območja ni mogoče spregledati. Območje je degradirano oziroma bolje razvrednoteno iz vseh vidikov, ki so omenjeni zgoraj. Ker je območje izrazito industrijsko, ker niso prisotni naravni procesi in ker na območju ni mogoče govoriti o odprti, naravni ali kulturni krajini, se z območjem ne posebej ukvarjamo, vendar je v celoti prepoznano kot degradirano območje.

7 VIZIJA

ZELENI POLOTOK. MODRA ODLOČITEV.

Občina Ankaran bo ponujala visoko kakovost bivanja, kar bo zagotavljala s kvalitetno oblikovanim in programsko bogatim življenjskim prostorom, ponudbo kakovostnih delovnih mest in ohranjanjem naravne in kulturne dediščine. V prijazno in prijetno obmorsko naselje v objemu narave in z visokim nivojem uslug, bodo ljudje radi prihajali ter se z veseljem vedno znova vračali.

Povezan, odprt in kvaliteten življenjski prostor

Občina Ankaran bo z vzpostavitvijo kakovostnega in trajnostno naravnanega prometnega sistema dobro povezana navznoter in navzven. Ankaran bo bolj dostopen in povezan, prijetnejši za bivanje in oblikovan po meri človeka. Trajnostno zasnovan prometni sistem bo pozitivno vplival na varnost in privlačnost javnih površin. Pripomogel bo k oblikovanju zdravega življenjskega okolja. Trajnostne oblike mobilnosti bodo pri načrtovanju prometa prednostno obravnavane.

Podoba in identiteta

Z vzpostavitvijo nove podobe in identitete bo Ankaran postal sodobno in živahno obmorsko naselje, v katerem ni prostora za industrijo in degradirana območja brez funkcije. Pozitivna podoba naselja, ki izhaja predvsem iz kulturnih tradicij in prostorskih posebnosti se bo nadgradila s celostno zasnovanim zelenim sistemom naselja, programsko in funkcionalno prenovo posameznih območij, privlačnimi javnimi prostori in umeščanjem kakovostno zasnovanih sosesk na opredeljena razvojna območja. Srce Ankarana bo prenovljeno mestno središče.

Bivanje prebivalcev vseh generacij v sožitju s turizmom

Občina Ankaran bo nadgradila svojo turistično ponudbo z visokim nivojem uslug, ki bo oblikovan v sožitju z lokalnim prebivalstvom vseh generacij. Spodbujalo se bo sodelovanje in participacija prebivalcev. Negovala se bo skrb za starejše in vzpostavitev pogojev za bivanje mladih družin. V Ankaran se bodo umestile vse za privlačno bivanje potrebne dejavnosti. Posebno pozornost se namenja kulturnim in športno – rekreacijskim dejavnostim. Ohranjala in nadgrajevala se bo ponudba kakovostnih delovnih mest.

Bivanje v sožitju z naravno in kulturno krajino

Občina Ankaran bo omogočala bivanje v sožitju z naravno in kulturno krajino. Sistem poti bo omogočal neposreden dostop iz urbaniziranih površin do odprtega prostora in povezanost krajinskega sistema. S posebno pozornostjo se bo obravnavala obala, ki bo prehodna in v največji možni meri naravna. Posegi v prostor bodo premišljeni in ovrednoteni tudi iz vidika ohranjanja naravne in kulturne krajine. V zaledju naselja se bo spodbujalo sonaravno kmetovanje, s poudarkom na eko turizmu in oblikovanju skupnih turističnih proizvodov. Za najbolj občutljive dele krajine – Debeli rtič, se vzpostavi dodatno varstvo. Prostorski razvoj bo upošteval kulturno dediščino kot razvojni potencial, vendar ne bo povzročal njene degradacije.

8 KONCEPT IN PRINCIPI UREJANJA

Na osnovi opravljenih analiz, vrednotenj, ki izhajajo predvsem in varstva in ohranjanja naravnih kakovosti in prepoznavnih značilnosti prostora ter evidentiranih razvojnih interesov je pripravljen razvojni koncept s ključnimi izhodišči prostorskega razvoja obravnavanega območja. Na obravnavanem območju urejanja krajine je predviden skladen razvoj kmetijstva, gozdarstva in poselitve s poudarkom na razvoju turizma, ki temelji na ohranjenosti obalnega pasu, narave in kulturne dediščine.

Zveznost ključnih krajinskih prvin obale, gozdov in kmetijskih površin je ključna iz vidika celovitosti, homogenosti in funkcionalne zaokroženosti območja, znotraj katerega se pojavljajo specifična območja z lastnimi značilnostmi.

- **Zeleni pas, vsaj 100 metrski obalni pas** mora biti povezan, dostopen, prehoden. Vanj se ne sme posegati z dodatnimi dejavnostmi, gradnjami, ki bi poslabšale vizualno, ekološko ali funkcionalno stanje obalnega pasu. Ključni so zeleni preboji med programskimi območji znotraj obalnega pasu. Obalni pas je ključen sistem, gradnik in kakovost obravnavanega območja.
- Zeleni pas se nadaljuje v **morski pas,** ki odigra ključno vlogo pri prepoznavnosti, doživljajski prijetnosti območja. Morje je nosilec mnogih kontrastnih razmerij napram kopnemu delu občine. Hkrati je ključnega pomena vzpostavitev in izboljšanje ekoloških, socioloških, kulturnih in funkcionalnih povezav med tema dvema sistemoma.
- Obstoječe **gozdne površine** je treba ohraniti, izboljšati krajinsko in biotsko pestrost s povezavami med gozdnimi površinami in ostanki gozdov, s čimer bo vzpostavljena povezana ekološka mreža. Gozdnih površin se ne krči, ohranjajo se v obstoječem obsegu ali se njihove površine celo povečuje (gozdni pas Debeli rtič, novi vegetacijski koridorji, širši in bolj razgibani gozdni robovi).
- Ključen sistem v prostoru predstavljajo **ekstenzivne kmetijske površine** na pobočju obdelanem s kulturnimi terasami, pestro kulturno krajino, ki jo je treba ohranjati in varovati pred nadaljnjo fragmentacijo zaradi poselitve in umeščanja infrastrukturnih koridorjev.

Ostala območja so še **območja intenzivnega kmetijstva,** ki se ohranjajo v obstoječem obsegu, vendar se z zasaditvami izboljšuje krajinska in biotska pestrost.

Poselitvena območja se z izjemo urbanega območja Ankaran, tovornega pristanišča Koper in bolnišnice Valdoltre ohranjajo v obstoječem obsegu ali se celo zmanjšujejo ter preurejajo, sanirajo in razvijajo navznoter. Morebitne zaokrožitve stavbnih zemljišč so predvidene v okviru sanacije razpršene gradnje, predvsem na območju Kolombini. V obalnem pasu in na Debelem rtiču se novih poselitvenih območij ne dovoljuje.

Obala se v čim večji možni meri ohranja v naravnem stanju. Urejeni in sanirani deli obale se nahajajo izključno na območjih programskih točk. Na te dele obale se lahko umešča vodno infrastrukturo v skladu s konceptom razvoja (pristanišča, kopališča, pomole, plavajoče pontone, ipd.). Pomemben tvorec obalnega pasu so območja zelenih površin.

Naravne in kulturne kakovosti območja se ohranja in varuje ter povezuje v celovito zasnovo območja, kjer se prvine, gradniki in dejavnosti med sabo dopolnjujejo in niso v konfliktu.

Usmeritve za ohranjanje prepoznavnosti in doživljajske kakovosti krajine

Za prepoznavnost krajine obravnavanih območij je treba zagotavljati predvsem ohranjanje gozdnih območij, pestre kulturne krajine na pobočjih ter opredeljenih **krajinskih prizorišč in prvin.**

Krajinska prizorišča

Na območjih krajinskih prizorišč se varuje njihovo pojavnost, podobo in značilnosti sestavin, predvsem pa daljne poglede, teren in reliefne značilnosti, vodne elemente (morje, vodotok, močvirje), površinski pokrov in njihove specifične značilnosti. Varuje se vidna pestrost, naravna ohranjenost, členjenost, skladnost in harmoničnost prisotnih prvin, preglednost prostora ter teksture površinskega pokrova. Neustrezni posegi praviloma uničijo kakovostno krajinsko prizorišče, zato je treba biti pri umeščanju posegov v ta območja posebej previden. Na območjih naj se ne izvaja posegov in umešča dejavnosti, ki bi lahko povzročale degradacije in uničile kakovostno krajinsko prizorišče.

Na **Debelem rtiču** se varuje dolge poglede, vedute, vegetacijske prvine in intenzivne trajne nasade vinogradov s potmi ob katerih se zasadi posamezne značilne listavce (npr. hrast), vendar ne drevoredov. Na območju se ne umešča grajenih prvin, kolesarske oz. peš poti, ki pa naj bo ločena od Jadranske ceste. Prečnega profila Jadranske ceste na tem območju naj se ne spreminja v večji meri. Stavbe se lahko v skladu s konceptom razvoja posamezne enote umeščajo le v območja obstoječe poselitve (programske točke). Zaradi ogroženosti klifa se pas gozdne vegetacije na njegovem robu ustrezno razširi.

Na območju **doline sv. Jerneja** se ohranja kmetijska raba (večinoma oljčniki), grajeni posegi in širitev poselitve ni ustrezna prav tako se ne širi cestnega profila.

Na območju **Slanega travnika (obrežno močvirje sv. Nikolaj)** se ohranja naravne kakovosti in procese območja. Preprečuje se uničenje ali poslabšanje biotske pestrosti specifičnega habitatnega tipa. Ohranja se robna vegetacija, ki ustvarja izoliranost območja in preprečuje posredne in neposredne negativne vplive robnih območij (poselitev, kamp).

Na **pokopališču školjk** se območje varuje pred izropanjem, odnašanjem školjčnih lupin. Posebno pozornost je treba nameniti robnim območjem (športno rekreacijski center sv. Katarina) in tudi začasne objekte ter območje kampa odmakniti od roba.

Na pobočju nad Jadransko cesto se varuje mozaični preplet preplet kmetijskih rab, pestra kulturna krajina, katerih ključna prvina so **kulturne terase.**

Varuje se krajinsko prizorišče **Ankaranske bonifike** z razbremenilnikom Rižane in sestoji trstičevja. Pomembna značilnost prizorišča so pogledi na tovorno pristanišče Koper, rezervoarje naftnih derivatov Sermin in trakasta parcelna struktura kmetijskih zemljišč v ospredju. Razbremenilnik Rižane naj se mestoma obsadi v visoko drevesno vegetacijo, ki bo pozitivno vplivala na ekološko stanje vodotoka in delno zakrila poglede na pristanišče in rezervoarje, ki pa so pomembni elementi v prostoru, zaradi česar naj se oblikujejo sekvence Jadranske ceste iz katerih bodo pogledi omogočeni.

V **zalivu sv. Jerneja** se varuje močvirno obrežje in izoliranost območja. Potrebna je prenova oziroma sanacija obalnega pasu. Težavo predstavlja predvsem Jadranska cesta, stavba severno od ceste in območje nekdanjega mejnega prehoda.

Krajinske prvine

Opredeljene prvine je treba ohranjati v največji možni meri ter jih kjer je to mogoče z drugimi načrtovanimi posegi bolje izraziti in poudariti. Prvine je treba varovati pred različnimi oblikami onesnaženja in neustreznimi posegi, ki utegnejo razvrednotiti značilne kakovosti posamezne prvine.

Morje in obala

- morskega dna se ne zasipava
- naravne dele obale se prepusti naravnim procesom in se vanje ne posega z ureditvami (npr. utrjene poti, izgradnja pomolov, betonske ureditve, ipd.)
- grajene dele obale se sanira s primernejšimi ureditvami (zasaditve, zelenice in primernejše grajene ureditve), ki izboljšujejo vizualno in estetsko podobo ter dostopnost
- v obalni pas (100 metrov) se razen v izjemnih primerih ne umešča grajenih objektov, ohranja in izboljšuje se dostopnost

Kulturne terase in mozaični preplet kmetijskih rab

- Spodbujanje kmetijske dejavnosti (obstoječih kultur) in preprečevanje zaraščanja zemljišč
- Vzdrževanje obdelovalnih teras, vključno z živicami
- Preprečevanje neustreznih posegov, tudi poselitve, infrastrukture in intenzivnih trajnih nasadov, ki posegajo v terase in spreminjajo reliefno strukturo
- Ohranjanje obstoječe parcelne strukture

Klif

- zasaditev zgornjih robov klifov za preprečevanje erozije
- smiselno načrtovanje oziroma omejevanje dostopov do klifne obale

Plantažni trajni nasadi

- ohranitev javno dostopnih poti med monokulturnimi nasadi, ki povečujejo red in orientacijo
- izboljšanje krajinske in biotske pestrosti na območjih intenzivne kmetijske pridelave z zasaditvami predvsem drevesne vegetacije (gruče in posameznih dreves)

Urejeni topovski gnezdi na Debelem rtiču

- Ohranitev in primerna vzdrževanost topovskih gnezd na Debelem rtiču

Drevored

- Obnavljanje in primerno vzdrževanje drevoreda cipres ob Jadranski cesti
- Drevored cipres je treba ohraniti tudi ob morebitni spremembi profila Jadranske ceste

Posamična drevesa, gruče dreves, drevesne in grmovne živice

- Ohranitev, obnovitev in dosaditev posameznih vegetacijskih prvin, predvsem na območjih intenzivnih trajnih nasadov

9 USMERITVE ZA UREJANJE IN PODROBNEJŠE NAČRTOVANJE

Na podlagi analiz in vrednotenj posameznih sestavin so opredeljene in izluščene usmeritve za podrobnejše načrtovanje prostora, ki se sicer prepletajo skozi celoten dokument. Podane usmeritve so zaradi preglednosti in vsebinske raznolikosti razdeljene v naslednja podpoglavja:

- Usmeritve za ohranjanje prepoznavnosti in doživljajske kakovosti krajine- krajinska prizorišča in krajinske prvine
- Usmeritve za izboljšanje biotske in krajinske pestrosti
- Usmeritve za umeščanje
  - enostavnih ter nezahtevnih objektov
  - prometne in druge gospodarske javne infrastrukture
- Javno dostopne površine
- Območja preurejanja, obnavljanja in ohranjanja

Gozd – gozdni klini

- Ohranitev in varstvo gozdnih površin, ki se bodo razvili v starejše in stabilnejše gozdne sestoje s čimer bodo bolje opravljali tudi različne funkcije (varovalna, rekreacijska, biotska pestrost, ipd.)
- Širitev pasu gozdne vegetacije na Debelem rtiču, vzpostavitev vegetacijskih koridorjev med posameznimi gozdnimi klini in popestritev nekaterih monotonih in ravnih gozdnih robov
- Resslov gaj bi bilo smiselno zaščititi kot gozd s posebnim pomenom.

Razbremenilni kanal Rižane

- Ureditev peš in kolesarske poti vzdolž razbremenilnika Rižane
- Preprečevanje neustreznih posegov v obvodni pas razbremenilnika Rižane in sekvenčna obsaditev z drevesno vegetacijo, ki bo preprečevala erozijo, izboljšala ekološko stanje vodotoka in sekvenčno zakrivala poglede na pristanišče in rezervoarje

Parkovne ureditve

- Ohranitev vegetacijskih in drugih prvin v varovanih parkovnih nasadih ter ustrezno obnavljanje in vzdrževanje površin
- Ohranitev javne dostopnosti parkovnih površin

Usmeritve za izboljšanje biotske in krajinske pestrosti

- Izvaja naj se trajnostna politika na področju ribištva in marikulture, pomorskega prometa, turizma in drugih dejavnosti,
- Potrebno je vzpostaviti mrežo morskih zavarovanih območij in zagotavljati varstvo vseh elementov biotske raznovrstnosti morja. Smiselna je določitev in ureditev območij Natura 2000 za veliko pliskavko (Tursiops truncatus) in kareto (Caretta caretta).
- Smiselno je formalno zavarovanje zaliva sv. Jerneja na Debelem rtiču in tanatocenoza (pokopališče školjk) pri sv. Katarini kot pomembnih gradnikov raznolikosti morskega ekosistema ter prehoda med morjem in kopnim,
- Navadna trstenika ali navadna kanela (Arundodonax), ki raste ob razbremenilniku Rižane, je zaradi svoje invazivnosti problematična rastlinska vrsta. ISSG (TheInvasive Species Specialist Group) jo uvršča med 100 najbolj invazivnih vrst. Potrebna je previdnost pri njenem razraščanju. Na določenih delih jo je smiselno nadomestiti z značilnimi drevesnimi vrstami
- V obalnem in priobalnem pasu morja se ne izvaja posegov, ki bi ogrožali ohranjanje naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti. Posegi se načrtujejo na območjih, kjer je morsko dno in obrežje uničeno oziroma bistveno spremenjeno. Vsi posegi na morski obalni črti in v priobalnem pasu morja se načrtujejo in izvajajo tako, da njihova izvedba ne pomeni zasutja ali pozidave morskega dna oziroma degradacije pršnega, bibavičnega ali pravega obalnega pasu.
- Upoštevati je treba varstveni režimi za posamezne vrste naravnih vrednot
- ohraniti delež gozda v krajini, izboljšati njegovo stanje in v skladu s konceptom razvoja spodbujati širitev gozdnih površin z širjenjem obstoječih območij
- izboljšati povezljivost območja, ključnih krajinskih sistemov z ohranjanjem in vzpostavitvijo novih koridorjev med posameznimi območji
- določiti in izvajati tamponsko cono (omilitev negativnih vplivov) za zavarovano območje naravnega spomenika Debeli rtič
- pretehtati možnosti in smiselnost uvedbe formalne zaščite območja tanatocenoze (pokopališče školjk) pri sv. Katarini
- zmanjšati obremenitve urbanizacije, turizma, morskega in kopenskega prometa in drugih dejavnosti, ki negativno vplivajo na stanje biotske in krajinske pestrosti ter stanje habitatnih tipov

Ohranjanje in vzpostavljanje dobrega stanja habitatnih tipov je ključnega pomena za ohranitev biotske in tudi krajinske pestrosti.

- Pri vseh habitatnih tipih je treba ohranjati značilne sestave biocenoze, brez tujerodnih vrst in gensko spremenjenih organizmov.
- Spremembe habitatov ne smejo povzročiti splošnega zmanjšanja funkcionalnosti ali biološke raznovrstnosti morskega in kopenskega območja.

Usmeritve za ohranjanje in izboljšanje stanja posameznih skupin habitatnih tipov so povzete iz Uredbe o habitatnih tipih (Uradni list RS, št. 112/03, 36/09 in 33/13)

Morski, obalni in priobalni habitatni tipi:

- Ohranitev in izboljšanje fizikalnih in kemijskih lastnosti morske vode
- Ohranitev ustrezne zgradbe in strukture morskega dna, obale, priobalnih območij in rečnih ustij
- Omogočanje ritma in dinamike plimovanja, vpliva plimovanja na reke ali teka morskih tokov.

Habitatni tipi sladkih voda:

- ohranitev izboljšanje stanja vodotokov
- ohranitev oziroma izboljšanje ustrezne struge, obrežja in dna sladkih voda.
- Ohranitev in izboljšanje ustrezne dinamike voda (meandriranje, prenašanje in odlaganje proda, občasna naravna poplavitev mrtvic in drugo) ter hidrološke raznolikosti vodotokov (tolmunov, hitro ali počasi tekočih odsekov, brzic, slapišč in drugo).
- Ohranitev povezanosti vodnega toka.

Habitatni tipi grmišč in travišč:

- Ohranitev ustreznega razmerja med travišči in grmišči, vključno z zadrževanjem sukcesivnih procesov, kot so zaraščanje travišč in preraščanje grmišč.
- Ohranitev ustrezne nizke vrednosti mineralnih snovi v tleh suhih in mokrotnih travišč.
- Ohranitev ustrezno visokega nivoja podtalnice na mokrotnih traviščih in združbah visokih steblik.
- Omogočanje semenenja in naravnega zasajevanja rastlin.

Habitatni tipi barij in močvirij:

- Ohranitev ustreznega vodnega režima ter kislosti ali bazičnosti.
- Ohranitev ustrezne sestave mineralnih in hranilnih snovi v vodi in tleh.

Gozdni habitatni tipi:

- Ohranitev in povečanje raznolikosti gozdne strukture v različnih starostnih fazah.
- Ohranitev ustrezne količine nežive gozdne mase (odmrlo drevje, odpadlo listje in drugo).

Usmeritve za umeščanje

Enostavnih ter nezahtevnih objektov

- rastlinjak
  - Prepovedano umeščanje na območja krajinskih prizorišč in vizualno izpostavljena območja
  - ob podrobnejši presoji se omogoča umestitev v funkcionalno enoto 5 Zaledje zahod ter v vizualno neizpostavljene predele enote 6 Zaledje vzhod
- podporni zid
  - z ustreznim načrtovanjem in umeščanjem objektov se je gradnji podpornih zidov v večji meri mogoče izogniti
  - kjer to ni mogoče naj bodo podporni zidovi izvedeni v kamnu ali v čim večji možni meri ozelenjeni
- suhozid
  - suhozide, predvsem na čelih kulturnih teras se ohranja, spodbuja se njihovo obnavljanje
- ograja
  - ograjevanje stavbnih, kmetijskih, gozdnih in drugih zemljišč v odprti krajini ni dovoljeno
  - v odprti krajini mora biti zamejitev stavbnega zemljišča, če je le ta nujno potrebna, izvedena z zasaditvijo, najbolje raščeno živo mejo avtohtonih grmovnic in posameznih dreves.
  - ograje (medsoseske) se lahko umeščajo samo na območjih strnjene stanovanjske pozidave
- kmečka lopa in druga majhna stavba
  - raznovrstnih majhnih stavb se v odprto krajino ne umešča, umeščajo se na stavbna zemljišča
  - pogojno dopustna je umestitev v odprti prostor na vizualno neizpostavljenih območjih v enoti 5 Zaledje zahod in 6 Zaledje vzhod
  - pri umeščanju na stavbna zemljišča v celotnem obalnem pasu in enoti Debeli rtič jih je treba umestiti na vedutno neizpostavljene lege, ob robove gozdnih, kmetijskih, stavbnih zemljišč, ipd.
- začasni objekti
  - previdnost je potrebna tudi pri umeščanju začasnih objektov. Dovoljuje se postavitev začasnih objektov za enkratne dogodke. V primeru, da je objekt postavljen za npr. celotno poletno sezono je treba umestitev dobro premisliti in pretehtati iz vidika ohranjanja naravnih območij, obale, vizualne izpostavljenosti, prepoznavnosti, ipd.
- samostojno parkirišče
  - umešča naj se ob poselitveni rob, na vizualno neizpostavljena mesta
  - umestitev v območja krajinskih prizorišč ni ustrezna
  - ustrezno naj se ozeleni z značilnimi drevesnimi vrstami ter se s tem prilagodi okoliški krajini
- poti
  - dopustno umeščanje samo po obstoječih poljskih poteh in kolovozih, v primeru potreb po novih povezavah, se le te umeščajo na vizualno neizpostavljena mesta
- vodna zajetja in rezervoarji
  - zadrževalni bazeni, rezervoarji naj bodo izvedeni podzemno
  - zadrževalniki za potrebe namakanja kmetijskih površin se morajo prilagajati okoliški krajini, območje je treba krajinsko urediti
- objekti za oglaševanje
  - v odprti krajini niso dovoljeni
- bazne postaje in drugi telekomunikacijski objekti
  - umeščanje v odprto krajino le na vedutno neizpostavljena območja.
- pomoli in plavajoči pontoni
  - se lahko umeščajo na območja kopališč, grajenih delov obale ob programskih točkah
  - umeščanje v območja naravno ohranjene obale ni dovoljeno

Prometne in druge gospodarske javne infrastrukture

- z ustreznim umeščanjem zmanjševati obremenitve, konflikte z drugimi dejavnostmi in degradacije v krajini
- umestitev v vizualno izpostavljena območja in v območja krajinskih prizorišč ni primerna
- z vodenjem trase se je treba prilagajati reliefni strukturi ter se na ta način izogniti gradnji visokih podpornih zidov
- križišča, prometna vozlišča, parkirišča in avtobusna postajališča je treba umeščati in oblikovati na način da le ta ne ustvarjajo novih dominant v odprti krajini
- elektro vode umeščati pod zemljo.
- Objekte gospodarske javne infrastrukture (transformatorske postaje, črpališča, vodohrane, ipd) se umešča na vizualno neizpostavljena območja

Javno dostopne površine

- Javno dostopne površine
- 100 m obalni pas in gozdne površine
- prometna infrastruktura

Javno dostopne površine

Javno dostopne površine so lahko zasebne ali javne, vendar je za njih značilno, da so dostopne vsem ne glede na spol, raso, starost ali socialni status.

Javno dostopne so:

- prometna infrastruktura - ceste, poti, kolovozi, ipd
- gozdne površine
- 25 metrski priobalni pas (razen območja tovornega pristanišča Koper)
- Praviloma tudi 100 metrski priobalni pas
- Javne površine v naselju (park, igrišče, pokopališče, trg, ipd)
- Parkovne površine izven naselja (park Debeli rtič, park Valdoltra, park MORS)
- Območje plaže Debeli rtič (MNZ kamp)
- Celotno območje Ankaran obala (območje Nikolaj)
- Območje Ortopedske bolnišnice Valdoltra
- Območje vzdolž razbremenilnika Rižana
- Športno rekreacijsko območje Katarina

Območja preurejanja, obnavljanja in ohranjanja

- Preurejanje
- Obnavljanje
- Ohranjanjanje

Območja preurejanja, obnavljanja in ohranjanja

Prepoznana degradirana območja se v največji možni meri sanira in tako izboljša vizualno, ekološko ali funkcionalno vrednost krajine. Opredeljena so območja preurejanja, obnavljanja in ohranjanja.

Območja preurejanja so območja, kamor se umeščajo nove dejavnosti oziroma posodabljajo obstoječe dejavnosti v krajini. **Območja obnavljanja** so območja, kjer je potrebna obnova krajine zaradi izboljšanja naravnih in kulturnih kakovosti oziroma posameznih sestavin okolja. **Območja ohranjanja** so območja, kjer se krajina ohranja zaradi posebnih kulturnih in naravnih kakovosti, ki pomembno vplivajo na prepoznavnost in doživljajsko vrednost krajine.

Kot **območja preurejanja** so prepoznana predvsem območja, ki so bolj ali manj degradirana zaradi neustrezne umeščenosti posamezne dejavnosti (bazenski kompleks, stanovanjska soseska Oltra), zaradi opuščene dejavnosti (npr. zaraščeno kmetijsko zemljišče, ki bi moralo biti pregledno in vizualno odprto, območje mejnega prehoda Lazaret) ali neustreznega načrtovanja in izvedbe posameznega posega (betonska obala, vizualna degradacija na vzhodnem robu Ankarana). Območja se preuredijo z obuditvijo, zamenjavo ali delno zamenjavo posamezne dejavnosti. To pride v poštev na primer na območju Adria kamp, kjer se naj obstoječa dejavnost kampiranja, bazenski kompleks, ipd. odmakne od obale, del območja pa se nadomesti tudi s preostalimi mestnimi, centralnimi dejavnostmi in funkcijami. Na večjem območju zaraščenih kmetijskih zemljišč vzhodno od sv. Katarine se obudi kmetijsko dejavnost. Na območjih kot so npr. kopališče Debeli rtič, kopališče Študent, polotoček v zalivu sv. Jerneja, se območja preuredi s primernimi krajinsko arhitekturnimi rešitvami.

Območja obnavljanja so območja, ki se nanašajo predvsem na degradacije iz vidika krajinske, biotske pestrosti in naravnih kakovosti. Takšna območja so npr. monokulturni nasadi, kjer je z zasaditvami treba izboljšati krajinsko in biotsko pestrost ter izboljšati povezave med gozdnimi območji. Sem spadajo območja na robovih naravnih vrednot, ki negativno vplivajo na stanje naravne vrednote kot je to v primeru razbremenilnika Rižane in obrežnega močvirja sv. Nikolaj, kjer se sanira območje odlagališča in prepreči negativni vpliv poselitve na naravno vrednoto. Na območjih klifov je treba obnoviti in razširiti drevesno vegetacijo. Območja razpršene poselitve se sanira z zaokrožitvami, zasaditvami, zmanjševanjem fragmentacije in obnavljanjem, ohranjanjem ter vzpostavljanjem prehodov, ki bodo zagotavljali povezanost krajinskih sistemov.

Posebej kakovostna naravna območja in krajinska prizorišča se opredelijo kot **območja ohranjanja.** Na teh območjih se prednostno sanira degradirane površine. Morebitne nove posege se umešča skrajno previdno. Varuje se sestavine, poglede in značilnosti zaradi katerih je območje oziroma prizorišče kakovostno. Takšna območja so kakovostna krajinska prizorišča, opredeljena v zaznavni analizi ter območja nekaterih naravnih in kulturnih kakovosti. Iz vidika biotske in krajinske pestrosti so območja ohranjanja tudi vse gozdne površine, ki pa na karti niso posebej označene.

Splošne usmeritve za urejanje in razvoj obravnavanega območja

- ohranjati in izboljšati opredeljena območja krajinskih prizorišč,
- ohranjati dobro stanje in izraznost krajinskih prvin,
- ohranjati naravne in kulturne kakovosti,
- ohranjati pestrost krajinske slike in kulturno krajino
- zaplate, gruče dreves, živice in posamezna drevesa se ohranja in obnavlja,
- z zasaditvami drevesne vegetacije izboljšati krajinsko in biotsko pestrost na območjih monokulturnih nasadov,
- ohranjati predvsem oljčnike, vinograde in travniške sadovnjake. Krčitev teh kmetijskih kultur zaradi poselitve ni ustrezna,
- ohranjati obstoječe gozdne površine in izboljšati njihovo stanje, v skladu s konceptom spodbujati širitev gozdnih površin,
- z ustreznimi ureditvami izboljšati orientacijo v prostoru,
- ustvarjati odprte prostore in odpirati zaprte prostore,
- ograjevanje poselitve, kmetijskih ali gozdnih in drugih zemljišč ni dopustno,
- ni dopustno postavljati novih prostorskih dominant,
- hortikulturne ureditve podrediti mediteranskim značilnostim, uporabljati značilne in avtohtone rastline,

Splošne usmeritve za urejanje in razvoj območja enote E1 Obalni pas

- ohranja se naravno stanje obale in izboljšuje stanje na grajenih in pozidanih delih obale
- obalni pas se ustrezno sanira pri čemer je treba omiliti vplive na morje in morsko dno, prepovedano je zasipavanje morja
- ohranja in izboljšuje se stanje klifov kot značilne krajinske prvine območja
- ohranja se intenzivne vinograde na Debelem rtiču in večje komplekse oljčnikov in drugih kmetijskih kultur na območju doline sv. Jerneja
- povezati območja, ustvarjati različne mikroambiente v prostoru,
- omogočati dostopnost do morja v celotni potezi (kjer je to reliefno možno),
- neposredno na obali ne ustvarjati novih višinskih dominant.
- vzpostaviti boljše ekološko stanje rezbremenilnika Rižane
- ohranjati območja somornic in močvirska območja
- obstoječe poljske poti se lahko uporabljajo tudi kot rekreacijske peš in kolesarske poti. Novih poti na kmetijskih zemljiščih ni dopustno urejati

Splošne usmeritve za urejanje in razvoj območja enote E2 Zaledje

- varujejo se predvsem značilna parcelacija, sistem kulturnih teras in živic ter reliefne značilnosti
- ohranja se mozaični preplet kultur in spodbuja ekstenzivno kmetijstvo
- v odprto krajino se ne umešča novih stavb, razen v okviru sanacije obstoječe razpršene gradnje, kjer je treba paziti predvsem na ustrezno umestitev glede reliefa in vizualne izpostavljenosti. Nove stavbe se umeščajo na rob obstoječih objektov in ne v odprti prostor.

10 KRAJINSKE ENOTE Z USMERITVAMI ZA UREJANJE IN RAZVOJ

Na podlagi značilnosti prostorske strukture, programskih in doživljajskih značilnosti, naravne in kulturne ohranjenosti je prostor razdeljen na posamezne specifične enote za katere so podane usmeritve za njihov razvoj in urejanje.

Delitev prostora je opravljena na treh nivojih.

Na 1. nivoju je območje razdeljeno na dve enoti E1 Obala in E2 Zaledje. Splošne usmeritve za urejanje in razvoj krajine se nanašajo na celotno območje občine, z izjemo območja tovornega pristanišča Koper, južno od razbremenilnika Rižane. Delno so povzete iz gradiva Strokovne podlage za poselitev (januar, 2017) in nadgrajene z ugotovitvami tega dokumenta, ki območje deli na dve enoti E1 Obalni pas in E2 Zaledje.

Splošne usmeritve za urejanje in razvoj:

- celotnega obravnavanega območja
- območja enote E1 Obalni pas
- območja enote E2 Zaledje

Podrobneje, **na 2. nivoju,** je prostor razdeljena na 8 funkcionalnih enot. Funkcionalne enote so oblikovane glede na značilnosti prostora in so povzete iz Strokovne podlage za poselitev (januar, 2017). Glede na nove ugotovitve in dejstva, da se ta dokument v večji meri ukvarja s krajino, so funkcionalne enote delno predrugačene. Zaradi podobnosti, redke poseljenosti in intenzivnejših trajnih nasadov je enoti Debeli rtič dodano tudi območje doline sv. Jerneja. Tudi predlog zavarovanja naravnega spomenika Debeli rtič predvideva, da bo to območje zajeto v območje zavarovanja. Enota Zaledje se razdeli na dve enoti in sicer Zaledje zahod in Zaledje vzhod. Razlog za delitev enote je v razlikah predvsem glede vizualne izpostavljenosti in poselitvenega vzorca. Enoti Ankaran in tovorno pristanišče Koper v okviru tega dokumenta nista podrobneje obravnavani, so pa obravnavani njuni krajinski robovi (kmetijska krajina na robu naselja, razbremenilnik Rižane na severnem robu enote pristanišča). Z enotami Ankaran naselje, Ankaran obala in delno Obalni pas zahod in Obalni pas vzhod se podrobneje ukvarja Urbanistični načrt naselja Ankaran. Opredeljenih je 8 funkcionalnih enot:

- Debeli rtič
- Obalni pas zahod
- Obalni pas vzhod
- Ankaran obala
- Zaledje zahod
- Zaledje vzhod
- Naselje Ankaran
- Pristanišče Koper

Na najbolj podrobnem, **3. nivoju** so v prostoru izpostavljene posamezne ureditvene enote, ki zahtevajo posebno skrb pri načrtovanju in urejanju.

1 Debeli rtič

Za območje Debelega rtiča je značilna nizka gostota poselitve in ohranjena krajinska slika. Monokulturne nasade vinogradov na polotoku proti morju zamejuje gozdna vegetacija in klifi, ki se strmo spuščajo v morje. Biotsko in krajinsko pestrost povečujejo predvsem gruče dreves in posamezna drevesa, ki so v kontrastu z enovitimi nasadi vinogradov. Polotok je vedutno izpostavljen. Območje doline sv. Jerneja ni vedutno izpostavljeno, zanj je značilna izoliranost. Na območju se nahajajo predvsem večji nasadi oljčnikov. Meja enote skoraj v celoti sovpada s predlogom razširitve zavarovanja naravnega spomenika Debeli rtič.

Usmeritve za urejanje in razvoj

- ohranjanje in nadgradnja krajinskih prizorišč Debeli rtič, dolina sv. Jerneja in zaliv sv. Jerneja
- ohranitev stanja poselitve, novih poselitvenih območij se v enoto ne umešča
- ohranitev gozdnih površin, zaplat, posameznih dreves in razširitev gozdne vegetacije na robovih klifov
- ohranitev kmetijskih površin, razen na račun širitve gozdnih površin
- razširitev območje zavarovanega naravnega spomenika Debeli rtič
- vzpostavitev kolesarskih in peš povezav po obstoječih poljskih poteh
- Jadranska cesta in cesta na območju doline sv. Jerneja se ne širi, ob morebitni spremembi prečnega profila je treba umestitev in ureditve obcestne krajine prilagoditi značilnostim prostora
- okrepiti prepoznavnosti v smislu turizma, krajine, poti, ipd.
- sanacija in preureditev obale

2 Obalni pas zahod

Za enoto obalnega pasu med kampom Adria in kampom Študent so značilni spremenljiv relief, pobočje, klifi in dokaj ohranjena krajinska slika. V enoti se nahajajo strnjeni kompleksi poselitve, kakovostno območje Ortopedske bolnišnice Valdoltra in izrazita degradacija naselja Oltra, ki jih prekinjajo zeleni preboji, park Valdoltra in kmetijsko območje med Valdoltro in Oltro, kjer se nahaja tudi kulturni spomenik, kmetija na Jadranski cesti 33.

Usmeritve za urejanje in razvoj

- ohranitev zelenih prebojev, parka in kmetijskih površin
- sanacija obale in zagotovitev prehodnosti ter javne dostopnosti
- ohranitev in varstvo klifa
- širitev stavbnih zemljišč za potrebe bolnišnice Valdoltra proti zahodu

3 Obalni pas vzhod

Gre za vzhodni, vstopni del občine. Enoto na severu opredeljuje Jadranska cesta in na jugu razbremenilnik Rižane in obala. Za enoto je značilna ohranjenost krajinske slike, odprtost in preglednost prostora, rahlo nagnjen teren in izrazita nepozidanost. V enoti se nahaja obrežno močvirje sv. Nikolaj, pokopališče školjk, razbremenilnik Rižane in melolirane površine Ankaranske bonifike.

Usmeritve za urejanje in razvoj

- ohranjanje in nadgradnja krajinskih prizorišč Ankaranska bonifika, obrežno močvirje sv. Nikolaj in pokopališče školjk
- ohranitev neposeljenosti in nepozidanosti
- ohranitev odprtosti in preglednosti
- objekti se v okviru sanacije območja umeščajo samo na športno rekreacijsko območje Katarina
- ohranitev značilne trakaste parcelne strukture kmetijskih zemljišč in kmetijske dejavnosti
- preprečevanje zaraščanja kmetijskih površin
- izboljšanje ekološkega stanja razbremenilnika Rižana
- ohranjanje ugodnega stanja naravnih kakovosti enote: obrežno močvirje pri sv. Nikolaju, Rižana in Rižana estuarij, Bonifika, park ob objektu MORS

4 Ankaran obala

Enota Ankaran se nahaja južno od naselja Ankaran in obsega območje avtokampa Adria. Za enoto je značilna dokaj nizka gostota poselitve in velika poraščenost z drevjem. V enoti se nahaja kulturni spomenik samostan sv. Nikolaj. Območje leži na pomembni lokaciji, na najkrajši povezavi med naseljem, centrom Ankaran in obalo.

Usmeritve za urejanje in razvoj

- prestrukturiranje enote
- preplet mestotovornih dejavnosti in kakovostnih krajinskih ureditev
- ohraniti redko in drobno strukturo pozidave (zelenje, višinski in tlorisni gabariti)
- zagotoviti javno dostopnost celotnega območja
- sanacija betonske obale in odstranitev objektov, vključno s prikolicami in kampom znotraj 25 metrskega priobalnega pasu
- možna umestitev plavajočih pontonov
- vzpostavitev kakovostne povezave do naselja
- izraziti samostan in turistične objekte Mihevc

5 Zaledje zahod

Enota obsega pobočne površine severno in zahodno od naselja Ankaran, za katere je značilna močna razdrobljenost kmetijskih, gozdnih in poselitvenih površin. Enota ni vizualno izpostavljena.

Usmeritve za urejanje in razvoj

- ohranitev mešanosti in mozaičnege prepleta kmetijskih kultur
- ohraniti in obnoviti gozdne kline
- ohranjanje stanja poselitve, pozidave naj se ne zgoščuje
- na območje je možno umeščati rastlinjake in druge vizualno bolj moteče objekte za potrebe kmetijstva

6 Zaledje vzhod

Enota obsega pobočja nad Jadransko cesto vzhodno od naselja Ankaran. Za enoto so značilni izraziti gozdni klini, med njimi območja intenzivnih kmetijskih zemljišč ter izrazite kulturne terase nad Jadransko cesto. Z izjemo območja Kolombini (razpršena gradnja) ima enota izredno ohranjeno krajinsko sliko z dobro čitljivostjo prostora in prostorskim redom. Pobočja nad cesto so vizualno izpostavljena.

Usmeritve za urejanje in razvoj

- ohraniti pestro in kakovostno krajinsko sliko območja in pestro kulturno krajino
- ohraniti mešanost in mozaični preplet kmetijskih kultur
- ohraniti in spodbujati vzdrževanje kulturnih teras
- ohraniti gozdne kline
- ohranitev stanja poselitve, novih poselitvenih območij se v enoto ne umešča, razen v okviru sanacije razpršene gradnje

7 Naselje Ankaran

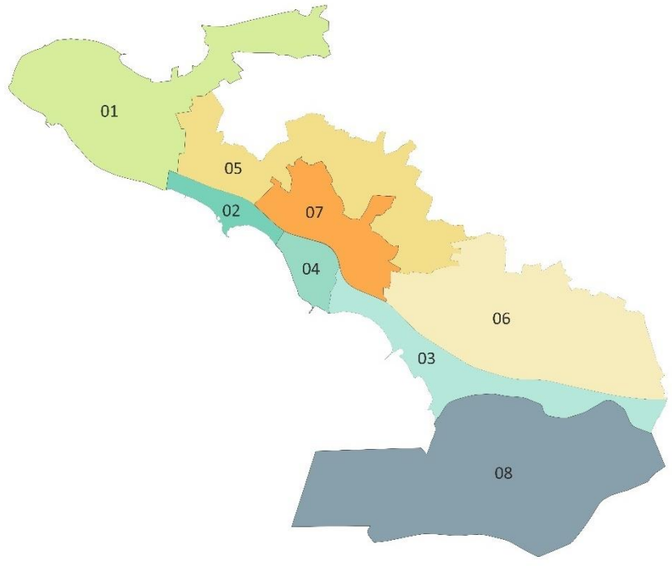
V okviru te enote so obravnavan le robna območja, kmetijske in gozdne površine oziroma krajinski okvir naselja Ankaran za katerega je sicer značilna velika gostota poselitve in urbana krajinska slika.

Usmeritve za urejanje in razvoj robnih območij

- vzpostaviti povezavo do obale
- vzpostavljati več javnih površin, ki bodo zagotavljale povezljivost krajinskega zaledja in obalnega območja
- ohraniti gozdne kline, ki se zajedajo v poselitveno tkivo
- ohraniti kmetijske površine na kulturnih terasah nad Jadransko cesto
- v skladu z urbanističnim načrtom zagotoviti usmerjene širitve poselitve

8 Pristanišče Koper

Razbremenilnik Rižane, ki je mejni vodotok med enoto 3 Obalni pas vzhod in 8 Pristanišče Koper, je obravnavan v okviru enote 3 Obalni pas vzhod. Ključno je predvsem izboljšanje njegovega ekološkega stanja in ustvarjanje severnega roba tovornega pristanišča Koper.

Delitev območja obdelave

Urejevalne enote

Funkcionalne enote

Urejevalne enote z usmeritvami za urejanje in razvoj

Na podlagi analiz in sintez so določene urejevalne enote, ki so podenote zgoraj opisanim funkcionalnim enotam. Usmeritev, ki so navedene za funkcionalne enote so dopolnjene s podrobnejšimi usmeritvami za posamezne urejevalne enote. Opredelitev teh enot izhaja predvsem iz analize degradiranih območij in usmeritev za njihovo sanacijo, ter iz nabora razvojnih interesov in konfliktov v prostoru. Vsaka izmed opredeljenih enot ima specifične značilnosti in potrebe razvoja.

1.1 Obala pod naseljem Oltra in kampom Študent

- Krajinsko arhitekturna prenova betonskih ploščadi s skrbjo za izboljšanje biotskega stanja morja
- Vzpostavitev peš poti po vrhu klifa in zasaditev drevesne vegetacije za varstvo klifa pred erozijo
- Zahodno in vzhodno od betonskih ploščadi se ohranja naravno stanje obale, med ploščadmi so možne bolj urbane ureditve, ki pa v morsko okolje ne posegajo agresivno
- Omogoči se kakovostna peš navezava čez sosesko Oltra do predvidene peš poti po vrhu klifa

1.2 Kopališče Debeli Rtič

- rešitev za prenovo priobalnih ureditev pridobiti s pomočjo javnega natečaja
- umeščanje prostorskih dominant ni dovoljeno

1.3 Klif Debeli Rtič

- Ohranitev naravnih kakovosti je nadrejena razvoju preostalih dejavnosti, kmetijstva in turizma
- Pas drevesne vegetacije se zaradi varstva klifa pred erozijo na račun intenzivnih kmetijskih površin ustrezno razširi
- Obalne poti se ne ureja ampak se prepušča naravnemu stanju. Dostopnost do nje se ohranja, ne ureja se novih dostopov
- Obstoječa peš pot po vrhu klifa se ohranja, izboljšuje se njena dostopnost oz. povezljivost predvsem z območjem mladinskega zdravilišča Rdečega križa in počitniškega naselja MORS
- Na zahodnem robu mladinskega zdravilišča Debeli rtič se umesti razgledno točko, ki se z ureditvami podreja naravni kakovosti območja.

1.4 Lazaret obala

- rešitev za prenovo priobalnih ureditev pridobiti s pomočjo javnega natečaja
- omogočati javne navezave počitniškega naselja na obalo
- Zveznost obalne poti z varnimi prehodi za pešce čez Jadransko cesto
- Možna umestitev plavajočih pontonov v centralnem delu ureditev
- Prenova betonske obale z dostopi do vode
- Prenova dela obale vzdolž ceste – vzpostavitev obalnega pasu (možna razširitev obale s plavajočimi pontoni ali prestavitev ceste proti jugu)
- Ozelenitev in ureditev parkirišča z oblikovanjem in gosto zasaditvijo severnega roba

1.5 Rt sv. Jerneja

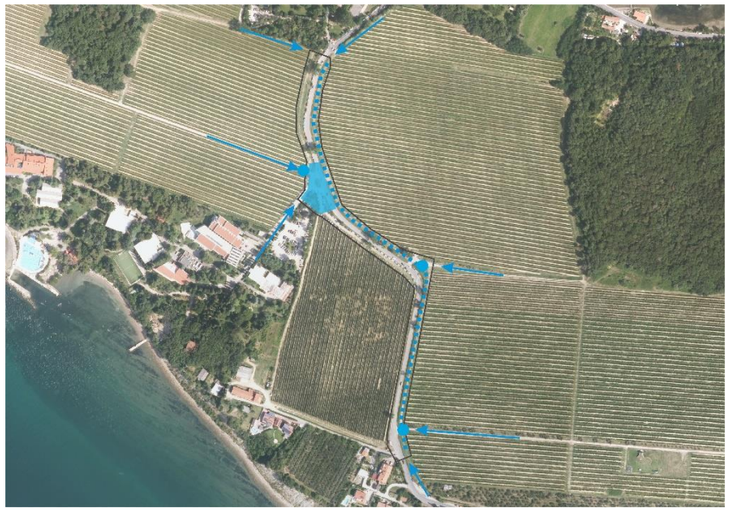
- Krajinska in programska preureditev celotnega območja
- Peš navezava na parkirišče zahodno ali vzhodno (mejni prehod Lazaret)
- Parkiranje na območju ni dovoljeno, ureditve so namenjene pešcem (kopanje, druženje, sončenje, igre na travi, ipd.)

1.6 Lazaret - neaktivno odlagališče mešanih odpadkov

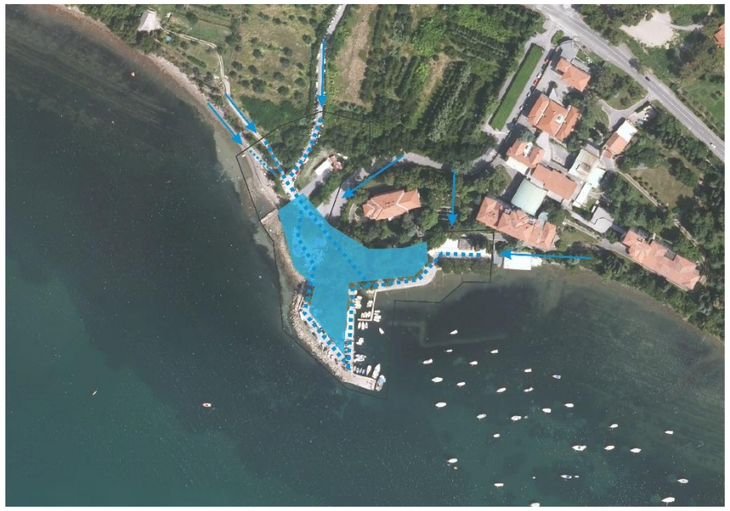
- Ekološka sanacija območja
- Območje se po sanaciji prepusti naravni sukcesiji, ohranja se gozd

1.7 Jadranska cesta na Debelem rtiču

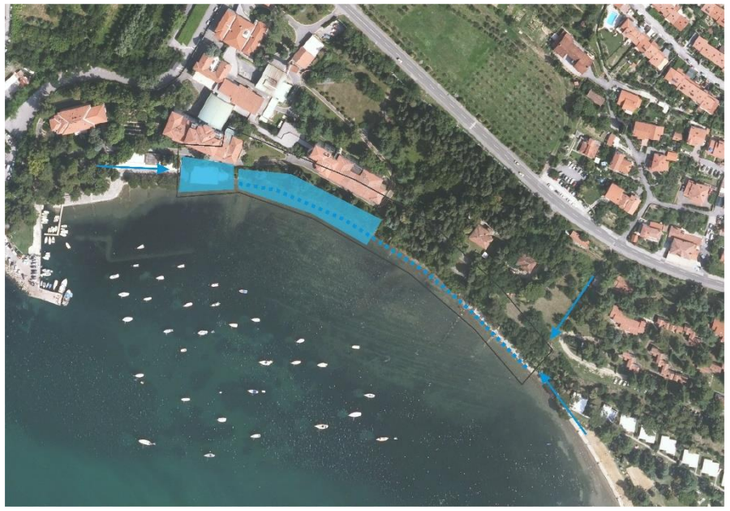
- Preureditev križišča, dostopa do mladinskega zdravilišča, ki naj bo oblikovano minimalistično in subtilno, ne sme se ustvarjati nove grajene dominante, smiselno pa je poudariti križišče s krajinskimi ureditvami
- Ločeno vodenje večnamenske poti
- Navezave na obstoječe poljske poti oziroma kolovoze med vinogradi poudarjati z zasaditvami posameznih dreves, listavcev
- Ohranitev in obnavljanje posameznih dreves, zasaditev manjše gruče dreves z zeleno površino ob preurejenem vozlišču

2.1 Valdoltra obala

- Odpiranje in omogočanje javne dostopnosti kompleksa bolnišnice Valdoltra, predvsem parkovne površine na »rtu«
- Omogočati zveznost poti po obali, čez park, navezavo na pot nad klifom in Jadransko cesto
- Dostop do območja z avtomobilom ni dopusten
- Potrebna je programska in vizualna prenova območja rta, pri čemer je treba biti previden pri poseganju v morje in morsko dno ter ne poslabševati morske biotske raznovrstnosti

2.2 Obala med Valdoltro in Nikolajem

- vzpostavitev obalne peš povezave in povezava dveh pomembnih programskih točk Valdoltra in Nikolaj
- pri kompleksu bolnišnice Valdoltra zaradi zidu in objekta peš povezave po obali ni mogoče vzpostaviti, pretehta se možnosti glede umestitve poti po plavajočih pontonih
- vzpostavi se kakovostna peš navezava na Jadransko cesto, brez ograj
- zagotavlja se javna dostopnost parka Valdoltra

3.1 Katarina poglej zasnovo občine

- celotno območje se sanira in preuredi v skladu s krajinsko arhitekturno zasnovo (javni natečaj) za šport in rekreacijo
- pri zasnovi in urejanju območja je treba posebno pozornost nameniti robnim območjem, predvsem naravnim kakovostim (obrežno močvirje Nikolaj, pokopališče školjk) in značilni kulturni krajini vzdolž Jadranske ceste
- vzdolž Jadranske ceste se ohranja pas kmetijskih zemljišč
- parkirišča se zagotavljajo znotraj območja in ne neposredno ob Jadranski cesti
- vzpostaviti je treba kakovostne peš in kolesarske povezave na okolico (ob Rižani, do Slanega travnika, ob Jadranski cesti do centra Ankarana)
- previdnost pri umeščanju novih objektov, ustvarjanje grajenih prostorskih dominant ni dopustno

3.2 Pokopališče školjk

- območje se prepusti naravnim procesom
- na območje se umesti poti in info table, ki bodo podrejene varstvu biotske raznovrstnosti
- območje se predlaga za formalno zaščito

3.3 Sanacija degradiranega območja

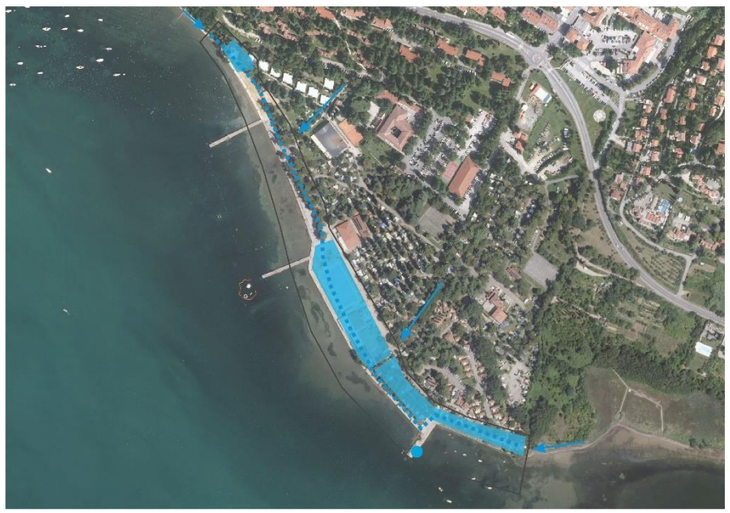
- sanacija degradiranih površin in vzpostavitev kmetijskih površin

3.4 Razbremenilnik Rižane

- vzpostavitev boljšega ekološkega stanja umetnega vodotoka
- previdnost pri razraščanju invazivnih vrst
- s sekvenčno drevesno zarastjo izboljšati ekološko in vizualno stanje
- umestitev peščene večnamenske poti vzdolž razbremenilnika in navezave na okoliške poti

4.1 Nikolaj obala

- Programska, vizualna in ekološka prenova obalnega območja, obalna promenada - rešitve za celotno enoto Adria kampa se pridobi s pomočjo javnega natečaja
- Zagotoviti prost dostop, prehodnost in odprtost območja, zveznost poti in navezav na center Ankarana, Valdoltro in obrežno močvirje Nikolaj in
- Odstranitev ali sanacija objektov v 25 metrskem priobalnem pasu, odstranitev dejavnosti kampiranja neposredno ob obali

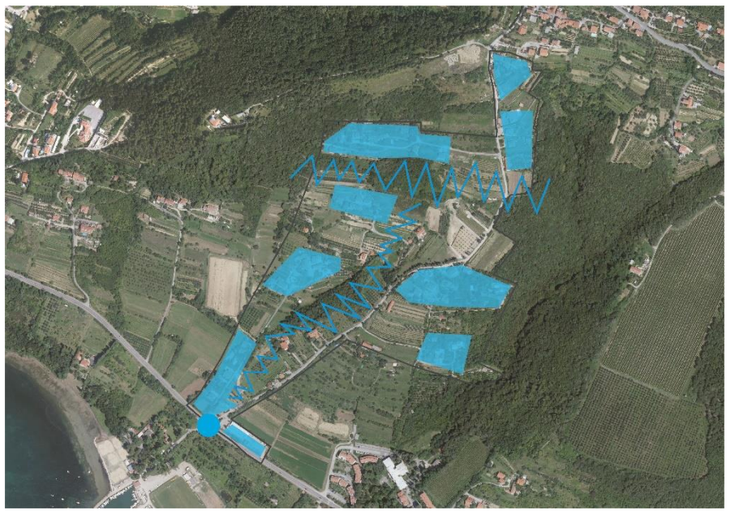
- Možno je umeščanje plavajočih pontonov – izboljšanje pogojev za kopanje
- Zagotoviti možnost pristajanja turističnih plovil

5.1 Predviden kamp

- Izdelava idejne zasnove za umestite v kampa, dostopov in ostalih ureditev na območju
- Vzpostaviti navezave na okoliške poti in Resslov gaj

6.1 Sanacija razpršene gradnje Kolombini

- ohranjati gruče kmetijskih površin in zmanjševati fragmentacijo krajine
- ohranitev in vzpostavitev koridorjev in izboljšanje povezljivosti naravnih in kulturnih sestavin krajine
- pri umeščanju in sanacijah spoštovati reliefno strukturo območja, kulturne terase in mozaični preplet kmetijskih kultur
- z ustrezno ureditvijo poudariti križišče Jadranske ceste z dostopnima cestama na Kolombine in na območje Katarine

- urejanje območja naj bo podrejeno krajinski sliki območja
- izboljšati prometni sistem in izboljšati orientacijo v prostoru
- zgoščevanje poselitve v obliki gruč (ne obcestne pozidave)
- umeščanje javnih površin
- izboljšati dostopnost (peš, kolesar) do javnih programov
- sanacija nelegalnih objektov in vizualna sanacija objektov
- brez višinskih in vizualnih dominant

6.2 Jadranska cesta vzhod

- Ločeno vodenje kolesarja in pešca z urejenimi počivališči, ki so oblikovani v skladu z okoliško krajino in ureditvami v drugih območjih
- Izboljšati orientacijo s poudarjanjem ključnih vozlišč s krajinskimi ureditvami, spremembami obcestne krajine, ne z grajenimi površinami (npr. Krožišče)
- Z odstranitvijo obcestnega rastja izboljšati preglednost prostora, daljše poglede na kakovostno kulturno krajino in industrijsko dediščino pristanišča Koper

7.1 in 7.2 Varovanje kulturne krajine na robu naselja Ankaran

- Enotama je namenjena posebna skrb za varstvo kmetijskih površin, saj je s tem oblikovana kakovostna vstopna sekvenca v naselje Ankaran
- Ekstenzivne kmetijske površine na območjih se ohranja, obnavlja in vzdržuje kulturne terase

7.3 in 4.2 Renaturacija vodotoka naselje Ankaran - Obala

- Izvede se renaturacija vodotoka, ki teče v kanalu in podzemno po vzhodnem robu jedra ter se navezuje na območje Ankaran Obala. Celotno potezo se sonaravno preuredi in izkoristi za kakovostno povezavo jedra naselja in obale.
- Renaturacija se izvede znotraj ureditve centralnega dela naselja na podlagi javnega natečaja.

11 VIRI IN LITERATURA

Čok, S. Sovplivanje rab morja in kopnega: usmeritve za usklajevanje rab obalnega pasu med Koprom in Izolo. Dipl. delo, Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo, 2016

Golobič, M.,et al., 2015. Opredelitev krajinske pestrosti in krajinskih značilnosti, pomembnih za ohranjanje biotske raznovrstnosti. Ciljni raziskovalni program (CRP) »Zagotovimo si hrano za jutri«, Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS), Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije (MKGP), Ministrstvo za okolje in prostor (MOP), 247 str.

Jogan, N., M. Kotarac & A. Lešnik (ured.), 2004. Opredelitev območij evropsko pomembnih negozdnih habitatnih tipov s pomočjo razširjenosti značilnih rastlinskih vrst [končno poročilo].

Lipej, L., B. Mavrič, M. Šiško & M. Orlando-Bonaca. Pregled morske biodiverzitete v občini Ankaran. Zaključno poročilo. Morska Biološka Postaja, Nacionalni Inštitut za Biologijo, Piran, november 2016

Marušič, I., Jančič, M., 1998. Regionalna razdelitev krajinskih tipov v Sloveniji. Krajine primorske regije, 5. zvezek. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor RS, Urad RS za prostorsko planiranje, 136 str.

Marsič, M. Pomorsko prostorsko načrtovanje in celostno upravljanje obalnega območja. Mag. Delo, Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, 2016

Morje in obala, Gradivo za sestanek Tematske fokusne skupine v okviru prenove Strategije prostorskega razvoja Slovenije. Ministrstvo za okolje in prostor. Direktorat za prostor, graditev in stanovanja, 2017

Ogrin, D. Geografija stika Slovenske Istre in Tržaškega zaliva. Univerza v Ljubljani. Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo. Ljubljana, 2012

Projektna listina: izdelava idejnega osnutka občinskega prostorskega načrta občine Ankaran, Ankaran, december 2012

Regionalni razvojni center Koper, 2007. Lokalna razvojna strategija za območje občin Koper, Izola in Piran

Regionalni razvojni center Koper, RRA Južne Primorske, 2015. Regionalni razvojni program za južno primorsko regijo 2014-2020

Slovenski etnografski muzej. 2010. URL: http://www.etno-muzej.si/

Strategija varstva krajine v Sloveniji, 1996. Inštitut za krajinsko arhitekturo, BF, Univerza v Ljubljani

Strategija prostorskega razvoja Slovenije. 2004. Ljubljana, Urad za prostorski razvoj, Direktorat za prostor na Ministrstvu za okolje, prostor in energijo, 75 str.

Smernice za celostno ohranjanje dediščinske kulturne krajine. Acer Novo mesto d.o.o., november 2005 (v usmeritvah)

Slobodan Simič Sime in Alberto Pucer, Slovenska Istra - zaledje, IKI, Ljubljana 2001

Strokovne podlage za sprejem ukrepov varstva naravnih vrednot na območju Debelega rtiča (ZRSVN, Območna enota Piran, 2017), delovno gradivo

Wenche E. et al., Landscape ecology principles in Landscape architecure and land-use planning. Harvard university, Graduate school of design. American society of landscape architects, 1996